

Redovisning av anmälningsärenden till Fritids- och folkhälsonämndens sammanträde 2023-02-21

1. Kulturnämnden: Kulturnämndens beslut 2023-01-30 samt bilagor avseende Åtterrapportering och beslut av aktivitetsplan 2022 och 2023 för utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024 samt delredovisning av uppdrag att utreda ett nytt arrangörsstöd (2022-00022).
2. Stadsledningskansliet: Stadsledningskansliets rapport 2022-11-01 En lägesbild över människohandel och sexköp i Borås kommun (2023-00023).
3. Fritids- och folkhälsonämnden: Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete i Borås stad 2022 samt bilaga (2020-00137).
4. Fritids- och folkhälsonämnden: Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) med Hemgården 2023-01-01 – 2025-12-31 (2023-00035).
5. Kommunstyrelsen: Kommunstyrelsens beslut 2023-01-19 avseende Revidering av rådets reglementen (2022-00166).
6. Fritids- och folkhälsonämnden: Årsredovisningar samt bilaga avseende verksamhetsberättelser för de lokala ordsråden 2022 (2023-00031).
7. Kulturnämnden: Kulturnämndens beslut 2023-01-30 samt bilagor avseende Årsbidrag för kulturverksamhet 2023 (2023-00034).
8. Fritids- och folkhälsonämnden: Samverkansöverenskommelse 2023-01-19 avseende Mötesplatserna mellan Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Kulturförvaltningen, 2023-01-01 - 2023-12-31 (2023-00036).

§ 160

Dnr KUN 2022-001213.6.1.0

Återrapportering och beslut av aktivitetsplan 2022 och 2023 för utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024 samt delredovisning av uppdrag att utreda ett nytt arrangörsstöd

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden godkänner återrapportering av Aktivitetsplan 2022 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024), samt godkänner den uppdaterade aktivitetsplanen för verksamhetsåret 2023.

Sammanfattning av ärendet

Aktivitetsplanen Utveckling av populärmusiken 2021-2024 är baserad på den musikutredning som Kulturförvaltningen genomförde under 2019 (Dnr KUN 2018-00137). Aktivitetsplanen återrapporteras årligen och i samband med detta uppdateras aktivitetsplanen för det kommande året.

Aktivitetsplanen för 2022 hade målsättningen att mobilisera Borås Musikliv att identifiera, utveckla och stärka möjliga scener och mötesplatser för populärmusiken, samt stärka kunskaperna om musiklivets förutsättningar. Året har präglats av återhämtning efter pandemins verkningar. En del av aktiviteterna har pausats eller skjutits på framtiden, till exempel Musikforum.

I april 2022 presenterades den förstudie kring Borås möjligheter att etablera en kompletterande scen för populärmusik som genomförts under 2021. I samband med detta uppdrogs Kulturförvaltningen att fördjupa förslaget med mer information kring drift och organisation, samt att utreda möjligheterna att införa ett nytt arrangörsstöd som kan sökas av fler organisationsformer än ideella föreningar. Uppdragen redovisas under 2023.

Tjänstemän från Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Kulturförvaltningen har skapat dialog om ungas möjlighet att utöva och uppleva populärmusik, med fokus på musikstudioverksamhet. Genom en armkroksresa med representanter från förvaltningar och bolag i Borås Stad till Örebro och showcasefestivalen Live at Heart har även en dialog om populärmusikens funktion och relation till stad, närings- och kulturliv påbörjats. Under året har ett antal arrangemang och samarbeten genomförts i samverkan med lokala och regionala aktörer för att stärka musikutbudet för unga, lokalt arrangörsskap och som regional angelägenhet.

Sammantaget finns nu flera uppdrag, dialoger och samarbeten att följa upp i nästa års aktivitetsplan. Den uppdaterade aktivitetsplanen för 2023 redovisas i bilagan: Uppdaterad aktivitetsplan för 2023 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024).

Sammanträdesdatum
2022-12-12

Kulturnämnden

Beslutsunderlag

1. Uppdaterad aktivitetsplan för 2023 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024)

Vid protokollet

Linnea Dahlin
Nämndsekreterare

Ida Burén
Kulturchef

Justeras

Sara Andersson (S)
Ordförande

Valter Kotsalainen (SD)

Justeringen tillkännagiven på Borås Stads anslagstavla den 14 dec 2022

Linnea Dahlin
Nämndsekreterare

Rätt utdraget betygar

Linnea Dahlin

Uppdaterad Aktivitetsplan 2023

Mål: stärka Borås som (del-)regional nod för populärmusik. Under året är målsättningen att stärka dialog och samverkan med andra musikstäder i Västra Götalandsregionen och nationellt.

En del av föregående års aktiviteter finns kvar i planen på grund av uppskjutna aktiviteter under 2021 och 2022. Ambitionen under året är att knyta nätverk med regionala arrangörer, aktörer och kommuner för att stärka Borås som musikstad. Fokus ligger på att utveckla plattformar för regionala resurser som kan stärka lokala utövare, arrangörer och aktörers möjlighet i Borås.

Uppdragen kring en scen för populärmusik i Borås och arrangörstöd redovisas för Kulturnämnden i maj 2023 (Dnr KUN 2022-00121)

I slutet av året redovisas genomförda aktiviteter och en uppdaterad aktivitetsplan för 2024 presenteras.

Aktivitetserna för 2023 är presenterade utifrån de fyra fokusområdena:

1. Musiklivets återväxt
2. Professionella och ideella arrangörers förutsättningar
3. Musiklivets förutsättningar att verka och utvecklas i Borås
4. Angelägenhetsgrad lokalt, (del-)regionalt, nationellt och internationellt

1. Musiklivets återväxt – ungas möjligheter att utöva musik, arrangera och forma gemenskaper

- Stärka Kulturförvaltningens samverkan med Fritids- och folkhälsoförvaltningen, studieförbund och föreningslivet inom ramen för Socialt Hållbart Borås och målsättningen Meningsfull fritid, med målsättningen att stärka ungas möjligheter att utöva och skapa musikkultur i sin närmiljö och i staden. Mötesplatserna på Norrby, Hässleholmen och Hulta är särskilt prioriterade.
- Undersöka möjligheterna för att skapa ett koncept med Hässlehusets studio som förebild som kan transponeras till andra mötesplatser där unga vill utvecklas inom musikstudioverksamhet.
- Samverka med lokala aktörer och mötesplatser för att stärka ungas eget arrangörskap, exempelvis genom formatet KulturCrew. KulturUngdom, arrangörskonsulenterna på Västra Götalandsregionen, Kulturföreningen Tåget, Kulturskolan och Regionteater Väst är exempel på möjliga samverkansparter.
- Genomföra gemensamma studieresor där Borås Stads ungdomsverksamheter bjuds in till besök till exempelvis Kulturskolor och fritidsverksamheter som har format för ungas musikutövning på fritiden.

2. Professionella och ideella arrangörers förutsättningar

- Fortsatt arbete inom arbetsgruppen som formas kring uppdraget att förtydliga drift och organisation för en mellanstor, kompletterande populärmusikscen i Borås. Arbetsgruppens uppgift är att skapa engagemang i frågan och att förtydliga möjlighet för drift och organisation. Arbetsgruppens resultat redovisas till Kulturnämnden i maj 2023.
- Fortsatt arbete med utredningen kring hur möjligheterna för ett arrangörsstöd som vänder sig till andra organisationsformer än den ideella föreningen. Utredningens resultat presenteras i juni 2023.
- Armkroksresor med arbetsgruppen samt relevanta aktörer för att samla underlag till utredningsarbetet kring scen för populärmusik samt att stärka nätverk och dialog aktörerna emellan. Exempelvis Mejeriet i Lund, Plan B i Malmö och Skylten i Norrköping.

Undersöka möjligheterna att upplåta Kulturhuset/Stadsteaterns lokaler till arrangörer inom musikfältet.

3. Musiklivets förutsättningar att verka och utvecklas i Borås

- Dialogträffar i Stadsrummet i Kulturhuset, där arbetsgruppens insamlade material kan presenteras och politiken samt inbjudna gäster med spetskunskap kan lyfta övergripande frågor kring Borås musikliv.
- Tillsammans med Borås TME stämma av med den nya affärsplanens inriktning mot ungt, tryggt och hållbart Borås.
- Fortsatt samverkan med lokala musikarrangörer utanför centrum, exempelvis Dalfestivalen.

4. Angelägenhetsgrad lokalt, (del-)regionalt, nationellt och internationellt

- I början av året skrivs ett nytt samarbetsavtal med Västra Götalandsregionens Förvaltning för Kulturutveckling. Samarbetet kan avse exempelvis gemensamma armkroksresor, residens och kunskapsfrämjande insatser på musikområdet.
- Undersöka möjligheterna för ett residens i Borås i samverkan med Västra Götalandsregionen, Förvaltningen för kulturutveckling.
- Samverka med Planetafestivalen 2023 genom att stärka lokala arrangörer som vill ingå i Planetanätverket och på så sätt utöka antal programpunkter som genomförs i Borås Stad.

Emma Gerdien
Handläggare
033 357042Datum
2022-12-12Instans
Kulturnämnden
Dnr KUN 2022-00121 3.6.1.0

Återrapportering och beslut av aktivitetsplan 2022 och 2023 för utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden godkänner återrapportering av Aktivitetsplan 2022 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024), samt godkänner den uppdaterade aktivitetsplanen för verksamhetsåret 2023.

Sammanfattning

Aktivitetsplanen *Utveckling av populärmusiken 2021-2024* är baserad på den musikutredning som Kulturförvaltningen genomförde under 2019 (Dnr KUN 2018-00137). Aktivitetsplanen återrapporteras årligen och i samband med detta uppdateras aktivitetsplanen för det kommande året.

Aktivitetsplanen för 2022 hade målsättningen att mobilisera Borås Musikliv att identifiera, utveckla och stärka möjliga scener och mötesplatser för populärmusiken, samt stärka kunskaperna om musiklivets förutsättningar. Året har präglats av återhämtning efter pandemins verkningar. En del av aktiviteterna har pausats eller skjutits på framtiden, till exempel Musikforum.

I april 2022 presenterades den förstudie kring Borås möjligheter att etablera en kompletterande scen för populärmusik som genomförts under 2021. I samband med detta uppdrogs Kulturförvaltningen att fördjupa förslaget med mer information kring drift och organisation, samt att utreda möjligheterna att införa ett nytt arrangörsstöd som kan sökas av fler organisationsformer än ideella föreningar. Uppdragen redovisas under 2023.

Tjänstemän från Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Kulturförvaltningen har skapat dialog om ungas möjlighet att utöva och uppleva populärmusik, med fokus på musikstudioverksamhet. Genom en armkroksresa med representanter från förvaltningar och bolag i Borås Stad till Örebro och showcasefestivalen *Live at Heart* har även en dialog om populärmusikens funktion och relation till stad, närings- och kulturliv påbörjats. Under året har ett antal arrangemang och samarbeten genomförts i samverkan med lokala och regionala aktörer för att stärka musikutbudet för unga, lokalt arrangörsskap och som regional angelägenhet.

Sammantaget finns nu flera uppdrag, dialoger och samarbeten att följa upp i nästa års aktivitetsplan. Den uppdaterade aktivitetsplanen för 2023 redovisas i

bilagan: Uppdaterad aktivitetsplan för 2023 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024).

Ärendet i sin helhet

Åtterrapporeringen av Aktivitetsplan för utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024 ska ge en bild av arbetet under året samt utvärdera aktiviteterna och ge förslag på justeringar för aktivitetsplanen inför 2023. Den uppdaterade aktivitetsplanen för 2023 redovisas i bilagan Uppdaterad aktivitetsplan för 2023 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024).

Bakgrund

Utvecklingsarbetet med att skapa bättre förutsättningar för populärmusikområdet i Borås har sin bakgrund i den musikutredning som Kulturförvaltningen genomförde under 2019 (Dnr KUN 2018-00137). I maj 2020 godkände Kulturnämnden utredningen Musikutredning 2019 och uppdrog samtidigt Kulturförvaltningen att utforma en aktivitetsplan för åren 2021-2024 samt att utreda möjligheterna för att upprätta en (fysisk) scen för populärmusik i Borås.

I september 2020 godkände Kulturnämnden förslaget på aktivitetsplan för populärmusiken 2021-2024. Målsättningen är att uppnå ett levande, genrebrett musikliv som präglas av delaktighet och har en fungerande återväxt av utövare, arrangörer och publik

Sammanfattning av lägesbilden 2022

Pandemin covid-19 har påverkat arbetet på så vis att många av de planerade aktiviteterna i den fyraåriga planen har behövt skjutas upp. Under 2022 har ambitionen varit att hämta upp en del av arbetet med att skapa dialog kring frågan, men det rent praktiska samverkansarbetet har blivit förskjutet på framtiden i flera fall. Sammantaget är arbetet med aktivitetsplanen något förskjutet på så vis att vissa av de planerade aktiviteterna inte har hunnit genomföras under 2022. Exempelvis har formatet Musikforum pausats.

I kultur- och musiklivet har året präglats av återhämtning efter pandemin. Många konsertserier har varit uppskjutna, och programlagd verksamhet har successivt skjutits på framtiden, om den inte ställts in. I andra delar av kulturlivet har publiken lyst med sin frånvaro, men för populärmusikområdet tycks intresset från publiken ökat i vissa fall.

Under senhösten har Kulturföreningen Tåget kunnat öppna verksamheten igen i sina nya lokaler på Bryggaregatan, vilket stärker möjligheterna för musikarrangemang i det mindre formatet.

Inför 2023 behövs en starkare samverkan med övriga förvaltningar och aktörer som berörs och inverkar på utvecklingsarbetet. Det handlar dels om målsättningen att stärka musiklivets perspektiv i utvecklingen av stadslivet, men också att stärka barn och ungas möjligheter att utöva och uppleva sin generations musik. En viktig samverkansyta för dessa frågor är Socialt Hållbart Borås och målsättningen Meningsfull fritid.

Arbetet med ungas tillgång till studioverksamhet som varit i fokus under 2021 har delvis avstannat under 2022, men med nya plattformar för samverkan finns stora möjligheter att uppta arbetet under 2023.

Åtterrapporeringen av genomförda aktiviteter under 2022 redovisas under de fyra fokusområdena:

- Musiklivets återväxt – ungas möjligheter att utöva musik, arrangera och forma gemenskaper
- Professionella och ideella arrangörers förutsättningar
- Musiklivets (i betydelsen kulturfält) förutsättningar att verka och utvecklas i Borås
- Angelägenhetsgrad lokalt, (del-)regionalt, nationellt och internationellt

Samverkan kring barn och unga

En intern samverkansgrupp som bildades under 2021 har fortsatt dialogen under 2022. Medverkande har varit tjänstemän från Kulturförvaltningen och Fritids och folkhälsoförvaltningen. Bland annat har behovet av stöd kring enklare studioteknik och handledning för unga lyfts.

I mars 2022 genomfördes en Guldpusselkväll i samverkan mellan Publika möten och Kulturskolan i deras lokaler på Simonsland. Gästartist var Emma-Lee Andersson (Göteborg/Stockholm) med det lokala bandet Avery Quinn som förband.

Ungas möjligheter att utöva, uppleva och arrangera populärmusik

Fokuset på ungas tillgång till studioverksamhet och eget musikskapande har framförallt drivits inom ramen för Kulturskolans arbete. Den studio som idag finns tillgänglig för unga som inte är inskrivna på Kulturskolan är på Hässlehuset i Borås. Kulturskolan utvecklar också det Musikklubb som finns på Simonsland, som vänder sig till elever på Kulturskolan.

Studieförbundet Vuxenskolan driver det integrationsfrämjande projektet Unga möts på Hemgården (Dnr KUN 2020-00156), med syfte att stärka ungt arrangörskap och att skapa en öppen scen för unga kulturutövare från olika stadsdelar i Borås. Tillfällena har genomförts i Stadsparken under sommaren och Kulturförvaltningen har kunnat samverka i förberedelserna med information om bland annat En snabb slant samt med medverkan av Borås Stads Sommardansare vid två av tillfällena.

Som inspiration genomfördes under våren ett gemensamt studiebesök med projektledaren Charlotte Brorsson Trelle till *Klubb3Lång* som är Göteborgs Stad Kulturskolas verksamhet. Klubben riktar sig till unga mellan 13 och 19 år och arrangerar regelbundet tillfällen där alla unga från hela staden kan uppträda med egna uttryck, men också möta professionella kulturaktörer/artister på scen eller i workshopformat.

Under året har dialoger förts med Borås TME, Högskolan i Borås, Borås City samt Studentkåren i Borås. Generellt har diskussionen stärkts kring studenternas utbud av kultur och nöje, och därmed också möjligheterna att uppleva populärmusik i Borås.

Professionella och ideella arrangörers förutsättningar

Rapporten Scen för populärmusik Borås godkändes av Kulturnämnden i april 2022. Rapporten sammanfattade utredningsarbetet kring frågan om möjligheterna att etablera en medelstor scen anpassad för populärmusik i Borås. I samband med att rapporten godkändes adderades två uppdrag till arbetet med aktivitetsplanen. Kulturnämnden beslutade att:

- Ge Kulturförvaltningen ett förlängt uppdrag att presentera en möjlig organisations- och driftsform för en scen anpassad för populärmusikens villkor. Uppdraget ska redovisas den 31 maj 2023. Samt att:

- Uppdra Kulturförvaltningen att utreda ett nytt arrangörsstöd i syfte att stödja kulturarrangörer med andra organisationsformer än den ideella föreningen. Uppdraget delrapporteras i december 2022 i samband med att aktivitetsplanen redovisas och slutrapporteras i juni 2023.

Under 2022 planeras en arbetsgrupp med en blandad expertis kring den första frågan om scenens drift och organisation, som planeras att starta sitt arbete i december 2022.

Frågan om ett nytt arrangörsstöd utreds inom Publika möten och har under hösten fokuserats på att avgränsa frågan samt att jämföra exempel på liknande arrangörsstöd nationellt.

Musiklivets (i betydelsen kulturfält) förutsättningar att verka och utvecklas i Borås

En viktig förutsättning för att stödja utvecklingen av Borås musikliv är att fler inom de verksamhetsområden som påverkar musiklivet får kunskap om hur de kan främja, men också samverka med, musiklivet. Bland annat har en armkroksresa till Örebro och showcasefestivalen *Live at Heart* genomförts. Med på resan var representanter från Kulturförvaltningen, Fritids- och folkhälsoförvaltningen samt näringslivsavdelningen i Borås Stad, tillsammans med representanter från Borås TME och Högskolan i Borås.

I Örebro har regionala, kommunala och privata aktörer byggt upp en samverkan som gör att parter från musik- och filmindustrin årligen samlas i staden för att uppleva nya artister och ta del av seminarier och föreläsningar samt livemusik från hela världen. Gruppen från Borås fick möjlighet att träffa arrangörerna av festivalen och ta del av deras arbete och vision. Vidare kunde gruppen titta närmare på den förändring av stadens utbud av musikscener, som stärkts i samverkan mellan entreprenörer, Region Örebro län och Örebro Stad.

Under december planeras även en resa till Uddevalla kommun, som arbetar med resurssättning till kulturlivet genom att etablera ett Kulturstråk i centrala Uddevalla.

Under våren 2022 har Publika möten samverkat med den ekonomiska föreningen Dalen4Musik som för första gången arrangerat *Dalfestivalen* i Dalsjöfors. Publika möten har stöttat med teknik samt viss marknadsföring inför festivalen.

Angelägenhetsgrad lokalt, (del-)regionalt, nationellt och internationellt

Även för 2022 har Kulturförvaltningen slutit ett samarbetsavtal med Västra Götalandsregionen, Förvaltningen för kulturutveckling. Samarbetet har i huvudsak fokuserat på frågan kring att etablera en scen för populärmusik och därmed på projekteringen av en arbetsgrupp kring frågan.

Under hösten 2022 har Publika möten deltagit inom samverkan för den regionala festivalen Planeta Festival tillsammans med Hemgården i Borås. Hemgården har huserat två av festivalens programpunkter i Borås, varav Publika möten presenterade en i samverkan med den regionala arrangören Kalebassi med korospelaren Senny Camara från Senegal och yogainstruktören Fatou Sonko från Borås, som initierat formatet Diversity Yoga.

Publika möten samverkade även kring Planeta Festivals förskolekonsert. Tillsammans med Sandareds bibliotek och förskoleförvaltningen genomfördes två konserter i Sandared biblioteks aula. Förskolorna i Sandared bjöds in till livekonserterna, som också tillgängliggjordes via streaming till samtliga förskolor i Borås Stad.

Under året har Kulturförvaltningen träffat Svensk Live för att diskutera musikarrangörernas förutsättningar i Borås. Svensk Live är en intresseorganisation som samlar Sveriges arrangörer inom (populär)musikområdet.

Publika möten har även samverkan med VG Live, som är en regional underförening till Svensk Live. Under våren 2022 förlade föreningen sitt årsmöte till Kulturhuset i Borås och Publika möten fick tillfälle att presentera rapporten Scen för populärmusik Borås för det regionala nätverket.

Publika möten har under året deltagit som representant i referensgruppen för arrangörsstödet VG Doer som administrerats av VG Live. Arrangörsstödet är finansierat av Västra Götalandsregionen och har varit ett uppstartsstöd efter pandemin som riktar sig till arrangörer inom populärmusikområdet i regionen. Medverkan har inneburit större kunskaper om de regionala arrangörer som söker bidrag för sin verksamhet, samt kontakt med de regionala aktörer som är medlemmar i VG Live.

Beslutsunderlag

1. Uppdaterad aktivitetsplan för 2023 (Utveckling av populärmusiken i Borås 2021-2024)

Samverkan

FSG 2022-12-07

Beslutet expedieras till

1. Fritids- och folkhälsonämnden, FF.diarium@boras.se
2. Samhällsbyggnadsnämnden, SBF.diarium@boras.se
3. Borås TME, info@boras.se

Sara Andersson
Ordförande

Ida Burén
Förvaltningschef

RAPPORT

Datum
2022-11-01

Sida
1(55)

Stadsledningskansliet
Centrum för Kunskap och Säkerhet

Clara Lebedinski Arfvidson
Analytiker
0734327556
clara.lebedinski.arfvidson@boras.se

En lägesbild över människohandel och sexköp i Borås kommun November 2022

Innehåll

Innehåll	2
1 Sammanfattning	3
2 Inledning och bakgrund	7
3 Uppdrag och syfte	9
4 Metod och genomförande	10
4.1 Litteraturstudie	11
4.2 Intervjuer	12
4.3 Kartläggning av annonser och profiler	14
4.4 Etiska överväganden	15
5 Mötesplatser, arenor, annonser och profiler	17
5.1 Olika typer av annonsering och kontaktsätt på internet	17
5.2 Arenor och mötesplatser	19
6 Köpa sex	22
6.1.1 Hur många köper sex?	22
6.1.2 Sociodemografiska faktorer bland personer som köper sex	23
6.1.3 Anledningar och drivkrafter till att köpa sex	24
7 Sälja sex	28
7.1.1 Hur många säljer sex?	28
7.1.2 Sociodemografiska faktorer bland personer som säljer sex	29
7.1.3 Anledningar och drivkrafter till att sälja sex	31
8 Sugardejting	35
9 Människohandel för sexuella ändamål	37
9.1.1 Skillnaden mellan människohandel, människosmuggling, människoexploatering och koppleri	37
9.1.2 Omfattning av människohandel för sexuella ändamål	38
9.1.3 Förövare, offer och omständigheter	39
10 Hinder att arbeta mot sexhandeln	43
10.1 Den stereotypa bilden av sexhandeln	43
10.2 Stigmatisering och bemötande	44
11 Diskussion och slutsatser	46
Referenser	50
11.1 Digitala och tryckta källor och dokument	50
11.2 Intervjuer	54
11.3 Personlig kommunikation	55
11.4 Lagar	55

1 Sammanfattning

Vänsterpartiet lade fram initiativärendet ”Ta fram en lägesbild om människohandel och sexköp” på kommunstyrelsens sammanträde den 22 november 2021. Vänsterpartiet hänvisar i sin skrivelse till artiklar som Borås Tidning publicerat och menar att det genom Borås Tidnings granskning står klart att sexköp och människohandel äger rum i Borås kommun och att det skapar mycket lidande. Därför, menar Vänsterpartiet, är det viktigt att dessa samhällsproblem uppmärksammas och att Borås Stad hittar strategier för att motverka problemen.

Som ett första steg i att ta fram lämpliga strategier för att motverka ovan nämnda problem, föreslog Vänsterpartiet att kommunstyrelsen skulle besluta ”att Stadsledningskansliet uppdras att ta fram en lägesbild om människohandel och sexköp i Borås med syfte att identifiera strategier mot de som köper sex och som motverkar att fler börjar sälja sex”. Kommunstyrelsen beslutade enligt Vänsterpartiets förslag och framtagandet av lägesbilden påbörjades av Centrum för kunskap och säkerhet i februari år 2022. Rapporten färdigställdes den 1 november 2022.

Lägesbilden bygger på material från intervjuer med verksamheter i Borås Stad och med andra aktörer, en litteraturstudie samt en kartläggning av annonser och profiler publicerade på webbplatser som är specialiserade på försäljning av sexuella tjänster. En svårighet i att ta fram en lägesbild över sexköp och människohandel är att det saknas en allmänt accepterad definition av dessa fenomen. Det gör att det är svårt att veta exakt vad olika aktörer lägger i begreppen och hur materialet kan tolkas.

Resultatet av materialinsamlingen visar att det finns en öppen sexhandel i Borås kommun. Under en period av fem månader söktes nio webbplatser för försäljning av sexuella tjänster igenom för att hitta annonser och profiler riktade mot Borås. I genomsnitt hittades 10.5 annonser/profiler per söktillfälle. I genomsnitt var 8.4 av dessa på personer som presenterades som kvinnor och 2.2 var på personer som presenterades som män. De olika verksamheterna och aktörerna som intervjuades hade ingen mer konkret information om hur eller var sexhandeln sker i Borås, vilket kan vara en effekt av att flera verksamheter och aktörer inte arbetar med frågan i någon större utsträckning.

Enligt Folkhälsomyndigheten är det 9,4 % av män och 0,4 % av kvinnor i befolkningen som någon gång köpt sex. År 2021 anmäldes åtta personer för köp av sexuell tjänst och en person för köp av sexuell handling av barn i Borås kommun. Det går dock inte att dra några slutsatser kring förekomsten av sexköp baserat på endast anmälda brott, eftersom antalet anmälningar är avhängigt hur mycket resurser polisen lägger på att arbeta mot sexköp. Mörkertalet är antagligen stort och det går inte att slå fast hur många personer som köper sex i Borås kommun. Att det finns personer i kommunen som köper sex står dock klart.

Det går inte att se några särskilda gemensamma faktorer hos personer som köper sex, förutom att en majoritet identifierar sig som män. I övrigt förekommer

sexköp i alla åldrar (även barn köper sex) och i alla samhällsklasser. I de få studier som finns om varför personer köper sex framgår att sexköp ofta ses som en slags rekreation eller ett nöje av den som köper. I en forskningsstudie och i praktisk erfarenhet framgår dock att sexköpare ofta har olika trauman – exempelvis erfarenheter av sexuella övergrepp – som de medvetet eller omedvetet hanterar genom att köpa sex. I en forskningsstudie framkom även att män som köper sex uppvisade sexistiska och aggressiva beteenden i högre grad än män som inte köper sex.

Det går heller inte att veta hur många personer som säljer sex i Borås kommun. Folkhälsomyndigheten uppskattar att 1.5 % av kvinnor i befolkningen och 1 % av män i befolkningen någon gång har sålt sex. I en undersökning av ungdomar i årskurs 3 på gymnasiet uppgav 1.1 % (37 personer) av 3228 svarande att de hade sålt sex. Flera verksamheter i Borås Stad kan utan problem berätta om flera ärenden där sex mot ersättning varit en faktor. En gemensam nämnare hos personer som säljer sex är att de flesta har börjat sälja innan den fyllt 18 år. Ytterligare två faktorer som tycks öka utsattheten är om individen har en psykisk/intellektuell funktionsnedsättning och/eller om individen har utsatts för sexuella övergrepp.

Att sälja sex är inte olagligt i Sverige, och att sälja sex kan vara både frivilligt och ofrivilligt. Drivkrafterna att sälja sex kan exempelvis vara att individen lever i ekonomisk utsatthet eller har ett missbruk som gör att individen är i behov av pengar. Det kan även handla om att hen behöver pengar för att upprätthålla en viss livsstil. Hos en del individer är det känslomässiga skäl som ger anledning att sälja sex. En del tycker att det är roligt och spännande, medan andra säljer sex som en del av ett självskadebeteende. Anledningarna till och drivkrafterna bakom att en säljer sex är alltså mycket varierande.

Vad det gäller människohandel för sexuella ändamål går det inte att på ett meningsfullt sätt säga hur många personer som är utsatta finns eller har funnits i kommunen. Det beror dels på att det inte finns mycket information om fenomenet i lokal kontext, dels på att offer och förövare sällan stannar en längre period i samma stad. Det finns dock ingen anledning att tro att offer och förövare inte vid någon tidpunkt skulle finnas i kommunen. Under år 2020 anmäldes 16 brott rörande människohandel för sexuella ändamål i polisregion Väst. I två av fallen var personerna under 18 år. För att få formell status som offer för människohandel måste individen vara målsägande i en förundersökning. Under 2020 hade polisregion Väst 7 förundersökningar rörande människohandel för sexuella ändamål.

Att handla med människor är, ekonomiskt sett, mycket gynnsamt. International Labour Office har uppskattat att globalt kan vinsterna för människohandel för sexuella ändamål uppgå till 99 miljarder US-dollar. Då räknas vinsterna på hela handelskedjan, och inte endast på det slutgiltiga utnyttjandet av personen. Det finns vissa faktorer som kan göra människor mer eller mindre sårbara för att utsättas för människohandel. Att vara fattig, att inte ha tillgång till utbildning och att utsättas för systematisk diskriminering eller att vara på flykt är faktorer som

ökar risken att utsättas. Kön är också en faktor. Kvinnor och flickor är mer utsatta än män. Fyra av fem personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål är flickor eller kvinnor.

De som intervjuats inför lägesbilden identifierade två större hinder att arbeta mot sexhandeln i Borås. För det första utgör den stereotypa bilden av sexhandeln ett hinder. Ofta är beskrivningarna av sexhandeln mycket dramatiska och skildrar ett mycket stort lidande hos de utsatta. Den bilden är inte nödvändigtvis osann, men gör att den sexhandel som inte är särskilt dramatisk blir osynliggjord. Det framkommer i materialet att det förekommer att personer drar sig för att söka hjälp hos exempelvis Borås Stads Mikamottagning, eftersom de jämför sin situation med den brutala sexhandel som ofta skildras. Utifrån den jämförelsen tycker de själva inte att de inte är tillräckligt utsatta för att kunna be om hjälp.

För det andra utgör de känslor som ämnet väcker hos en del professionella ett hinder för att konstruktivt bemöta de personer som är involverade i sexhandeln. Det kan exempelvis handla om att personer som säljer sex ses som en slags förövare som på ett cyniskt sätt utnyttjar mäns sexualitet och inte som utsatta. Att sälja eller köpa sex är mycket stigmatiserande, och ett icke-empatiskt och fördomsfullt bemötande av målgrupperna kan leda till att de drar sig undan kontakt med samhället. Att säkerställa att personer med erfarenhet av sexhandeln får ett värdigt bemötande i kommunens olika verksamheter är alltså en viktig del i en förebyggande strategi.

Lägesbildens slutsatser är att det i nuläget inte går att veta hur stor sexhandeln är i Borås. Det går dock att fastslå att den finns. Att kunskapen om sexhandeln i Borås är låg i dagsläget, betyder dock inte att det inte går att bygga upp kommunens förmåga att arbeta mot fenomenet. Det framkommer i lägesbilden att det finns verksamheter som på ett tydligt sätt arbetar med frågan, exempelvis Relationsvårdsenhetens Mikamottagning och de avdelningar på Miljöförvaltningen som ingår i myndighetssamverkan. Dessa verksamheter arbetar dock med personer som redan är involverade eller utsatta i sexhandeln. Hur det förebyggande arbetet ser ut är mer oklart. En naturlig fortsättning på lägesbilden vore att kartlägga på vilket sätt olika förvaltningar i Borås Stad arbetar med frågor om prostitution och sexuell exploatering. Efter en sådan kartläggning kan relevanta och träffsäkra strategier och planer tas fram för att förstärka det förebyggande arbetet.

Utifrån den information som framkommer lägesbilden kan olika interventioner antas vara verkningsfulla för att motverka sexköp och att fler börjar sälja sex skönjas. Exempelvis skulle staden kunna:

- Utbilda medarbetare som på olika sätt möter människor om frågor rörande prostitution och människohandel. Utbildningen kan exempelvis handla om hur en bemöter personer med erfarenhet av sexhandeln på ett konstruktivt sätt, hur en kan ställa frågor om sexuell utsatthet och exploatering eller hur man kan upptäcka tecken på prostitution och människohandel.

- Ge barn och ungdomar kunskap om sina rättigheter och tydligt kommunicera var och hur de kan få hjälp och stöd om de av olika anledningar säljer sex/funderar på att sälja sex eller köper sex/funderar på att köpa sex.
- Systematiskt arbeta mot sexuella kränkningar av barn och unga. Det framgår tydligt i forskning och praktiskt erfarenhet att både de som säljer och de som köper ofta har varit utsatta för sexuella övergrepp och kränkningar innan de började sälja eller köpa sex.
- Se över möjligheterna till att i kommunens regi ge sexköpare hjälp och stöd att sluta köpa sex. Exempelvis i form av en egen KAST-mottagning.

Det finns alltså många olika interventioner som Borås Stad skulle kunna göra för att motverka sexköp och förhindra att fler börjar sälja sex. Dessa kräver dock både tid, eftertänksamhet och resurser för att kunna genomföras på ett sätt som ger resultat och inte bara blir kosmetiska.

2 Inledning och bakgrund

På uppdrag av kommunstyrelsen har Centrum för kunskap och säkerhet (CKS) i Borås Stad tagit fram denna lägesbild.

Under år 2021 och början av år 2022 publicerade Borås Tidning (BT) en rad artiklar om sexköp, prostitution och människohandel i Borås. Bland annat skrev tidningen om vad den kallar ”sexsalonger” i ett fall där en kvinna åtalats för koppleri (se exempelvis Ölund & Strand 2022).

Vänsterpartiet lade fram ett initiativärende på kommunstyrelsens sammanträde den 22 november 2021 med rubriken ”Ta fram en lägesbild om människohandel och sexköp” (Kommunstyrelsens beslut dnr: 2021–00893 1.1.6.25). Vänsterpartiet hänvisar till artiklarna som Borås Tidning publicerat och skriver i sitt initiativ att det står klart att företeelserna skapar mycket lidande och att det genom BTs granskning står klart att sexköp och människohandel äger rum i Borås kommun. Därför, menar Vänsterpartiet, är det viktigt att dessa samhällsproblem uppmärksammas och att Borås Stad hittar strategier för att motverka problemen.

Som ett första steg i att ta fram lämpliga strategier för att motverka ovan nämnda problem, föreslog Vänsterpartiet att kommunstyrelsen skulle besluta ”att Stadsledningskansliet uppdras att ta fram en lägesbild om människohandel och sexköp i Borås med syfte att identifiera strategier mot de som köper sex och som motverkar att fler börjar sälja sex” (Kommunstyrelsens beslut dnr: 2021–00893 1.1.6.25). Eftersom Borås Stad redan bedriver verksamhet som riktar sig till kvinnor som befinner sig i prostitution (Mikamottagningen vid Relationsvårdsenheten), anser Vänsterpartiet att fokus bör ligga på att hitta strategier som fokuserar på de som köper sex och strategier som motverkar att fler börjar sälja sex. Kommunstyrelsen beslutade enligt Vänsterpartiets förslag och framtagandet av lägesbilden påbörjades av CKS i februari år 2022. Rapporten färdigställdes den 1 november 2022.

På nationell nivå ingår prostitution och människohandel i strategin för att motverka mäns våld mot kvinnor (Regeringens skrivelse 2016/17:10). Köp av sexuella tjänster har varit kriminaliserat sedan år 1999, men försäljning av sexuella tjänster är lagligt (Jämställdhetsmyndigheten 2021). Huruvida denna ordning är rätt och riktig råder det olika åsikter om. En del människor hävdar att den svenska modellen är framgångsrik och skyddar (framförallt) kvinnor från att utnyttjas och bli utsatta för våld, medan andra menar att den svenska modellen tvärtom ökar våldsutsattheten och förtrycker dem som säljer sex (se exempelvis Rydström 2021 eller Olsson 2020 angående trender och svängningar i debatterna).

På grund av denna oenighet används en mängd olika begrepp för att beskriva de fenomen som denna lägesbild behandlar. Olika begrepp antas signalera olika ståndpunkter om och förståelser av fenomenet (De Cabo & Hall 2021, s. 2). Prostitution, sexhandel, sex mot ersättning och sälja sex är bara några exempel på olika begrepp som används. I den här rapporten används begreppen omväxlande för att beskriva fenomenen. Inget ställningstagande till vad som är

det bästa eller mest korrekta begreppet har gjorts, utan de olika begreppen används helt synonymt.

Fenomenen som beskrivs i lägesbilden är till viss del osynliggjorda och det saknas lämplig och tillförlitlig statistik på området. Samtidigt har varje individ som köper sex, säljer sex, utsätts för människohandel eller arbetar med frågan sin egen berättelse och syn på hur utbrett fenomenet är, vad det handlar om och hur problembeskrivningen bäst ska formuleras. Ambitionen med denna rapport är således inte att redovisa ”den sanna bilden” av fenomenens utbredning i Borås kommun, utan att skapa en bild av flera i sig själva komplexa fenomen och relationer. Förhoppningen är att bilden ska ge Borås Stad bättre möjlighet att identifiera strategier att jobba med och mot fenomenen på ett sätt som blir så bra som möjligt för de i kommunen som personligen berörs av dem.

3 Uppdrag och syfte

När CKS fick uppdraget att ta fram en lägesbild fanns redan ett syfte med lägesbilden beslutat. Det är formulerat som följer:

[...] Stadsledningskansliet uppdras att ta fram en lägesbild om människohandel [för sexuella ändamål] och sexköp i Borås med syfte att kunna identifiera strategier mot de som köper sex och som motverkar att fler börjar sälja sex (Kommunstyrelsens beslut dnr: 2021–00893 1.1.6.25).

Utifrån syftet utformades följande frågeställningar:

- Vilka grupper kan utifrån sociodemografiska faktorer antas vara aktiva i sexhandeln i Borås kommun i dagsläget?
- Vilka drivkrafter har dessa grupper att delta i sexhandeln?
- På vilka platser och i vilka forum kan det antas att personer som säljer sex och personer som köper sex möts i Borås kommun?
- Vilka utmaningar identifierar rapportens informanter att det finns för att arbeta förebyggande mot sex- och människohandeln i Borås kommun?
- Vilka interventioner kan antas vara effektiva för att motverka sexköp och att fler börjar sälja sex i Borås kommun?

4 Metod och genomförande

Det finns många metodologiska svårigheter i att göra en lägesbild över prostitution och människohandel. Ett av dem är ämnet i sig. Det finns i dagsläget ingen enhetlig definition av vad prostitution och människohandel för sexuella ändamål är för något. Det gör att begreppen inte går att operationalisera, alltså att det egentligen inte går att säga exakt vad som ska undersökas för att undersöka prostitution och människohandel (De Cabo och Hall 2021, s. 5; Esaiasson et al. 2017, s.58). Intuitivt kanske en tänker att prostitution handlar om att köpa eller sälja sex. Vad som definieras som sex, är dock även det mycket oklart. Vad som uppfattas som sex har att göra med både personliga preferenser och med kulturella normer som förändras kontinuerligt.

I den så kallade sexköpslagen och i närliggande lagstiftning används begreppen ”sexuella tjänst”, ”sexuell förbindelse” eller ”sexuella handlingar” beroende på vilken ålder den utsatta har (Brottsbalk 6 kap. § 11 och § 9). I lagens mening avser sexuell förbindelse samlag eller annat sexuellt umgänge. Vad exakt som räknas som sexuellt umgänge utöver samlag tycks inte vara fastställt, dock omfattas inte nakenposering av begreppet (Prop. 1997/98:55, s. 136-137; SOU 2010:49, s. 76, 79). Med sexuell handling menas en handling som har ”påtaglig sexuell prägel”, men som inte behöver vara samlag eller sexuellt umgänge (prop. 2004/05:45, s. 135). Det är olagligt att ge ersättning för sexuella handlingar om säljaren är under 18 år; medan det är olagligt att ge en vuxen person ersättning för sexuell förbindelse och sexuellt umgänge, men inte nödvändigtvis för sexuella handlingar (Brottsbalk 6 kap 11 § och 9 §).

Lagen ger alltså inte någon vidare vägledning i vad det är som ska undersökas, vad det är för företeelser och erfarenheter som egentligen ska eftersökas för att undersöka prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Sker prostitution när en vuxen person lägger ut en annons på sig själv på en webbplats specialiserad på försäljning av sexuella tjänster? Sker prostitution också när ett barn säljer bilder på sina fötter via Snapchat, ovetandes om att köparen vill ha dem för att hen tänder på barnfötter? Hur vi ser på dessa olika händelser – om vi intuitivt sammankopplar dem med prostitution eller inte – får effekter på vad som undersöks i till exempel en sådan här lägesbild. I den här lägesbilden har jag (intuitivt) klassat det första exemplet som prostitution, medan jag inte har inkluderat det andra exemplet i begreppet. Huruvida det är rätt och riktigt kan, och bör, diskuteras.

I mycket av det material som rapporten bygger på är det otydligt när och om det har gjorts någon skillnad på sexuella förbindelser, sexuellt umgänge och sexuella handlingar. Det är också oklart om andra handlingar som inte är sexuella i lagens mening har inkluderats (se även De Cabo och Hall 2021, s. 19). Denna lägesbild har alltså en mycket flytande definition av prostitution och sexhandel: det som köps och säljs är sex, på något sätt. Försök har gjorts avgränsa materialet till att endast behandla tillfällen då sex har köpts eller sålts rent fysiskt, alltså inte digitalt. Men om avgränsningen har lyckats hålla är, på grund av avsaknaden av en tydlig och allmänt accepterad definition, mycket oklart.

Tre huvudsakliga material valdes för att svara på de frågeställningar som den här lägesbilden utgår från. Först gjordes en litteraturstudie av forskning och myndighetsrapporter som på olika sätt kretsar kring ämnet. Sedan gjordes intervjuer med olika verksamheter som på olika sätt kommer i kontakt med fenomenet. Parallellt med litteraturstudien och intervjuerna gjordes en kartläggning av annonser och profiler på webbplatser specialiserade på försäljning av sexuella tjänster.

Förhoppningen var att genom intervjuerna få en uppfattning om de erfarenheter som gjorts i Borås angående fenomenet stämmer överens med resultaten från nationell och internationell forskning. Förhoppningen var också att kunna se i vilka fall erfarenheterna och resultaten inte stämde överens. Att kartlägga förekomsten av annonser och profiler gjordes för att få en uppfattning om det finns en öppen marknad för sexuella tjänster riktad mot Borås.

Nedan följer en genomgång av vart och ett av materialen och hur insamling och bearbetning har genomförts.

4.1 Litteraturstudie

Litteraturstudien som genomfördes inför den här lägesbilden beskrivs bäst som en allmän litteraturstudie (Eriksson et al. 2013, s. 25). Anledningen till att göra en litteraturstudie som en del av lägesbilden var dels att jag som rapportförfattare skulle få en bättre förståelse för fältet, eftersom det inte tillhör mina expertområden, dels att få en överblick över kunskapsläget inom fältet för att sedan se på vilket sätt den kunskapen korrelerade eller inte med den kunskap som finns lokalt i Borås.

Borås Stad, liksom de flesta kommuner i Sverige, har inte tillgång till större forskningsdatabaser och forskningsjournaler. Därför skedde de flesta sökningar via sökfunktioner som Google, Google Scholar och Researchgate. Borås Stadsbibliotek och Högskolebiblioteket i Borås användes för att söka tryckta källor och för att fjärlåna material. Prostitution är som ovan nämnt ett mycket svårdefinierat fenomen, därför användes många olika sökord, exempelvis: ”prostitution”, ”human trafficking”, ”sex mot ersättning”, ”SASI”, ”sexköpare”, ”self injury + prostitution”, ”sugardating”, ”masculinity + prostitution” etc. Även enskilda forskares publiceringar undersöktes och på så vis hittades relevanta studier. Exempelvis av Charlotta Holmström (Malmö Univeristet) och Isabel Crowhurst (Essex Universitet). Även studier från olika myndigheter har inkluderats i materialet. Lägesbilder och forskning från Folkhälsomyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten och Jämställdhetsmyndigheten har använts i lägesbilden. Även forskning från internationella organisationer som International Labour Office finns i materialet.

Kriterierna för vilka studier eller vilken forskning som skulle inkluderas i studien har till mångt och mycket varit pragmatiska. Mycket forskning ligger idag låst bakom betalväggar, och ett kriterium har därför varit att forskningen ska vara open access. Tyvärr kan värdefull forskning och insikter ha gått denna lägesbild förbi på grund av att forskningen har varit låst.

Ett annat kriterium har varit att forskningen eller rapporterna ska behandla situationen i Sverige eller Norden. På grund av den mycket skrala forskningen om sexköpare har en studie från USA använts i avsnittet som behandlar sexköp. Även om de kulturella kontexterna skiljer sig mellan USA och Sverige, bedömdes den vara intressant även för svensk kontext, eftersom studien behandlar individuella faktorer som kan påverka benägenheten att köpa sex.

Ett annat kriterium var att rapporterna och forskningen skulle hålla en viss kvalitet. Framförallt har metoden granskats. Några studier inkluderades inte i lägesbilden på grund av tveksamheter i genomförande och material. Ingen utav de studier eller rapporter som den här lägesbilden bygger på kan dock anses vara perfekta. I de kvantitativa undersökningarna (exempelvis Folkhälsomyndigheten 2019 och Svedin et al. 2020) finns problem med urval och svarsfrekvens. De kvalitativa studierna bygger ofta på självselektering, vilket betyder att bara personer som har haft ett intresse av eller resurser att vara med har deltagit (exempelvis Holmström et al. 2019 och De Cabo & Hall 2021). Det kan exempelvis ha lett till att en del grupper, och därmed en del erfarenheter, inte finns representerade. Det finns även en mycket stor skevhet i vilka grupper som har studerats. Det finns exempelvis långt många fler rapporter och studier som fokuserar på de som säljer sex än vad det finns om de som köper sex. Det finns alltså många blinda fläckar i fältet i stort som denna lägesbild inte kan kompensera för.

Ytterligare ett kriterium var att rapporterna och forskningen inte fick vara publicerade tidigare än år 2018. Anledningen till att denna relativt snäva gräns sattes upp är för att samhället och därför även sexhandeln har förändrats mycket under senare år. Dels på grund av ökad digitalisering, dels på grund av att idéer om prostitution som presenterades bara för några år sedan förefaller vara mycket omoderna idag.

Som en uppmärksam läsare kommer att upptäcka har vissa avsteg gjorts från detta kriterium. Det handlar dels om forskning som behandlar de mer metodologiska och diskursiva aspekterna av fältet. Den typen av forskning åldras inte på samma sätt som exempelvis en kartläggning som syftar till att beskriva ett nuläge. I vissa fall har det inte funnits forskning om vissa aspekter av prostitution inom det angivna tidsspannet. I de fallen har äldre forskningsresultat inkluderats i denna lägesbild, även om de kan anses vara något ”gamla”.

4.2 Intervjuer

Under perioden 21 april till den 3 juni 2022 genomfördes 7 intervjuer med sammanlagt tolv personer. Personerna representerade olika verksamheter som på olika sätt kommer i kontakt med fenomenet. Sex av intervjuerna gjordes öga mot öga och en intervju gjordes digitalt via Microsoft Teams. Informanterna är anonymiserade genom hela rapporten, enligt överenskommelse. Dock finns deras arbetsplats och funktion dokumenterad i lägesbilden.

Tre intervjuer gjordes med olika enheter inom Borås Stads socialtjänst, en med en representant för Polismyndigheten i Borås, en med en representant för

Kvinnoujouren i Borås, en med KAST-mottagningen¹ i Göteborg och en med regionkoordinatorerna mot människohandel och prostitution i Väst. Motivet till att intervjua behandlarna på KAST-mottagningen i Göteborg var att få mer information om personer som köper sex. Som ovan nämnt finns det inte mycket forskning om den gruppen och ingen av de intervjuade verksamheterna i Borås, förutom polisen, hade erfarenhet av att möta dem.

Intervjuerna var cirka 30 minuter till 1,5 h långa. Variationerna i tid berodde på hur mycket tid informanten kunde avsätta för intervjun. Intervjuerna tog formen av ett samtal, där det på förhand hade definierats olika teman som intervjun skulle kretsa kring. Exempelvis vilka personer som verksamheten träffar i relation till problematiken och vilket behov av hjälp dessa har. Intervjuerna spelades in och transkriberades. Transkriberingen analyserades sedan tematiskt utifrån lägesbildens frågeställningar. Resultatet av analysen presenteras tillsammans med resultatet från litteraturstudien. Ofta – för att inte säga alltid – var den information som framkom i intervjuerna samstämmig med resultatet från litteraturstudien.

Ambitionen var från början att göra fler intervjuer och med fler verksamheter för att undvika bias. Det gick emellertid inte. Flera verksamheter som kontaktades tackade nej eller svarade inte. Nejsvaren tycktes till stor del bero på att man ansåg att man inte hade tillräcklig erfarenhet av problematiken för att vilja samtala om den i en intervju. Eftersom tidsschemat för lägesbilen var något pressat fanns inte tid att hitta nya informanter för att kompensera för de som tackade nej eller inte hörde av sig. Det är inte heller säkert att det hade lett till att ny information hade tillkommit. Intervjumaterialet mättades nämligen mycket fort. Det kan förvisso bero på ett visst bias, det vill säga att de flesta intervjuade kom från olika inriktningar inom socialtjänsten. Hade andra typer av verksamheter funnits representerade i intervjumaterialet hade möjligen andra perspektiv och erfarenheter utkristalliserats.

Tanken med att göra intervjuer med yrkesverksamma som på olika sätt har kunskap om och erfarenhet av fenomenet var dels att få information om hur stor deras erfarenhet av att möta personer som säljer sex, köper sex eller är utsatta för människohandel är, dels om det finns några gemensamma nämnare hos dem som söker stöd och hjälp, dels vilka hinder de upplever i sitt arbete mot fenomenet (jämför Esaiasson et al. 2017, s. 269).

Den kunskap som professionella har om fenomenet är dock selektiv. Den bygger på de erfarenheter de har gjort inom sitt specifika yrkesområde. (Holmström et al. 2020, s. 16). Frågor som rör prostitution är dessutom mycket politiserade i Sverige. Det gjorde att det ibland var svårt att få riktigt grepp om vad i informanternas berättelser som var egna erfarenheter och fakta från yrkespraktiken, och vad som var egna värderingar och ideologiska ställningstaganden. Man kan dock fråga sig om det överhuvudtaget är möjligt att undersöka sociala problem och fenomen utan att ideologi och värderingar på

¹ KAST är en förkortning av ”Köpare av sexuella tjänster”.

något sätt färgar resultaten, eftersom alla sociala problem och fenomen konstrueras genom värderingar och idéer om rätt och fel (Vedung 2009, s. 69; jämför Skilbrei 2017).

I en studie från Malmö Universitet uppgav 62 % av de tillfrågade att de inte har varit i kontakt med någon verksamhet som erbjuder stöd till personer som säljer sex (Holmström et al. 2020, s. 43). Det innebär att det kan vara vanskligt att förlita sig på olika verksamhets uppfattning om problemen. Man bör hålla i minnet när den här lägesbilden läses att de personer som professionella i Borås möter är en mycket liten del av en större grupp som kan antas ha erfarenheter av prostitution och människohandel i kommunen.

4.3 Kartläggning av annonser och profiler

Under en period av fem månader (april, maj, juni, juli och augusti) under år 2022 söktes nio olika öppna webbplatser för försäljning av sexuella tjänster igenom manuellt. Sugardejtingsidor ingick inte i kartläggningen, eftersom dessa sidor inte är öppna utan kräver medlemskap och i vissa fall medlemsavgift. I april, juni, juli och augusti gjordes två sökningar per månad – en i början och en i slutet av månaden – och i maj gjordes (av oklar anledning) tre sökningar, en i början, en i mitten och en i slutet av månaden.

Alla annonser som var riktade mot Borås vid söktillfället inkluderades i materialet. Sökningarna gjordes via webbplatsernas egna sökfunktioner. Dessa är mycket väl utvecklade och det går enkelt att filtrera sökningen på bland annat geografiskt område. Sökningarna som gjordes var på ”Borås” och i vissa fall mer detaljerat på orter inom Borås kommun, exempelvis ”Borgstena”. De mer detaljerade sökningarna gav dock inga resultat. På en sida genererade sökningarna på ”Borås” resultat för hela ”Västra Götaland”. Detta resultat inkluderades i materialet, eftersom annonserna, trots den större geografiska avgränsningen, trots allt var riktad mot köpare i Borås.

I urvalet av webbplatser var sex webbplatser inriktade på annonser med kvinnliga eskorter, en hade ett mixat utbud av eskorter, en var inriktad på endast manliga eskorter och en var inriktad på eskorter med transerfarenhet. Sökningarna gav resultat på alla sidor förutom den med inriktning på eskorter med transerfarenhet, där hittades aldrig någon annons specifikt riktad mot Borås under sökperioden.

Uppskattningar av omfattningen av prostitution och människohandel via kartläggningar av annonser och profiler riktade mot avgränsade geografiska områden dras med flera problem. För det första går det inte att med säkerhet säga att annonsören faktiskt finns inom det geografiska området eller att det ens är den som utannonseras är den som har skapat annonsen. För det andra sker långt ifrån alla kontakter och sexköp via dessa etablerade webbplatser på internet. Kontakterna kan tas i den fysiska verkligheten eller på andra webbplatser som exempelvis sociala medier. Annonser och profiler illustrerar alltså bara en liten, men nog så viktig, del av sexhandeln. För det tredje är inte en annons eller en profil detsamma som en person. En person kan stå bakom flera olika annonser

och profiler. Därför är det viktigt att understryka att en annons eller profil står just för en annons eller profil, och inget annat.

Annonserna och profilerna har inte analyserats närmre. De faktorer som dokumenterats angående annonserna är geografisk riktning och presenterad könsidentitet. Att göra en närmare analys av annonserna bedömdes vara problematiskt utifrån ett etiskt perspektiv. Då annonserna och profilerna var relativt få till antalet finns risk att personerna som presenteras i annonsen identifieras av lägesbildens läsare om de beskrivs och analyseras mer ingående. Eftersom det är mycket stigmatiserat att sälja sex vore det olyckligt om så skedde, då en person knappast lägger upp en eskortannons med intentionen eller önskan om att bli analyserad av en kommunanställd analytiker. Det skulle riskera tilliten till Borås Stad hos en grupp som redan har mycket låg tillit till samhällets institutioner och myndigheter (De Cabo & Hall 2021, 102 ff).

4.4 Etiska överväganden

Inför den här lägesbilden har ingen med personlig erfarenhet av sexhandeln aktivt kontaktats eller sökts upp för att intervjuas om sina erfarenheter av sexhandeln eller förväntningar på kommunens strategiska arbete med frågan. Man kan naturligtvis argumentera för att det är en brist att målgrupperna inte hörs i den här lägesbilden annat än via andrahandskällor. Historiskt sett har personer som är involverade i sexhandeln haft mycket liten kontroll över vad som sagts och skrivits om dem, och de har heller inte haft något vidare inflytande över de interventioner som riktats mot dem (Nencel 2017, s. 71).

Två huvudsakliga skäl finns dock för att personer med erfarenhet av sexhandeln inte har intervjuats inför denna lägesbild. För det första har det inte funnits tid för att söka upp personer med relevanta erfarenheter eller förankra lägesbildsarbetet hos dem. För det andra är det oklart vilket inflytande över resultatet av rapporten (strategierna) som dessa personer skulle kunna erbjudas.

Lägesbildens uttalade syfte är att den ska generera strategier. Genom att involveras i en lägesbild som har som uttalat syfte att generera någon slags förändring kan målgrupperna få intrycket av att de kommer att få inflytande över hur strategierna utformas – att lägesbilden är ett slags medskapande projekt. Det är den inte. Uppdraget har inte utformats på det sättet. Det är i slutändan politikerna i Borås Stad som bestämmer vilka strategier som ska förverkligas eller inte, oberoende av vad målgrupperna önskar eller anser sig behöva.

Lägesbilden har tagits fram under en relativt kort tidsperiod. Det har dels inte funnits tid att hitta och kontakta personer med relevanta erfarenheter, dels inte funnits tid att förankra lägesbilden och dess syfte hos dem på ett fullgott sätt. Att involvera målgruppen utan att ha tid för förankring och dialog om projektet och vilket inflytande de kommer att ha över det, riskerar att skapa falska förväntningar på resultatet av rapporten. Det kan i sin tur leda till misstro mot kommunen om inte förväntningarna infrias.

För att det ska vara etiskt försvarbart att involvera en mycket stigmatiserad målgrupp i ett kommunalt lägesbildsarbete menar jag att det för det första

behöver finnas tid för förankring och dialog med målgruppen. För det andra bör det diskuteras vilket inflytande över resultatet (strategierna) som målgruppen ska få – om målgruppen ska ses som ”bara” informanter eller om de ska ha en privilegierad position i projektet. Dessa förutsättningar och överväganden har inte funnits i beställningen av lägesbilden eller under arbetet med lägesbilden. Därför har inte personer som säljer, personer som köper eller personer som har varit utsatta för människohandel involverats i lägesbilsarbetet.

5 Mötesplatser, arenor, annonser och profiler

I det här avsnittet behandlas några av de mötesplatser, arenor och annonser som används inom sexhandeln i Borås. I avsnittet problematiseras också föreställningen om att sexhandeln är dold.

Med arenor menas platser där människor förhandlar om aktivitet och pris, och med mötesplatser menas platser där sexet sker och ersättning överlämnas. Ibland är platsen både en arena och en mötesplats, det är därför inte alltid meningsfullt att skilja mellan de två. Institutioner kan till exempel vara både mötesplats och arena.

En annons kan beskrivas som en mer tillfällig kontaktmöjlighet som kan tas bort eller uppdateras ofta. Annonserna är kortfattade och de liknar exempelvis en annons på en bil eller annat föremål. En profil liknar det som återfinns på sociala medier, där en längre presentation finns tillsammans med fler bilder och prislistor och liknande (Jämför De Cabo och Hall 2021, s. 82).

5.1 Olika typer av annonsering och kontaktsätt på internet

Mycket av annonseringen, kontakterna och även en hel del försäljning sker på internet. Internet är alltså i mångt och mycket både en arena och en mötesplats i dessa sammanhang. Trots den ökade användningen av internet, visar forskning att det inte har lett till att fler unga har börjat sälja sex. Internet har dock blivit den vanligaste arenan för annonsering och kontakt (Holmström och Grönvall 2019, s. 171). Kontakterna sker både på webbplatser som är konstruerade endast för försäljning av sexuella tjänster, men också på sociala medier och i andra forum.

Webbplatserna som är skapade för försäljning av sexuella tjänster är välorganiserade. Det är lätt att söka på land, ort, person och hur en vill att hen ska se ut eller vara, och vilka tjänster som personen erbjuder. Webbplatserna påminner om vilken webbhandel som helst. De administreras vanligtvis inte från Sverige, utan finns i utlandet (De Cabo och Hall 2021, s. 82). I en delstudie till den nationella omfattningskartläggningen gjordes en kartläggning av annonser och profiler på webbsidor avsedda för sexuella tjänster. I den kartläggningen kunde man hitta 77 stycken unika annonser och profiler som var riktade mot Borås (personlig kommunikation, 11 mars 2022). Detta kan jämföras med Göteborg där de unika träffarna var 1023 stycken (De Cabo och Hall 2021, s. 83). Annonser och profiler är dock inte samma sak som unika personer. En annons eller profil kan ha flera upphovspersoner eller en person kan ligga bakom flera annonser och profiler.

Inför den här rapporten eftersöktes annonser riktade mot Borås. Nio olika sidor för förmedling av sexuella tjänster söktes igenom cirka två gånger i månaden under april, maj, juni, juli och augusti år 2022. I genomsnitt hittades 10,5 annonser/profiler vid varje sökning. I genomsnitt var 8,4 stycken av annonserna på personer som presenterades som kvinnor och 2,2 stycken var på personer som presenterades som män. Det högsta antalet annonser var i slutet av maj 2022, då

hittades 17 annonser. Det lägsta antalet var i början av maj då hittades 6 annonser. Varje månad fanns annonser och profiler på både kvinnor och män, och både på personer som presenterades som heterosexuella och på personer som presenterades som homosexuella, bisexuella eller queer. Det både tillkom och försvann annonser under de här månaderna, vilket kan tyda på att olika individer erbjuder sex mot ersättning i olika perioder.

En väsentlig skillnad mellan den lilla kartläggning som har genomförts inför den här lägesbilden och den som gjordes nationellt är att i den nationella kartläggningen har fler sidor använts och bara unika träffar har registrerats. Alltså bara annonser och profiler som specifikt riktat sig mot Borås (De Cabo och Hall 2021, s. 83) I de annonser som har kunnat hittas till den här lägesbilden har ibland flera städer varit inkluderade, exempelvis städer längs med riksväg 40, ”Göteborg – Borås – Jönköping” eller helt enkelt hela Västra Götaland. Det är alltså inte nödvändigtvis så att personen som säljer eller säljs befinner sig i Borås rent fysiskt, utan kan befinna sig eller vara bosatta i andra städer, även i andra länder, men att de reser runt i Sverige och över Europa. Sexhandeln tar alltså inte någon hänsyn till kommungränser. Liksom någon som säljer sex kan vara bosatt i exempelvis Göteborgs kommun men sälja i Borås, kan någon som köper sex vara bosatt i Borås kommun men köpa i Göteborg. Polisen i Borås härleder de relativt få annonser som riktas mot Borås till att det finns desto fler annonser riktade mot Göteborg, vilket gör att många köpare antagligen hellre reser dit än stannar i Borås när de ska köpa sex (Intervju 7).

Annonsering och kontakt sker som ovan nämnt även via sociala medier. Snapchat nämns i intervjuerna som en plattform genom vilken unga får och tar kontakt med eventuella köpare (Intervju 3 och 4). Instagram och Facebook utgör också platser där kontakter tas. När jag inför den här utredningen började söka på olika webbplatser för sexhandel dröjde det inte länge förrän jag började få meddelanden på Facebook Messenger med erbjudanden om att köpa sex och/eller få ta del av olika ”sex-shower” online. Exempelvis: ”Jag är en slampa i sängen, lita på att jag knullar alla tänkbara positioner och mina duschar är fulla av dina heta frön. Kontakta mig.” (Meddelande 2022-05-02). Ett annat exempel kommer från en kollega till en informant som fått erbjudande att bli en så kallad SugarBaby från en person hon aldrig haft kontakt med tidigare (läs mer om Sugardejting i avsnitt 7). Erbjudandet kom via Instagram (Personlig kommunikation 16 maj 2021). Det är alltså inte nödvändigtvis så att en måste vara väldigt aktiv för att hitta eller få erbjudanden om sex mot ersättning. Precis som inom annan handel kan erbjudanden dyka upp beroende på vilka webbsidor och vilket innehåll du har interagerat med tidigare, eller baserat på andra parametrar som exempelvis ålder och kön.²

I intervjuerna så beskriver flera informanter att barn och unga är mycket utsatta på internet för diverse olika sexuella inviter och anslag. Dels för att barn och unga spenderar mycket tid på internet, dels för att en del barn och unga utsätter sig för

² Det är intressant att notera att sändaren antagit att jag identifierar mig som man, trots att det i mitt facebook-konto framgår att jag identifierar mig som kvinna.

risker på internet till exempel genom att exempelvis acceptera kontakt från personer de inte känner eller har träffat i verkligheten, eller genom att interagera med pop-up annonser (Intervju 3, 4 och 6). Svenska Internetstiftelsen uppger i sin rapport *Svenskarna och Internet (2021)* att var tionde gymnasieelev har fått oönskade bilder skickade till sig från okända personer. Mest utsatta är unga kvinnor. Cirka var fjärde elev på högstadiet och gymnasiet har även utsatts för oönskade kontaktförsök på internet (Svenska Internetstiftelsen 2021, s. 6). Alla oönskade kontakter och bilder handlar naturligtvis inte om försök att köpa sex. Men det ger en fingervisning om att barn och unga upplever mycket på internet som aldrig eller sällan kommer till vuxnas kännedom. Svenska internetstiftelsens undersökning visar nämligen också att många föräldrar anser sig veta vad deras barn gör på internet, medan de flesta barn uppger att deras föräldrar inte vet allt (Svenska Internetstiftelsen 2021, s. 5).

Sammanfattningsvis är internet en viktig plats för sexhandeln, och det krävs inte mycket ansträngning för att stöta på den. Trösklarna är relativt låga för att involveras, i praktiken är det bara ett klick bort – både för den som är intresserad av att sälja och för den som är intresserad av att köpa.

5.2 Arenor och mötesplatser

Man ska förstå att sexköp sker alltid så fort människor möts. Så fort de möts på något sätt! Så är det. På konserter och evenemang till exempel – ja då sker det alltid massa sexköp! Och det är inget man kan svära sig fri ifrån och säga att det gör det inte i vår stad eller det gör det inte där och där, utan det sker överallt! Så jag tänker att det är det absolut viktigaste som vi vill skicka med. Alltså det här att det förekommer överallt och så fort människor träffas. (Intervju 5)

Sexhandeln beskrivs ofta som ”dold”. Det är dock en något problematisk beskrivning. Sätten som köpare och säljare kommer i kontakt med varandra varierar. Som beskrivs i citatet ovan sker inte sexhandeln på några särskilda platser – utan det kan ske överallt där människor möts och interagerar. Att prata om sexhandeln som ”dold”, eller att hävda att den endast sker på arenor dit samhället inte har tillgång, riskerar att mystifiera och dramatisera sexhandeln på ett sätt som inte är gynnsamt. Sexhandeln riskerar att framstå som så extraordinär att bara särskilda experter kan arbeta mot den, när det i själva verket kan vara en del av en social utsatthet som en del människor lever i varje dag och som många olika professioner möter – medvetet eller omedvetet – dagligen. Det höjer tröskeln för de inblandade att söka stöd och hjälp från samhället, och höjer också tröskeln för professionella att börja arbeta med frågan.

Inför denna kartläggning tillfrågades en mängd verksamheter som möter olika målgrupper, och i vissa fall även driver verksamhet där sexhandel borde förekomma, om de kunde dela med sig av det de visste i en intervju. Flera verksamheter tackade nej. Ofta med hänvisning till att deras erfarenhet av att möta aktörer inom sexhandeln var begränsad eller obefintlig. Det finns ingen anledning att misstro de verksamheter som tackade nej till att låta sig intervjuas. Förmodligen är det så att deras erfarenhet av att möta sexhandelns aktörer är

begränsad, det betyder dock inte att aktörerna inte är i kontakt med verksamheterna. Att verksamheterna inte är medvetna om aktörerna beror möjligtvis på att de inte har givit sig till känna på ett sätt som gör dem igenkännbara som aktörer i sexhandeln. Man har kort sagt inte presenterat sig som ”prostituerad” eller liknande i kontakten med exempelvis elevhälsan. Det är nämligen få personer som använder termerna ”prostituerad” eller ”sexköpare” för att beskriva sig själva och sina erfarenheter av sexhandeln (Holmström och Grönvall 2019, s. 185; Hall 2021, s. 133-136; Intervju 2 och 6). ”Ingen ser sig själv som prostituerad.” som en intervjuad uttrycker det (Intervju 6).

Det är ovanligt att samhället identifierar en individs problem som en effekt av att hen är involverad i sexhandel. Ofta kategoriseras och förstås individen utifrån andra parametrar, exempelvis att hen har ett missbruk, är hemlös eller har psykisk ohälsa (Intervju 2, 3 och 6; jämför Holmström och Grönvall 2019, s. 182 – 183). Erfarenheterna av specifikt sexhandeln blir outtalade och osynliggjorda, och sexhandeln framstår därmed som dold (jämför Skilbrei 2017). Vilken typ av sexhandel som olika verksamheter får vetskap och kunskap om beror också till stor del på verksamhetens organisering och uppdrag (De Cabo och Hall 2021, s. 24). En verksamhet där personalen inte har kunskap om eller inte anser att det ingår i deras uppdrag att jobba mot sexhandeln, kommer förmodligen inte heller att upptäcka den.

I arbetet med den här lägesbilden har det inte framkommit någon information som tyder på att de arenor och mötesplatser som används vid sexhandel i Borås skiljer sig från de som används i övriga riket. Gatuprostitutionen, som kanske är den typ av sexhandel som de flesta föreställer sig när ämnet tas upp, är dock koncentrerad till Sveriges storstäder och är inget som har kunnat bekräftas förekomma i Borås (De Cabo och Hall 2021, s.91-92; Intervju 7). Sexhandeln kan ske på skolor, arbetsplatser och olika institutioner, exempelvis HVB-hem och LSS-boenden. Även på klubbar, i mataffärer, massagesalonger och i olika typer av föreningsverksamhet och samfund sker kontakter och förhandlingar om pris och aktivitet (Holmström och Grönvall 2019, s. 173; Hedlund 2020; Adam 2021; Uppdrag Granskning 2022; Intervju 7, personlig kommunikation 20 september 2022). Detta är arenor som inte kan beskrivas som dolda för samhället, även om de naturligtvis inte kan eller bör övervakas på ett sådant sätt att det går att fastställa exakt vad människor förhandlar om på sådana platser.

De mötesplatser som aktörerna träffas på för att ha sex är dolda såtillvida att det är platser som allmänheten och myndigheter inte per automatik har tillgång till. Lägenheter, villor, hotellrum, bilar, vindar, källare, skönhetssalonger med mera utgör mötesplatser vid sexhandel. Men även friluftsområden, parker och andra mer allmänna platser används. Aktörerna har ett intresse av att mötena inte ska märkas, vilket också gör att de vidtar försiktighetsåtgärder för att undvika att bli upptäckta, framförallt av polisen. I den nationella omfattningskartläggningen framkommer att många säljare tvingas att prioritera kundens behov av att inte bli upptäckt av polisen framför sin egen säkerhet (De Cabo och Hall 2021, s. 78). Det gör att försäljning i hög grad sker på ensliga och otillgängliga platser där den

säljande parten har få möjligheter att påkalla uppmärksamhet om något går fel, exempelvis om hen skulle utsättas för våld.

Sammanfattningsvis går att konstatera att sexhandeln är dold såtillvida att den, precis som de flesta andra intima möten, inte skyltas med i på allmänna platser. Att den kan förbli dold beror på hur den eftersöks och på vilka sätt olika verksamheter väljer att arbeta med den eller inte.

6 Köpa sex

Att ge en annan person ersättning för en tillfällig sexuell förbindelse är enligt svensk lag ett brott. Straffet som kan utdömas är fängelse i högst ett år (Brottsbalk 6 kap. 11§). Sexköp har varit kriminaliserat i Sverige sedan år 1999 (Prop. 2021/22:231, s. 62).

Att förmå ett barn, alltså en individ under 18 år (barnkonventionen, artikel 1), att företa eller tåla en sexuell handling mot ersättning ger fängelse i lägst sex månader och högst fyra år (Brottsbalk 6 kap. 9 §). Om personen som förmås sälja sex är under 15 år räknas det som våldtäkt, oavsett om samtycke finns eller inte (Brottsbalk 6 kap. 4 §).

I Sverige har frågan om sexköp i nutid konstruerats som en fråga om jämställdhet, moral och sunda värderingar (Kulick 2005). Detta har bland annat lett till de förklaringsmodeller som presenterats om varför män köper sex har varit fokuserade på att finna fel och brister hos de individer som köper sex – oavsett om några sådana rent objektivt har kunnat konstateras (Kulick 2005). Detta har i sin tur lett till att stigmatiseringen av dem som köper sexuella tjänster är svår.

Det stigma som handlingen ger i kombination med kriminaliseringen av sexköp gör att personer med erfarenhet av att köpa sex är ytterst ovilliga att berätta om detta. I både kvalitativa och kvantitativa undersökningar av sexköpare som har genomförts i Sverige har antalet respondenter varit få (exempelvis De Cabo och Hall 2021, Folkhälsomyndigheten 2019, Grönvall 2021). Som exempel kan nämnas att när Folkhälsomyndigheten ställde frågan ”Har du någon gång betalat eller gett annan ersättning för sex?” i sin befolkningsundersökning var svarsbortfallet 70 % (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 11-12). Få kan tänka sig att svara på den frågan ens i en anonym enkät.

Sammantaget gör detta att kunskapen om de som köper sex – hur många som gör det, vilka de är och varför de gör det – är mycket liten och i många fall osäker. Detta bör läsaren ha i minnet vid fortsatt läsning.

6.1.1 Hur många köper sex?

Enligt Brottförebyggande rådets statistik³ anmäldes 1055 personer i Sverige för köp av sexuell tjänst år 2020, 2 av dessa brott ska ha begåtts i Borås kommun. I statistiken för år 2021 anges att 1886 fall av köp av sexuell tjänst anmäldes i Sverige, 8 av dessa brott ska ha skett i Borås kommun.

År 2020 anmäldes 163 fall av köp av sexuell handling av barn under 18 år. Det finns ingen uppgift om att något av de brotten ska ha skett i Borås kommun. År 2021 anmäldes 234 fall, varav 1 ska ha skett i Borås kommun.

³ Brottförebyggande rådets statistik omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. Anmälda brott kan dock efter utredning ha visat sig vara annat än brott, varför det inte går att dra några säkra slutsatser kring förekomsten av ett visst brott endast utifrån statistik över anmälda brott. Statistiken för antal anmälda brott i Borås kommun hämtades den 22 februari år 2022 och statistiken över antal anmälda brott i landet hämtades 24 februari år 2022 på Brottförebyggande Rådets webbplats:
<https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>

Antalet anmälningar i Borås kommun om köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn är relativt jämn över tid. I båda brottkategorierna ligger anmälningarna mellan 0 och 3 från år 2017 och framåt. Förutom år 2021 då fler fall av köp av sexuell tjänst anmäldes (8 stycken).

Det går dock inte att dra slutsatsen att sexköpandet skulle ha ökat i Borås – eller i övriga Sverige – baserat på antal anmälda brott. Polismyndigheten konstaterar i sin lägesrapport för år 2020 om människohandel för sexuella ändamål att antalet anmälda brott till mångt och mycket är beroende av hur mycket resurser polismyndigheten avsätter för att spana på och lagföra sexköpare (Polismyndigheten 2021, s. 7). Polisen i Borås arbetar inte mot sexhandeln på daglig basis, utan gör insatser då och då (exempelvis två insatser under år 2021, då anmälningarna ökade som ovan nämnt) (Intervju 7). Det leder till att det under vissa perioder blir fler anmälningar om köp av sexuell tjänst än andra perioder. Det ger dock ingen indikation om huruvida sexhandel har ökat eller minskat i Borås kommun.

Att Borås ligger nära Göteborg är en faktor som flera informanter nämner som en sak som kan påverka antalet sexköp i Borås (exempelvis intervju 1 och intervju 7). Sexhandeln i Göteborg är betydligt större än i Borås. Det är inte orimligt att tänka sig att personer som är bosatta i Borås åker till Göteborg för att köpa sex, dels på grund av det större antalet synliga säljare, dels på grund av att risken att bli igenkänd och påkommen borde vara mindre i en stad där en inte lever sitt vardagsliv.

Det finns också en möjlighet att sexköp gömmer sig i andra kategorier av brott. Det förekommer att den säljande parten utsätts för brott av den köpande personen – då inte själva köpet som förvisso är ett brott men inte ett brott mot person – utan för annat brott som exempelvis stöld, våldtäkt eller misshandel (De Cabo och Hall 2021, s. 73). Således finns en möjlighet att fall av köp av sexuell tjänst döljer sig i andra kategorier av brott, men hur vanligt detta är finns inga uppgifter om.

Sammantaget är det mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att fastslå omfattning av sexköpen i Borås utifrån de källor som finns i dagsläget.

6.1.2 Sociodemografiska faktorer bland personer som köper sex

I forskning har det konstaterats att personer som köper sex har, exempelvis, sin könsidentitet gemensam. Enligt Folkhälsomyndighetens befolkningsstudie från 2017 (publicerad 2019) är det 9.4 % av svenska män som någon gång köpt sex, jämfört med 0.4 % av svenska kvinnor (Folkhälsomyndigheten 2019). Det tycks vara något vanligare att män som identifierar sig som HBQ köper sex än andra män (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 11; De Cabo och Hall 2021, s. 40-41).

Enligt Göteborgs Stads KAST-mottagning är männen även i majoritet bland dem som uttalat söker hjälp för att de köper sex. Det förekommer dock att även att det framkommer att kvinnor som går i behandling på KAST har köpt sex. Det är dock mycket ovanligt (Intervju 5).

I nationella kartläggningar har man kunnat se att män i alla åldrar köper sex, alltså både barn och vuxna. Medelåldern för sexköp tycks vara omkring 45 år (De Cabo och Hall 2021, s. 41, Folkhälsomyndigheten 2019, s. 11). När barn som sålt sex tillfrågades om åldern på deras köpare angav de dock att det vanligaste åldersspannet var mellan 15-25 år (Svedin et al. 2021, s. 55). Polisen i Borås uppger att de inte har träffat på några ungdomar som köper sex i Borås. Man är dock noga med att understryka att det för den sakens skull inte betyder att det inte skulle kunna förekomma att barn köper sex i Borås (Intervju 7).

De män som grips för sexköp i Sverige har en lägre genomsnittlig inkomst än övriga män i Sverige (De Cabo och Hall 2021, s. 36). Men bilden att det är män med lägre inkomst som är mer frekventa köpare av sexuella tjänster, motvisas av flertalet andra studier och vittnesmål (se en kort sammanfattning av dessa i De Cabo och Hall 2021, s. 36). I Folkhälsomyndighetens befolkningsundersökning kunde man se tendenser till att män med eftergymnasial utbildning betalar för sex i högre grad än andra män (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 13). Personer med erfarenhet av att sälja sex nämner yrken som läkare, behandlingspersonal och polis (De Cabo och Hall 2021, s. 36). Behandlarna på Göteborgs Stads KAST-mottagning beskriver sina klienter som ”kompetenta”: ”de fixar och ordnar, donar, är bra på sina jobb, de är perfekta ur arbetsgivarens ögon för de jobbar på och sliter.” (Intervju 5).

Sammanfattningsvis går det inte att utifrån sociodemografiska faktorer fastslå vem som köper sex och inte. Det förekommer i alla åldrar, i alla samhällsklasser. Det man med säkerhet kan säga är att det är fler män än kvinnor som köper sex.

6.1.3 Anledningar och drivkrafter till att köpa sex

I de studier som använts som grund för den här lägesbilden syns tydligt hur de påstådda anledningarna till varför man köper sex skiljer sig åt beroende på vem det är som berättar. I de fall sexköparna själva berättar syns en typ av berättelse och i de fall någon annan berättar om sexköparna syns en annan.

Ofta är sexköparnas egna berättelser relativt bekymmerslösa. I den senaste omfattningskartläggningen tillfrågades 50 personer med erfarenhet av att köpa sex om det fanns något som bekymrade dem (De Cabo och Hall 2021, s. 43). Det vanligaste svaret var oro över att man skulle få ett dåligt bemötande från myndigheter (19 st, flera svarsalternativ var möjliga) följt av ”att vänner, familj och bekanta ska få veta att jag köper sex” (16 st). 10 personer svarade att det inte fanns något som bekymrade dem, men flera personer svarade att de är bekymrade för sin egen hälsa (risken att få STI) och den säljande personens hälsa (De Cabo och Hall 2021, s.43).

Män som köper sex berättar att de köper sex för att de har en sexualdrift och behov av närhet som av olika anledningar inte kan levas ut eller tillfredsställas i den (par)relation en har eller inte har (Grönvall 2021, Johansson och Östergren 2021). En del individer ser det som bekvämt, kravlöst och riskfritt, i den bemärkelsen att det finns tydliga ramar satta för relationen – ingen ska bli kär,

det handlar bara om sex. Enligt dessa personers mening tycks köpet handla om rekreation och nöje snarare än något annat (Grönvall 2021, jämför Farley 2015).

De positiva aspekterna av att köpa sex tycks vara de som framhävs av köparna själva, men det förekommer även mer ångestladdade reflektioner kring sexköp. Ett exempel är en informant i omfattningskartläggningen som är orolig över att hen aldrig kommer att hitta en flickvän och därmed kommer köpa sex hela livet (De Cabo och Hall 2021, s. 43). I ytterligare ett fritextsvar tar en informant upp det ”osexiga” i att prata om manlig psykisk ohälsa, vilken informanten tycks se som en anledning till att män (han?) köper sex (De Cabo och Hall 2021, s. 45).⁴

Psykisk ohälsa och psykiatriska tillstånd identifierar även behandlarna på Göteborgs Stads KAST-mottagning som en orsak till att individen köper sex. De berättar att deras klienter ofta förklarar sina sexköp med att de, exempelvis, har en stark sexdrift eller att de inte har så stor intimitet i sina befintliga relationer (Intervju 5). Även polisen i Borås berättar att det är vanligt att män förklarar sina sexköp med att de har ett dåligt sexliv hemma (Intervju 7).

Dessa förklaringsmodeller, menar behandlarna på KAST, ska främst ses som ett slags rättfärdigande av sexköpet, inte som orsaken till det. Orsaken ligger snarare i att klienten använder sex för att hantera känslor. Både känslor som brukar beskrivas som positiva och känslor som beskrivs som negativa. ”De vill liksom försvinna från de här känslorna som de inte klarar av att hantera [på annat sätt].” Att köpa eller ha sex, menar behandlarna, blir då ett sätt att antingen belöna sig på eller ett sätt att undvika obehagliga känslor.

De flesta personer som söker sig till mottagningen har någon typ av trauma i bakgrunden som skapat eller spätt på svårigheterna att hantera känslor. Omsorgsbrist i barndomen eller förlust av en nära anhörig eller annan viktig person är exempel på erfarenheter som är vanligt förekommande bland KASTs klienter. Även erfarenheter av att ha varit utsatt för sexuella övergrepp i barndomen är vanligt bland klienterna. 20 – 25 % av mottagningens klienter har varit utsatta, enligt behandlarna. Sexköp förstås i behandlingen då som ett upprepningstvång. Kombinationen av svårigheter att hantera känslor, trauma och en stark stigmatisering leder även till att risken för suicid bland sexköpare är relativt hög, menar behandlarna på KAST-mottagningen i Göteborg. (Intervju 5)

Att utsatthet för sexuella övergrepp kan påverka mäns benägenhet att köpa sex bekräftas i en amerikansk studie från år 2015. I den jämfördes män som köper sex och män som inte köper sex. De sexköpare som uppgav att de utsatts för sexuella övergrepp uppgav också att övergreppen påverkat deras beslut att utnyttja kvinnor som säljer sex. Resultaten i studien visade dock att män som köper sex inte varit utsatta för sexuella övergrepp i högre grad än män som inte köper sex (Farley et al. 2015, s. 14). Utsatthet för sexuella övergrepp förklarar alltså i sig självt inte varför en del män köper sex. Däremot kan traumat för vissa

⁴ Huruvida det är samma informant som beskriver att han saknar en flickvän och att det är ”osexigt” att prata om manlig psykisk ohälsa kan jag inte veta utifrån det material som jag har tillgång till. Om det är så, är det 1 av 50 respondenter som identifierar detta som en anledning för män att köpa sex, alternativt 2 av 50 om det är två olika respondenter.

individer säkerligen ge upphov till beteenden, attityder och känslotillstånd som gör sexköp till en möjlighet i individens föreställningsvärld. Det framkommer även i en forskningsöversikt att unga personer som har sålt sex tycks vara benägna att utsätta andra för sexuellt tvång eller utnyttjande. Det tycks även vara så att personer som säljer sex har en högre sannolikhet att också köpa sex (Holmström och Grönvall 2019, s. 175 och 181).

Behandlarna på KAST-mottagningen i Göteborg är noga med att understryka att det inte är alla som köper sex som kommer till mottagningen. De män som söker sig till mottagningen har en hög motivation till att förändra sitt beteende och att de har en förmåga att känna skuld och skam, menar behandlarna, men att det även finns köpare som reflekterar över sina beteenden på andra sätt:

Så har vi ju hela den här andra delen av efterfrågesidan de som är väldigt cyniska. Personer som rör sig väldigt mycket inom människohandel för sexuella ändamål. Där tänker jag att man kan ta den ytterligheten. Och de som polisen träffar, alltså de träffar ju de här som ”skiter väl i det” och tycker sig ha rätt ha rätt till att köpa sex. Alltså det är ju inte alls de vi ser och därför är det viktigt att visa på att man behöver jobba väldigt differentierat med den här målgruppen. För den är så spretig. (Intervju 5)

Få personer som kommer till KAST är vad behandlarna benämner som ”sadister”: ”Det finns säkert en och annan som har varit det genom åren, men jag vet två på de här 25 åren.” berättar en av behandlarna (Intervju 5).

Att män som köper sex i vissa fall uppvisar en högre grad av problematiska beteenden och attityder än andra män syns i den tidigare nämnda amerikanska studien där man jämförde 101 män som köpt sex med 101 män som inte gjort det (Farley et al. 2015). Det visade sig att männen som köper sex i högre grad sökte icke-relationellt sex, uppvisade i högre grad en fientlig maskulinitet,⁵ hade – enligt sig själva – större sannolikhet att våldta och hade historiskt sett haft fler sexuellt aggressiva beteenden än män som inte köper sex. I studien kunde man också se att männen som köpt sex i högre grad såg kvinnor som säljer sex som mindre värda och mindre mänskliga än andra kvinnor, och att de kände mindre empati för dem (Farley et al. 2015, s. 16).

Att det finns personer som köper sex och som har ett mer våldsamt beteende bekräftas av personer med erfarenhet av att sälja sex. De berättar om erfarenhet av personer som köper sex och som är mycket våldsamma och söker upp särskilt utsatta personer för att kunna ha våldsamt sex. Man lyfter också hur dessa personer använder sig av sin position i samhället (som läkare, polis, behandlingspersonal) för att genom sitt maktövertag förmå personer att sälja sex till dem (De Cabo och Hall 2021, s.36).

⁵ Med fientlig maskulinitet (hostile masculinity) menar författarna en personlighetstyp som är fientlig mot och har låg tillit till andra människor – särskilt mot kvinnor – och som har attityder som stödjer våld mot kvinnor, exempelvis genom bejakandet av våldtäktsmyter och olika dominansbeteenden (Farley et al. 2015, s. 4).

Anledningarna till att köpa sex är, som KAST-behandlingarna påpekade, mycket spretiga. För vissa är det säkerligen ett slags nöje, medan det för andra är ett sätt att hantera komplexa och kanske oreflekterade trauman. Det framstår som helt klart att det inte är en homogen grupp. Ofta sägs det att det är ”vem som helst” som köper sex (exempelvis Intervju 7, RealStars 2013, De Cabo & Hall 2021, s. 35). Det tycks dock vara en något överdriven generalisering, med tanke på att det i forskning och praktik har framkommit att många köpare har erfarenheter och attityder som inte nödvändigtvis är del av alla människors liv.

7 Sälja sex

Att erbjuda sexuella tjänster i utbyte mot någon form av ersättning är lagligt i Sverige.

Historiskt sett har prostitution varit reglerat i olika lagar, men aldrig varit helt förbjudet. Personer som säljer sex har ändå setts som problematiska på olika sätt, och har beskrivits som bland annat förtappade, psykiskt sjuka, antisociala och som ett hot mot den sociala stabiliteten i landet (Olsson 2020, s. 17-21). Samhällets intresse för dessa (relativt fåtaliga) individer är fortfarande stort och drivs av känslor av omsorg och rädsla för att de som säljer far illa av det, men även av sensationslystnad och paternalism (Voulajärvi 2021). Som ett resultat av samhällets intresse för personer som säljer sex finns det långt mycket mer forskning om dem än vad det finns om personer som köper sex (Farley 2015, s. 2).

Hur samhället ser på och beskriver personer som säljer sex får effekter på samhällets bemötande av dem. Flera personer som säljer sex beskriver erfarenheter av att å ena sidan ha blivit utpekad som ett offer och ”räddad” av myndigheter i situationer då de inte alls har efterfrågat detta. Medan de i andra situationer – å andra sidan – då de verkligen har behövt hjälp inte har fått det, eftersom det har ansetts att de har sig själva att skylla för sin situation (De Cabo och Hall 2021, s. 114-116).

Det kan tyckas självklart, men det kan vara värt att påpeka att personer som säljer sex i Sverige har exakt samma rättigheter och skyldigheter som en person som inte säljer sex, oavsett varför personen säljer sex.

7.1.1 Hur många säljer sex?

I Folkhälsomyndighetens befolkningsundersökning från år 2017 framkommer det att det är ovanligt att sälja sex. 1,5 % av kvinnorna i befolkningen 16-84 år och 1 % av männen uppgav att de någon gång sålt sex (Folkhälsomyndigheten 2019, s 14).

I Allmänna Barnhusets undersökning av ungdomar i årskurs 3 på gymnasiet uppger 1,1 % (37 personer) av 3282 svarande att de har sålt sex. I undersökningen fanns ingen signifikant skillnad mellan könen (Svedin et al. 2021, s. 51-52).⁶

⁶ Trots dessa tillsynes tydliga siffror är det viktigt att ha klart för sig att det är mycket svårt att uppskatta hur många som säljer sex, oavsett om det är en uppskattning av förekomsten på nationell eller lokal nivå. Folkhälsomyndigheten påpekar till exempel att studien hade få respondenter och att bortfallet på enkäten var skevt. Färre personer med lägre utbildning och utländsk härkomst svarade. Svaren är viktade för att kompensera för skevheten, men resultaten bör ändå tolkas med försiktighet (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 9, 18). Enkäten nådde inte heller personer som befinner sig i svår social utsatthet, exempelvis personer utan folkbokföringsadress eller de som är utsatta för människohandel (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 18). Även Allmänna Barnhusets undersökning är något skev (Svedin et al. 2021). Av de 7752 elever som valdes ut att delta i studien, svarade 42,3 % på enkäten (3282 elever). Elever som gick på yrkes- och introduktionsprogram svarade i lägre grad än andra elever (Svedin et al. 2021, s. 12). Det framgår inte av metodbeskrivningen huruvida svaren i denna undersökning har viktats eller inte. De ska oavsett tolkas med försiktighet. Ytterligare en skevhet är att enkäten inte heller nådde barn i gymnasieåldern som inte går i gymnasiet eller som inte pratar svenska (Svedin et al. 2021, s. 59).

Som tidigare nämnt finns det flertalet eskortannonser som är riktade mot Borås, vilket i sig visar på att det finns personer i och kring Borås som erbjuder sexuella tjänster mot ersättning (se mer under avsnitt 4 i denna rapport).

De verksamheter inom socialtjänsten i Borås Stad som har intervjuats inför den här lägesbilden har alla haft ärenden där personen (i vissa fall barn) sålt sex. Det är dock inte möjligt att uppge en siffra på hur många det handlar om, eftersom det sällan är att individen säljer sex är den problematik hen söker hjälp för (Intervju 6, 3 och 2). En intervjuad förklarar:

Det är ju så att många söker för andra typer av problematik, fast vad som är hönan och ägget är svårt att säga, men det är inte sex mot ersättning som man söker för primärt. Det är det inte. Om man kan hitta *ett* annat problem så är det man söker för. Typ att man har magknip. (Intervju 2)

Borås Stads Mika-mottagning har under den korta period (mottagningen startade sin verksamhet år 2021) som den har varit öppen haft kontakt med cirka 15 personer som önskat hjälp (Intervju 2). Även andra verksamheter inom socialtjänsten kan utan problem berätta om flera ärenden som de haft där sex mot ersättning har varit en faktor (Intervju 3 och 6).

I en studie från Malmö Universitet om sexuell och reproduktiv hälsa hos personer som har sex mot ersättning uppgav 62 % av de tillfrågade att de inte har varit i kontakt med någon verksamhet som erbjuder stöd till personer som säljer sex (Holmström et al. 2020, s. 43). Det resultatet ger en indikation på att det är vanskligt att försöka uppskatta hur många som erbjuder sex mot ersättning genom att undersöka i vilken utsträckning kommunens verksamheter kommer i kontakt med personerna. Förmodligen är det fler som säljer sex i Borås än vad verksamheterna i kommunen eller andra myndigheter vet om.

7.1.2 Sociodemografiska faktorer bland personer som säljer sex

Kvinnor är överrepresenterade vad det gäller erfarenheter av att ha sex mot ersättning, men det är inte bara kvinnor som har det. I Folkhälsomyndighetens befolkningsundersökning framgår att 1,5% av kvinnor i befolkningen (16 år och uppåt) säljer sex och att 1 % av män i befolkningen gör det (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 14).

I den tidigare nämnda studien från Malmö Universitet uppger 59 % av 111 svarande att de identifierar sig som kvinnor, och 23 % uppger att de identifierar sig som män (Holmström et al. 2020, s. 22). 17 % av respondenterna uppger att de identifierar sig som transpersoner (att de har transefarenhet) eller att de har annan könsidentitet än de alternativ som anges i enkäten (Holmström et al. 2020, s. 22).

I intervjuerna berättar verksamheterna att det är både män och kvinnor (vuxna och barn) som har sex mot ersättning i Borås. En personal har även erfarenheter av att träffa personer med transefarenhet och som haft sex mot ersättning (Intervju 6, 3 och 2)

I nationella kartläggningar och forskning har man sett att det tycks vara fler personer som har en annan sexuell identitet än heterosexuell som har erfarenhet

av att ha sex mot ersättning (Folkhälsomyndigheten 2019, De Cabo och Hall 2021).⁷ En verksamhet i Borås Stad berättar de historiskt sett har haft erfarenhet av att personer som berättat att de haft en annan sexuell identitet än heterosexuell och som har sökt hjälp för att komma sluta sälja sex. I nutid har man dock ingen kunskap om vilken sexuell identitet klienterna har (Intervju 6).

Det är svårt att uppskatta en medelålder hos de personer som har sex mot ersättning. I nationella kartläggningar och forskning finns samtliga ålderskategorier representerade, dock finns en överrepresentation av personer i åldersspannet 16 – 29 år (Holmström et al. 2020; De Cabo och Hall 2021). De intervjuade verksamheterna i Borås Stad träffar, naturligtvis, personer inom det åldersspann som deras verksamheter har ansvar för, det vill säga 0 – 17 år, 18 – 25 år och 18 år och uppåt (Intervju 6, 3 och 2). Mika-mottagningen uppger dock att deras klienter oftast befinner sig i åldersspannet 18 – 30 år, men att de också har träffat personer som är äldre (Intervju 2).

Det är inte ovanligt att ha sex mot ersättning första gången när en är omyndig (under 18 år). I studien från Malmö Universitet uppgav 42 % av respondenterna att de var under 18 år första gången de sålde sex och 21 % angav att de var under 15 år första gången de sålde sex (Holmström et al. 2020, s. 39). Personal i socialtjänsten tar dock upp att det kan vara svårt att veta när någon börjar ha sex mot ersättning, eftersom gränserna mellan vad som är sex mot ersättning, annan sexuell utsatthet eller annan sexuell praktik är något vaga. Individerna kanske får ersättning för sex i lagens mening, men uppfattar inte själv händelsen som att hen har sålt sex (Intervju 6).

Det är inte ovanligt att den som har sex mot ersättning har en anställning eller eget företag. I två olika studier framkom att cirka 33 % av respondenterna (i ena studien 110 stycken och i den andra 169 stycken) försörjde sig på så vis (Holmström et al. 2020, s. 25, De Cabo och Hall 2021, s. 68). En mindre andel av respondenterna i de båda studierna försörjde sig med hjälp av bidrag (cirka 17 %), sjukersättning var då det vanligaste bidraget. Även studiemedel framkom i undersökningarna som en försörjningsform som respondenterna hade. (De Cabo och Hall 2021, Holmström et al. 2022).

Det är inte heller ovanligt med hög utbildning bland personer som säljer. Ungefär hälften av respondenterna som deltog i studien från Malmö Universitet uppgav att de har en utbildning som sträcker sig upp på högskolenivå (utbildning längre än 12 år), endast ett fåtal har grundskola som högsta utbildning (15 av 111) (Holmström et al. 2020, s.22).

Det är alltså inte nödvändigtvis så att sex mot ersättning är den enda, eller ens den primära, inkomstkällan som personen har. Bara 29 (17 %) av 169 respondenter i omfattningskartläggningen uppgav att sexförsäljning är deras huvudsakliga inkomstkälla (De Cabo och Hall 2021, s. 67-68). I studien från Malmö Universitet uppger 30 (27 %) av 110 respondenter att sexförsäljning är

⁷ Det är värt att notera att en persons sexuella identitet inte hänger samman med vem personen säljer sex till. En person som är heterosexuell kan sälja homosexuellt sex och tvärtom.

deras huvudsakliga inkomstkälla (Holmström et al. 2020, s. 25). Det går inte att utifrån intervjuerna med verksamheterna i Borås Stad att dra några slutsatser om vilken försörjning personerna som har sex mot ersättning generellt har i Borås kommun.

Det framkommer i en av intervjuerna och i forskning att det finns samband mellan olika funktionsnedsättningar och erfarenheter av sex mot ersättning (Holmström et al. 2020, s. 29-20; De Cabo och Hall 2021, s. 53; Intervju 3). Framförallt handlar det då om psykiska/intellektuella funktionsnedsättningar. Att sälja sex kan vara ett sätt att överleva om en har svårt att anpassa sig till ett ordinarie förvärvsarbete som oavsett hur avancerat det är kräver vissa färdigheter av individen, som exempelvis förmågan att passa tider och interagera med människor under längre perioder (De Cabo och Hall 2021, s. 53). Socialtjänsten tar också upp att en funktionsnedsättning kan göra att en är impulsiv och inte funderar över konsekvenser av sitt handlande, eller att man ”vill vara som alla andra” vilket kan göra att en är extra sårbar för påtryckningar och manipulation (Intervju 3).

Vad det gäller nationalitet uppgav det stora flertalet – både i omfattningskartläggningen och i studien från Malmö Universitet – att de var svenska eller födda i Sverige (De Cabo och Hall 2021, s. 67; Holmström et al. 2020, s. 22). I en översikt av forskning om ungdomar som säljer sex i Sverige framkommer det att många ungdomar som säljer sex har föräldrar som har migrerat till Sverige (Holmström och Grönvall 2019, s. 177).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att de flesta börjar sälja sex innan de blivit myndiga. Det går också att se ett samband mellan funktionsnedsättningar och att ha sex mot ersättning. I övrigt är det svårt att utifrån sociodemografiska faktorer dra några slutsatser om vem som säljer sex.

7.1.3 Anledningar och drivkrafter till att sälja sex

Att sälja sex kan vara både frivilligt och ofrivilligt. Graden av frivillighet kan variera från person till person. En del personer säljer sex frivilligt för att en tycker att det är ett bra sätt att tjäna pengar på eller för att det är roligt (Holmström & Grönvall 2019, s. 175). Andra som ett sätt att överleva strukturell och/eller psykologisk utsatthet och sårbarhet (Holmström & Grönvall 2019, s. 170-175). Frivilligheten kan variera i tid. En person kan sälja sex frivilligt under en eller flera perioder i sitt liv, medan hen under andra perioder kanske säljer sex ytterst ofrivilligt (De Cabo & Hall 2021, s. 54).

Anledningarna till att sälja sex är många, varierade och ofta finns det inga enkla och entydiga svar. Den forskning som finns om hur det kommer sig att människor säljer sex är ofta inriktade på individuella faktorer. Strukturella faktorer har inte studerats i lika hög grad (Holmström & Grönvall 2019, s. 182-183). En risk med att bara se till individuella faktorer är att strategier och interventioner då endast fokuserar på individens ansvar och på att individen ska förändras, snarare än på att förändra de omständigheter som tvingar individen till ett visst beteende (Holmström & Grönvall 2019, s. 182).

Många som säljer sex uppger att de gör det för att tjäna pengar. I vissa fall för att en är direkt beroende av den inkomst som säljandet ger för att kunna försörja sig själv och sin familj, i andra fall för att kunna dryga ut kassan (Holmström et al. 2020, s. 39-40, De Cabo & Hall 2021, s. 54, Svedin et al. 2021, s. 53; Intervju 2 och 3). I undersökningen av ungdomar på gymnasiet uppgav 47 % av de som hade erfarenhet av att ha sex mot ersättning att de hade det eftersom de behövde pengar (Svedin et al. 2021, s. 56). En respondent i studien från Malmö Universitet berättar att hen hade ett vanligt jobb innan, men att det ger bättre betalt att sälja sex och därför gör hen det. En annan respondent i samma studie skriver i ett fritextsvar att: ”Sker inte ofta men ibland krävs det för att ekonomin ska gå ihop” (Holmström et al. 2020, s. 40).

Mika-mottagningen i Borås uppger att det är ovanligt att de personer de träffar får ”rena pengar” i ersättning, utan att det kan röra sig om andra saker, exempelvis droger eller dyrbara gåvor (Intervju 2). När det gäller barn, påpekar en verksamhet, att barnen ibland inte förstår att de kan ta ordentligt betalt och det är svårt att uppfatta det hela som ett sätt att försörja sig även om de får pengar. Ur ett vuxenperspektiv framstår ersättningen som obetydlig:

[...] Då var det 50 kronor och ett paket cigaretter hon fick. Så de förstår inte att de kan få mer i ersättning, utan det är ju verkligen såhär att köparna utnyttjar dem. Liksom, du får 50 spänn eller 20 spänn, eller paket cigaretter för det, eller en flaska sprit. (Intervju 3)

Just det att ersättningen inte nödvändigtvis utgörs av pengar återkommer både i forskning och i intervjuerna. I studien från Malmö universitet uppger 6 % att de är i behov av pengar till droger och att det är det som gör att de säljer sex. Av de ungdomar i årskurs 3 på gymnasiet som uppgett att de sålt sex uppgav 19 % att de gjort det för att de behövde droger (Svedin et al. 2021, s.56). Även polisen i Borås uppger att missbruk utgör en anledning för människor att sälja sex (Intervju 7). Tio procent av respondenterna i studien från Malmö Universitet berättar att en anledning till att de sålde sex första gången var att de behövde boende och fick det genom att sälja sex (Holmström et al. 2020, s. 39). Mikamottagningen i Borås berättar under intervjun att boende är den vanligaste ersättningen som deras klienter uppger att de får för sex (Intervju 2).

Att ha sex mot ersättning kan förstås som ett tvång och ett instrument för att överleva. Det är helt enkelt svårt att klara sig om en inte har någonstans att bo, inte får ekonomin att gå ihop eller har behov av att finansiera ett missbruk. Överlevnadsperspektivet tas upp i flera intervjuer (Intervju 1, 2, 3, 6 och 7). Utsattheten som dessa personer har är komplex, och det är sällan som det är att personen har sex mot ersättning som är den överordnade problematiken, även om den i vissa fall skapar eller spår på annan problematik, som exempelvis missbruk och våldsutsatthet (Intervju 2 och 6).

I intervjuerna tar informanterna också upp att omsorgsbrist under barndomen och social utsatthet är en gemensam faktor hos deras klienter med erfarenhet av att ha sex mot ersättning, men som en intervjuad uttrycker det: ”det har ju att göra med att socialtjänsten överlag möter personer i social utsatthet.” (Intervju

6) I forskning har man dock kunnat se att barn som lider av omsorgsbrist är överrepresenterade bland de barn som uppger att de har sex mot ersättning. Det är vanligare att barn med erfarenhet av att sälja sex lever ensamma, i fosterhem eller på institution eller med endast en förälder. Det var också vanligare att familjen levde under ekonomiska svårigheter (Holmström & Grönvall 2019, s. 177).

Att utsättas för sexuellt våld och övergrepp, framförallt som barn, ökar sannolikheten att börja sälja sex, eftersom individen som en effekt av sina upplevelser kan få svårigheter att värna sin kroppsliga och sexuella integritet (Hall 2021, s. 130). I den nationella omfattningskartläggningen berättar flera personer med erfarenhet av att sälja sex i intervjuer att de som barn kontaktats av män i sexuella syften, vilket föranlett att de börjat sälja sex (De Cabo och Hall 2021, s. 73; se även Jonsson et al. 2015; Hall 2021). I undersökningen av barn i årskurs tre på gymnasiet framkom att de elever som sålt sex varit utsatta för sexuella övergrepp i högre grad än andra elever. Flickor som säljer sex hade i högre grad än pojkar som säljer sex varit utsatta för övergrepp (Svedin et al. 2021, s.57). Kopplingen mellan att ha varit utsatt för övergrepp och ha sex mot ersättning bekräftas också i intervjuerna. Dock påpekar en verksamhet att det inte endast är unga tjejer som utsätts för övergrepp av män, utan att det även förekommer att unga killar har relationer till äldre kvinnor där de utsätts för övergrepp. Dessa killar beskriver dock inte händelserna i termer av övergrepp. Personalen menar att det kan vara en effekt av olika normer och föreställningar rörande maskulinitet, vilka gör det svårt för unga män att se sin egen sårbarhet och att även de kan vara brottsoffer (Intervju 6).

Vissa individer har känslomässiga skäl att sälja sex utöver strukturell utsatthet och/eller omsorgsbrist. Ibland är de känslomässiga skälen den enda anledningen.

I undersökningen av ungdomar i årskurs 3 på gymnasiet uppgav 42 % av de som sålde sex att de gjorde det för att de tyckte att det var roligt/spännande. 25 % uppgav att deras anledning att sälja sex var att de gillar sex. Här kunde forskarna dock se en tydlig skillnad mellan killar och tjejer, där 60 % av killarna uppgav att det var för att de gillade sex som de sålde, jämfört med 25 % av tjejerna (Svedin et al. 2021, s. 56).

Behagliga känslor är dock inte den enda känslomässiga drivkraften som individer kan ha. Sex som självskadebeteende har på senare år börjat både studeras och diskuteras som en del i fenomenet sex mot ersättning. I en studie från år 2017 uppgav 125 (2,2 %) av 5750 respondenter (i genomsnitt 18 år gamla) att de skadat sig med sex, 11,3% av dessa ungdomar hade också sålt sex (Fredlund et al. 2017, s. 5). Det råder emellertid delade meningar om sex som självskadebeteende förekommer i högre grad nu än tidigare och om det självklart ska kopplas ihop med sex mot ersättning (De Cabo och Hall 2021, s. 21). Det bör också noteras att sex som självskadebeteende är ett koncept som ännu endast används i Sverige och att det saknas en vetenskaplig definition av konceptet (Fredlund et al. 2017; Johndotter & Wall 2022). Det gör att det är svårt att veta vad som egentligen avses med sex som självskada, om det räcker med att individen har en allmänt

nedsatt psykisk hälsa och säljer sex eller om det krävs något mer för att beteendet ska räknas som en självskada. En informant i den nationella omfattningskartläggningen tar upp möjligheten att det är lättare att säga att en har ett självskadebeteende som förklaring till varför en har sex mot ersättning än att säga något annat. Exempelvis kan förklaringen att en vill ha pengar riskera att ses som en (moraliskt) sämre förklaring än att en gör det för att skada sig själv (De Cabo och Hall 2021, s. 21)

I en studie där unga personer som har sålt sex som en del av ett självskadebeteende själva får komma till tals, framkommer att sexförsäljningen ofta kombineras med andra självskadebeteenden och ätstörningar (Jonsson et al. 2014, s. 17). Beteendet – att sälja sex i självskadande syfte – tycks då vara en del av komplexa strategier för att undvika, uppleva eller reglera olika känslor som uppkommit som reaktioner på tidigare trauman och/eller upplevelser av utanförskap och stigmatisering (Jonsson et al. 2015).

Det är viktigt att poängtera att sälja sex ibland förstås som en typ av självhjälp av en del som säljer (Jonsson et al. 2015, s. 25; De Cabo et al. 2021, s. 52). Säljandet kan lösa en mängd problem för individen, allt från ekonomiska till känslomässiga. Hur konstruktiv och hållbar lösningen är går att diskutera och varierar mellan individer. De olika upplevelser som olika individer kan ha av att sälja sex illustreras förmodligen väl av dessa två fritextsvar som inkom till Malmöforskarnas studie:

”Det är utvecklande. Det är lärorikt. Det är ett varierande yrke.”

”It always feels like being raped.” (Holmström et al. 2020, s. 41)

Anledningarna och drivkrafterna att sälja sex är sammanfattningsvis varierande. För vissa individer handlar det om att överleva rent ekonomiskt eller få tak över huvudet. Ibland handlar det om känslomässiga drivkrafter. Säkerligen sammanfaller ibland de känslomässiga drivkrafterna med den strukturella utsatthet som en del säljare lever under. Med tanke på hur olika anledningarna och drivkrafterna kan se ut för olika individer blir det i mötet med individen viktigt att inte dra förhastade slutsatser om vilket behov av hjälp hen har eller inte har. Det går inte att veta på förhand.

8 Sugardejting

Sugardejting är en benämning på när en (oftast) äldre person ger en (oftast) yngre person ersättning för att dejta. Personen som ger ersättningen kallas i dessa sammanhang för ”Sugar daddy” eller ”Sugar mama” och personen som tar emot ersättningen kallas för ”Sugar baby”. Kontakterna tas vanligtvis på internet. Den första webbplatsen som var specialiserad på sugardejting öppnade år 2006. Numera finns flertalet olika sidor och fenomenen tycks förekomma över hela världen (Gunnarsson och Strid 2021). Dejterna kan innehålla olika aktiviteter: middagar, biobesök, drinkar, utflykter, intimitet och sex. Skillnaden mot traditionell dejting är att sugar babyn får olika typer av ersättning för detta. Ersättningen kan vara allt från gåvor till pengar, och i vissa arrangemang får sugar babyn en vecko- eller månadspeng (Gunnarsson och Strid 2021). I den mediala debatten har Sugardejting likställts med prostitution (se exempelvis Hermansson 2021), och det tycks inte vara ovanligt att sugardejting-förhållanden ofta innefattar sex. Det finns dock även exempel på Sugardejting-förhållanden som inte innefattar sex (Gunnarsson och Strid 2021).

I en av de få studier som gjorts på sugardejting i Sverige menar författarna att det mest slående resultatet är den mångfald av praktiker och arrangemang som finns inom Sugardejting i Sverige (Gunnarsson och Strid 2021, s. 16). Det framgår i studien att Sugardejtingrelationer kan vara komplexa och utvecklas till att i mångt och mycket likna ”vanliga” relationer, även om de först initierades som sugardejting (Gunnarsson och Strid 2021, s. 14-16). Det är därför svårt att fastslå att all sugardejting är att jämföra med prostitution. En del sugarbabys har dock sugardejting-förhållanden endast i syfte att tjäna pengar, antingen för att finansiera en dyrare livsstil eller för att hantera akuta ekonomiska problem (Gunnarsson och Strid 2021, s. 13-14). Det framkommer även i studien att en del sugar babys och sugar daddys själva benämner sugardejting som en typ av prostitution. Att kalla det för sugardejting beskrivs av dem som ett sätt att ge prostitutionen ”a nicer package” och därigenom göra den mindre stigmatiserande (Gunnarsson och Strid 2021, s. 9).

Studieförfattarna själva menar att man bör skilja på sugardejting och prostitution, eftersom sugardejting innehåller fler praktiker än endast köp och försäljning av sexuella tjänster. De understryker dock att sugardejting delar och vinner på redan befintliga logiker och tendenser inom sexindustrin, vilket gör den problematisk. Sugardejting kan ses som en slags utveckling och expanderings av kommersialiseringen av (framförallt) kvinnor då det inte endast är kvinnans kropp som det betalas för, utan även hennes – som författarna uttrycker det – själ (Gunnarsson och Strid 2021, s. 16). Alltså det emotionella arbete som krävs av kvinnan för att inte bara vara en bra sexpartner, utan också vara behaglig för mannen i övrigt – det vill säga trevlig, snäll och glad bland annat.

I lagens mening kan Sugardejting vara att likställa med köp av sexuell tjänst. Om sugar babyn är under 18 år kan det även vara fråga om andra brott, exempelvis köp av sexuell handling av barn eller våldtäkt mot barn (Brottsbalk 6 kap. 11§; 9§; 4§). Sugardejting kan alltså vara både lagligt och olagligt beroende på vad

parterna har avtalat i sitt sugardejtingarrangemang och vilken ålder parterna har. I Brottsförebyggande rådets granskning av tillämpningen av lagen utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (Brottsbalk 6 kap. 9 §) framgår att kontakten mellan målsäganden och förövaren i de flesta fall sker via sugardejtingsidor (Brottsförebyggande rådet 2022, s. 47 – 48).

Polismyndigheten skriver i sin lägesrapport för år 2019 att Sugardejting ökar i förekomst och att annonsering av sexuella tjänster sker på sugardejtingsidor (Polismyndigheten 2020, s. 5). I intervjuerna med verksamheter i Borås Stad nämns sugardejting vid flera tillfällen, men det tycks inte vara en grupp som verksamheterna vet om de har varit i kontakt med eller inte. En verksamhet inom socialtjänsten resonerar som så att sugardejting inte är aktuellt för deras målgrupp, eftersom den har en mer instrumentell syn på sex mot ersättning och inte vill ha den relation (det emotionella arbete) som sugardejting innebär (Intervju 6). Mika-mottagningen berättar att de inte har träffat någon med erfarenhet av sugardejting än, men att de tror att gruppen kan vara relativt stor (Intervju 2). Enligt kuratorsnätverket för gymnasieskolan i Borås Stad tycks sugardejting bland äldre elever ses som ett acceptabelt sätt att få en inkomst på (personlig kommunikation 2022-06-02).

Det kan alltså konstateras att det finns ett antagande om att sugardejting förekommer i Borås, men det saknas konkreta exempel på ärenden som är kopplat till fenomenet. Att det saknas exempel på ärenden behöver inte vara något märkligt. Den som ägnar sig åt sugardejting behöver inte nödvändigtvis hjälp och stöd av kommunen, och fångas därför inte heller upp av i det sociala skyddsnet som kommunen ombesörjer. Inför den här lägesbilden har inte heller förekomsten av sugardejtingannonser riktade mot Borås undersökts.

Det är därför mycket svårt att uppskatta hur många som ägnar sig åt sugardejting i Borås kommun i dagsläget. Det är dock svårt att tänka sig att fenomenet inte skulle förekomma i Borås. Men på vilket sätt i, i vilken omfattning och om det skapar problem för de involverande kan inte fastslås i den här lägesbilden.

9 Människohandel för sexuella ändamål

Människohandel betyder att en person exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet på ett sätt som innebär ett nödläge för personen. Människohandel är ett brott enligt Brottsbalk kap. 4 1 a §.

Det behöver inte finnas en köpare involverad i människohandel för att det ska vara ett brott. Det räcker med att någon har en plan om att exploatera en annan person, och att denna har påverkats att delta genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av hens utsatta situation eller genom annat otillbörligt sätt. Att rekrytera, transportera, överföra, inhysa eller ta emot någon som på något av dessa sätt påverkats att delta utgör människohandel.

Är personen som exploateras ett barn (under 18 år) behöver ingen otillbörlig påverkan ha skett för att det ska vara ett brott.

Straffet för människohandel är lägst två och högst tio års fängelse.

9.1.1 Skillnaden mellan människohandel, människosmuggling, människoexploatering och koppleri

I vardagligt tal sammanblandas ofta människohandel med andra brott, framförallt med människosmuggling, människoexploatering och koppleri. För gemene man kanske skillnaderna mellan brotten uppfattas som obetydliga, men det kan vara bara att veta att alla tillfällen då en människa utnyttjas av andra människor för ekonomisk vinning inte utgör människohandel i lagens mening.

- *Människosmuggling* är ett brott enligt Utlänningslagen 20 kap. 8 §.

Med människosmuggling menas att någon med flit hjälper en utlänning utan tillstånd att komma in i, bland andra länder, Sverige. Brottet anses som grovt om smugglingen har skett mot ersättning, skett som en del i en verksamhet eller skett på ett sådant sätt att personen som smugglas utsätts för livsfara. Straffet för människosmuggling ligger mellan böter och fängelse i sex år.

- *Människoexploatering* är ett brott enligt Brottsbalk 4 kap. 1 b §.

Med människoexploatering innebär att någons svåra situation, skyddslöshet eller beroendeställning utnyttjas, genom tvång eller vilseledande, för arbete eller tiggeri under uppenbart orimliga villkor. Är offret ett barn behöver inget tvång eller vilseledande ha förekommit för att det ska vara fråga om exploatering. För grovt brott kan en dömas till tio års fängelse.

- *Koppleri* är ett brott enligt Brottsbalk 6 kap. 12 §.

Med koppleri menas att någon främjar eller otillbörligt utnyttjar att en annan person säljer sex. Brottet bedöms som grovt om det har varit en del i en större verksamhet, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av personen som säljer sex. Grovt brott kan ge upp till tio års fängelse.

En kan också dömas för koppleri om en har nyttjanderätt till en lägenhet som används för försäljning av sexuella tjänster och en inte gör något åt det.

Det är alltså i brotten människohandel och koppleri som försäljning av sex ingår som rekvirit. Dock förekommer det att personer som blivit smugglade till Sverige står i skuld till sina smugglare och säljer sex för att betala av skulden (Jansson Borg 2016, s. 19). Likaså förekommer det att människor som exploateras för arbete och tiggeri, också säljer sex (Polismyndigheten 2021, s. 8).

I praktiken är alltså gränserna mellan de olika brotten oskarpa och flyter in i varandra. Det tycks inte vara ovanligt att personer som åtalats för människohandel i slutänden döms för koppleri, eftersom det kan vara svårare att bevisa människohandel än att bevisa koppleri (Jansson Borg 2016, Polismyndigheten 2021, s. 16). International Labour Office (ILO) påpekar i rapporten ”Profits and poverty: the economics of forced labour” att även om alla former av tvång och slaveriliknande förhållanden är oacceptabla och ska motarbetas, så är inte alla former av farligt eller underbetalt arbete påtvingat (ILO 2014, s. 3).

För Borås Stads del spelar de juridiska gränsdragningarna mindre roll, eftersom det inte är den som i slutändan bestämmer hur ett brott ska rubriceras. Staden ska agera oavsett vilket brott som upptäcks av den. Borås Stad ska även främja de mänskliga rättigheterna, och bör därför vara vaksam på att ingen av dess invånare lever under sådana förhållanden att hen känner sig tvingad att acceptera orimliga eller olagliga arbetsförhållanden.

9.1.2 Omfattning av människohandel för sexuella ändamål

Det är mycket svårt att uppskatta i hur stor omfattning människohandel sker, eftersom människohandel är en olaglig, till stora delar osynlig och internationell verksamhet. Offren för människohandel för sexuella ändamål flyttas ofta runt, mellan städer och länder och det är inte alltid brottet människohandel begås i Sverige, även om offret kan finnas här (ILO 2014, s. 8; Polismyndigheten 2021).

Under år 2020 anmäldes 110 fall av människohandel för sexuella ändamål i Sverige. 15 av de fallen rörde barn – alltså individer under 18 år – och 95 fall rörde vuxna personer.⁸ I polisregion väst, vilken Borås tillhör, anmäldes 16 brott rörande människohandel för sexuella ändamål under år 2020, i 2 av dessa var offren under 18 år (Polismyndigheten 2021, s. 120). Polisen i Borås berättar i intervjun att det inte är ofta man har ett människohandelsärende och att man inte har resurser för att arbeta mot den brottskategorin (Intervju 7). Arbetet mot människohandel i väst sker – från polismyndighetens sida – från Göteborg.

År 2021 anmäldes 66 fall av människohandel för sexuella ändamål i hela landet enligt Brottsförebyggande rådets statistik. 7 av dem rörde barn och 59 rörde vuxna. Att det är så pass många färre fall av människohandel som anmäldes under

⁸ All statistik är från Brottsförebyggande rådets öppna databas om inte annat anges.

Hämtad 2022-09-23.

<https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>

år 2021 kan bero på de inreseförbud som har beslutats och upphävts i olika omgångar under covid-19 pandemin (Justitiedepartementet 2022). Inreseförbuden gjorde det svårare att transportera människor till och från Sverige (Polismyndigheten 2021, s. 6).

För att få formell status som offer för människohandel måste individen vara målsägande i en förundersökning (De Cabo och Hall 2021, s. 21). Under år 2020 hade polisregion Väst 7 stycken förundersökningar rörande människohandel för sexuella ändamål (Polismyndigheten 2021, s. 120). Eftersom så få förundersökningar påbörjas används ibland kategoriseringen förmodat/misstänkt/potentiellt offer för människohandel för individer som tros vara offer för människohandel, men där det av olika anledningar inte går att bevisa att hen är det.

Enligt Jämställdhetsmyndigheten – som är den myndighet som har uppdraget att samordna arbetet mot människohandel – var 436 vuxna och 54 barn misstänkta offer för människohandel (inte bara för sexuella ändamål) under år 2021 (Jämställdhetsmyndigheten 2022b). Av de vuxna identifierades 289 personer som kvinnor och drygt 80 % av dessa ska ha utnyttjats för sexuella ändamål (Jämställdhetsmyndigheten 2022b). Hur många av dessa som befunnit sig i Borås med omnejd framgår inte. Personal i Borås socialtjänst berättar att de har erfarenheter av att hjälpa personer som är utsatta för människohandel eller misstänks vara det, men att det är mycket ovanligt att de får in ett sådant ärende (Intervju 2).

9.1.3 Förövare, offer och omständigheter

Att handla med människor för sexuella ändamål kan vara, ekonomiskt sett, väldigt gynnsamt. ILO gjorde en uppskattning år 2012 av hur lukrativ människohandel för sexuella ändamål var internationellt sett. Man kom fram till att globalt kunde vinsterna uppgå till 99 miljarder US\$ (ILO 2014, s. 15). Då räknas vinsterna på hela handelskedjan, och inte endast på vinsterna av det slutliga utnyttjandet av personen. Vinsterna sprids på en stor mängd inblandande: rekryterare, smugglare, korrumpade tjänstepersoner, fastighetsägare, annonsföretag och kopplare, för att nämna några (ILO 2014, s. 26). Upp emot 30 % av vinsterna genereras i mellanleden, i form av exempelvis löner (ILO 2014, s. 15).

Även om människohandel för sexuella ändamål sammantaget, i ett globalt perspektiv, genererar stora vinster, är det viktigt att förstå att det inte per automatik innebär att alla inblandade förövare är rika. Tvärtom kan det vara så att förvaren har det endast marginellt bättre ställt än offret (Jansson Borg 2016, s. 59).

Enligt polismyndighetens lägesrapport för år 2020 misstänks de flesta förövare tillhöra kriminella nätverk som ofta är baserade utanför Sverige. Nätverk med rötter i Nigeria och Rumänien tycks ha handlat en del med människor i Sverige de senaste åren (Polismyndigheten 2021, s. 29-30). Polismyndigheten beskriver att de flesta förövare är män, men även kvinnor kan vara involverade i

handelskedjan. Förövarna har vanligtvis en god kunskap om det svenska samhället, talar svenska och engelska och är ibland bosatta i Sverige (Polismyndigheten 2021, s. 16-17, 29).

Relationerna inom människohandeln är inte sällan komplexa, och det är fullt möjligt att vara förövare och offer samtidigt. Som exempel kan nämnas att kvinnor som själva har varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål i något skede kan bli ansvariga för att rekrytera nya offer till verksamheten, och också gör det (Polismyndigheten 2021, s. 30). Dominika Borg Jansson, doktor i juridik, varnar för att stereotypisera offer för människohandel och bedöma dem utifrån hur ”oskyldiga” de tycks vara. Ett offer för människohandel behöver inte nödvändigtvis vara alltigenom passiv och underdånig gentemot sina förövare, utan kan uppvisa ett aktörskap i situationen och ändå vara ett offer (Jansson Borg 2016, s. 46). Flera av de kvinnor som påträffades av polisen under år 2020 var medvetna om att de skulle sälja sex, men blev vilseledda när det gällde de ekonomiska villkoren, levnadsvillkoren och vilka sexuella tjänster de förväntades sälja (Polismyndigheten 2021, s. 28). En av regionkoordinatorerna beskriver att det finns som en skala av vilseledande och tvång:

Man skulle kunna säga att det finns en skala. Det finns ju väldigt många som är medvetna om att de ska komma hit och sälja sex, men det är inte alltid de har fått reda på under vilka omständigheter eller i vilken omfattning. Hur fria eller ofria de kommer att vara i sitt säljande. Det finns också andra personer som vi har träffat som har kommit via en agentur till exempel. Agenturen säger att de ska sälja sex, men man målar ju upp en förskönad bild av det. Och sen finns det ju de som blir lurade att komma hit. Förövaren säger att du ska få jobba på en restaurang eller du ska få städa, och sen när de kommer hit så är det helt andra saker. (Intervju 1)

Vilseledande är, som beskrevs ovan, ett av rekvisiten för människohandel. Det innebär alltså att även om kvinnorna samtyckt till att sälja sex blev de utsatta för människohandel för sexuella ändamål, eftersom de blev vilseledda kring de faktiska omständigheterna av säljandet.

Det finns vissa faktorer som kan göra människor mer eller mindre sårbara att utsättas för människohandel. Att vara fattig eller drabbas av ekonomiska kriser är två faktorer som gör människor kan hamna i människohandel (ILO 2014, s. 45). Att ha ingen eller lite utbildning är en annan faktor som ökar risken. Förmågan att kunna läsa och kunna göra kritiska bedömningar av information gör individer mer resistent mot manipulation, vilket minskar risken att bli vilseledd och utnyttjad (ILO 2014, s. 46). Systematisk diskriminering av minoriteter och korruption är också faktorer som kan driva människor i famnen på människohandlare (Jansson Borg 2016, s. 24). Vilket kön en föds med spelar också roll för hur stor risken är att hamna i människohandel. Kvinnor löper större risk än män att hamna i människohandel för sexuella ändamål, enligt ILO. Fyra av fem personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål är flicka eller kvinna (ILO 2022, s. 45).

Att vara på flykt är ytterligare en riskfaktor (ILO 2014, s. 46). I maj 2022 publicerade Jämställdhetsmyndigheten en lägesanalys: ”Ökad utsatthet för

ukrainska kvinnor på flykt” (Jämställdhetsmyndigheten 2022a). I den framgår att det förekommer fler eskortannonser om ukrainska kvinnor än tidigare och att det framhålls i annonserna att kvinnorna är på flykt. Regionkoordinatorerna för område Väst menar att det finns en tydlig efterfrågan på ukrainska kvinnor och att en del köpare tror att de hjälper dem genom att köpa sex av dem, eftersom de då får en inkomst (Intervju 1). Jämställdhetsmyndigheten menar dock att det förebyggande arbete som de och andra myndigheter tillsammans har utfört har haft effekt, eftersom rekryteringsförsöken vid exempelvis gränsövergångar och vid Migrationsverkets lokaler har minskat i omfattning (Jämställdhetsmyndigheten 2022a).

Polismyndigheten rapporterar att utav de kvinnor som var utsatta för människohandel för sexuella ändamål och som den träffade på under år 2020 kom de flesta från Rumänien och Nigeria. Andra nationaliteter som var representerade i gruppen var Ungern, Polen, Thailand, Ryssland, Ukraina och Colombia. Kvinnorna var mellan 20 och 40 år (Polismyndigheten 2021, s. 28). Jämställdhetsmyndigheten menar att det främst är kvinnor som Rumänien, Thailand och Nigeria som utnyttjas för sexuella ändamål (Jämställdhetsmyndigheten 2022b). Regionkoordinatorerna menar att kvinnor från Västafrika är de som utsätts för den mest brutala exploateringen. Ofta är de hotade, rädda, skuldsatta och ”blir behandlade som boskap” (Intervju 1). Även transpersoner från Sydamerika nämns av regionkoordinatorerna som mycket utsatta (Intervju 1).

Kvinnorna som polisen haft kontakt med kom från en fattig eller missgynnad bakgrund, enligt myndigheten. Deras rättigheter ska ha varit begränsade genom diskriminering i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden i hemländerna. (Polismyndigheten 2021, s. 28). Några av kvinnorna ska enligt uppgift haft barn med sig till Sverige och några ska ha haft sina barn kvar i hemlandet. Kunskapen om hur det svenska samhället fungerade ska ha varit låg, och ingen av kvinnorna förstod svenska, några pratade engelska (Polismyndigheten 2021, s. 28).

Barn löper särskilt stor risk att falla offer för människohandel om de följer med vuxna som utsätts för människohandel (Polismyndigheten 2021, s. 57; Länsstyrelsen Stockholm 2018, s. 28). Andra grupper av barn som löper särskilt stor risk är barn som lever hela eller stora delar av sitt liv på gatan (i så kallade ”gatusituationer”), som är ensamkommande, som lever i utsatthet och fattigdom i sina hemländer, som är gifta eller som exploateras även på andra sätt än sexuellt; exempelvis för hushållsarbete eller tiggeri (Polismyndigheten 2021, s. 57; Länsstyrelsen Stockholm 2018, s. 12-39). 54 barn identifierades av landets regionkoordinatorer som misstänkta offer för människohandel under 2021, tre av dessa utnyttjades för sexuella ändamål – 2 flickor och en pojke (Jämställdhetsmyndigheten 2022b). Enligt ILO uppskattas 1,69 miljoner barn utnyttjas i människohandel för sexuella ändamål år 2022 i världen, det är över hälften av alla barn som är offer för människohandel globalt sett (ILO 2022, s. 46).

I Borås Stad arbetar, förutom Mikamottagningen som erbjuder stöd och hjälp till personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål, Miljöförvaltningen för att upptäcka tecken på olika former av människohandel vid sina tillsyner (Personlig kommunikation 20 september 2022). Om något misstänkt upptäcks kan inspektörerna tillkalla eller tipsa polisen.

Sammanfattningsvis går det inte att säga i vilken omfattning offer för människohandel befinner sig i Borås eller i vilken omfattning människor utsätts för detta i kommunen. Det beror dels på att det inte finns mycket information om fenomenet i lokal kontext, dels på att offer och förövare sällan stannar en längre period i samma stad. Det finns dock ingen anledning att anta att det inte skulle vara så att offer och förövare vid någon tidpunkt finns i kommunen. Med tanke på Borås geografiska placering vid en stor riksväg, att det existerar en marknad för köp av sexuella tjänster i staden och att flera av de grupper som vanligtvis utsätts finns representerade i kommunen vore det osannolikt att det inte vore så.

10 Hinder att arbeta mot sexhandeln

Att arbeta mot sexhandeln är inte alltid enkelt, eftersom ämnet väcker starka känslor hos många människor. I följande avsnitt redogörs för några framträdande hinder i arbetet som identifierats av informanterna.

10.1 Den stereotypa bilden av sexhandeln

Flera av de intervjuade tar upp den stereotypa bilden av sexhandeln som ett av de största hindren att arbeta mot sexhandeln. Sexhandeln är inte alltid så dramatisk som den framställs. Som en intervjuad uttrycker det: ”Det behöver inte vara så att du har blivit utsatt för en våldtäkt eller strypt eller utkörd i skogen och piskad eller nåt under sexakten.” (Intervju 2). Sexhandeln kan vara alldaglig och långt ifrån extraordinär, men ändå få negativa effekter på individens mående och livsvillkor.

Skildringar av lidande och de moraliska aspekterna av sexhandeln har blivit allt mer framträdande i medier under senare år (Vuolajärvi 2021, s. 87) Det leder till att de flesta människor har en mycket bestämd bild av vad sexhandel är, vilka som är inblandade, hur det går till, varför någon köper eller säljer sex och vad som bör göras för att lösa problemet (Crowhurst 2017). Problemet med framställningen av sexhandeln som ett stort lidande är inte att den nödvändigtvis är osann, utan att den skapar gränser för förståelsen av vad sexhandel är och kan vara (Skilbrei 2017).

Mikamottagningen i Borås menar att föreställningarna om och de dramatiska beskrivningarna av prostitution utgör ”en fara” för målgruppen de vänder sig till, eftersom flera inom målgruppen inte kan identifiera sig med den stereotypa bilden av prostitution som ofta blir den allrådande, och därför inte söker hjälp. (Intervju 2). Mottagningen berättar exempelvis att det förekommer att personer som söker sig till dem för att få hjälp tvekar mycket och ibland avbokat sina möten, eftersom de jämför sin situation med den brutala sexhandel som vanligtvis beskrivs. Utifrån den jämförelsen tycker de inte att de själva är tillräckligt utsatta för att kunna be om hjälp (Intervju 2).

Ytterligare en effekt av en förenklad bild av sexhandeln är att olikheter hos dem som säljer sex osynliggörs. I intervjuerna framgår att det framförallt är minderåriga och personer som inte identifierar sig som kvinnor som försvinner från radarn (Intervju 6 och 3). Enheten Unga Vuxna ger som exempel att det är lätt att kategorisera in tjejer och killar i olika problematiker. Exempelvis ligger det närmare till hands att tänka att en kille får inkomst genom kriminalitet, medan en tjej får inkomst genom att ha sex mot ersättning (Intervju 6). Fokuseringen på kvinnor som offer i sexhandeln gör att man riskerar att förbiser andra könsidentiteter som också kan vara utsatta.

Ytterligare en effekt av den inramning som frågan får är att den genererar starka känslor och har moraliska övertoner. Göteborgs Stads KAST-mottagning menar att tendensen att se sexköpare som onda skapar dåliga förutsättningar att hantera problemet, eftersom den problematik som eventuellt ligger till grund för

sexköparens beteende inte tas på allvar (Intervju 5). Sexköparen tillåts inte vara både förövare och offer (för exempelvis sexuella övergrepp), utan ses gärna bara som förövare. När vissa perspektiv inte tas på allvar, eftersom de döms ut som ”fel” i den allmänna debatten, finns en risk att viktig kunskap går förlorad och de förebyggande praktikerna blir reaktiva, förenklade och inte nödvändigtvis hjälpsamma för dem som direkt berörs av sexhandeln.

Naturligtvis ska en inte förringa det fruktansvärda lidande som många som säljer sex har utsattas för. Ibland är sexhandeln exakt så dramatisk och grym som en del skildringar visar. Men ibland är den också alldaglig, tråkig och har inte särskilt högt sensationsvärde – lidandet för den utsatta kan likväl vara stort. Sammanfattningsvis är det väsentligt att ta höjd för att sexhandeln är mycket mer komplex och mångfacetterad än den bild som förmedlas via media, politiska debatter och populärkultur.

10.2 Stigmatisering och bemötande

Ett annat hinder att arbeta mot sexhandeln är att ämnet väcker starka känslor hos många människor, även hos dem som i sin yrkesutövning kan möta personer som köper och/eller säljer sex.

I intervjuerna tar flera informanter upp att ämnet sex mot ersättning är känsloladdat och svårt att prata om för professionella. Enligt Mika-mottagningen kan man tänka sig att det dels beror på att en rädsla för hur mottagaren ska reagera om frågor om sex mot ersättning ställs, dels för att ämnet tangerar frågor om våld och sexuella erfarenheter, något som i allmänhet anses vara mycket privat. Vanan av att prata om sådana erfarenheter varierar mycket mellan individer. En intervjuad tar upp att det tycks finnas en generationsskillnad, där yngre professionella tycks ha lättare för att prata om erfarenheter av sex och våld jämfört med äldre kollegor (Intervju 6).

En socialsekreterare menar att professionella ofta famlar i hur de ska möta personer som säljer sex, eftersom det i vissa föreställningar om problemet kan framstå som oklart vem som är offret. Om personen som säljer sex inte beskriver sin situation som en utsatthet och inte vill definiera sig som ett offer, finns en risk att personen som säljer istället ses som en förövare, eftersom hen i det resonemanget utnyttjar mäns sexualitet för att tjäna pengar (Intervju 6). Istället för att undersöka varför individen har kommit att sälja sex, tolkas försäljningen som ett tecken på dålig moral hos individen och inte som att individen befinner sig i en utsatt situation.

Mikamottagningen berättar att det verkade som att många ”drog en lättnadens suck” när de öppnade, eftersom man då slapp hantera frågan själv (Intervju 2). En annan verksamhet tar upp att det förvisso är mycket bra att det finns expertkunskap som kan stötta och i särskilda frågor – som Mikamottagningen exempelvis –, men att det för klienten kan vara bättre att ha färre kontakter, eftersom varje ny kontakt kräver mer ”arbete” av klienten. Det förutsätter dock att verksamheten kan bemöta och ta hand om problematiken på ett bra sätt, vilket inte är säkert att man har förmåga till i dagsläget (Intervju 6). I den nationella

omfattningskartläggningen framgår att personer som säljer sex i hög grad är missnöjda med det bemötande de får från myndigheter och organisationer som inte är specialiserade på frågor om sexhandel (de Cabo & Hall 2021, s. 113). Förväntningarna på att bli bemött på ett värdigt sätt tycks i allmänhet vara låga hos målgrupperna, även om sexköpare tycks vara något nöjdare med bemötandet från myndigheter och organisationer än personer som säljer sex (de Cabo & Hall 2021, s. 104-105)

Som nämnts flera gånger i den här rapporten är det ett normbrott att sälja och köpa sex som är mycket stigmatiserande. Stigmatisering drivs av fördomar och okunskap, och detta leder i sin tur till diskriminering (Folkhälsomyndigheten 2020). En av behandlarna på Göteborgs Stads KAST-mottagning beskriver i intervjun ett tillfälle då en klient blev närmast chockad över att behandlaren tog honom i hand, eftersom han kände en mycket stor skam över sitt beteende och han trodde inte att någon skulle bemöta honom på ett värdigt sätt (Intervju 5). I forskning och i olika rapporter från intresseorganisationer understryks vikten av ett empatiskt närmande och respekt för individens situation i frågor som rör sexhandeln (exempelvis Inte din hora et al. u.d., s. 31ff). Ett gott bemötande är alltså stor vikt för att målgrupperna inte ska dra sig bort från samhället. Drar sig individerna undan finns det få möjligheter för samhället att hantera problemet. I Holmström och Grönvalls litteraturstudie framgår det att respektfullt socialt stöd och ekonomiskt stöd är de viktigaste faktorerna när en ung person slutar sälja sex (Holmström & Grönvall 2019, s. 174).

Att säkerställa att personer med erfarenhet av sexhandeln kan få ett värdigt bemötande oavsett vilken av kommunens verksamhet de möter är alltså en central del i en förebyggande strategi. Det är viktigt att Borås Stad inte bidrar till ökad stigmatisering av målgrupperna.

11 Diskussion och slutsatser

Den här lägesbilden hade kunnat vara en mening lång: ”vi vet inte hur stor sexhandeln är i Borås, och vi kan inte veta det.” Det som har blivit tydligt under arbetet med denna lägesbild är hur lite olika aktörer egentligen vet om fenomenet.

Det som går att slå fast är att sexhandel absolut förekommer i Borås kommun. I arbetet med lägesbilden har det inte framkommit någon information som skulle tyda på att de arenor och mötesplatser som används vid sexhandel i Borås skulle skilja sig från de som används i övriga landet. Skolor, arbetsplatser, massage- och skönhetsalonger, föreningsverksamhet och samfund kan alla utgöra arenor för förhandling och platser för möten i sexhandeln. Som en informant uttrycker det: ”[...] Sexköp sker alltid så fort människor möts. Så fort de möts på något sätt!” (Intervju 5).

Det finns en marknads i form av annonser och profiler på internet som riktar sig mot Borås, och den marknaden är levande. Under den tid som olika webbplatser för sexköp bevakades både försvann och tillkom annonser. I en nationell, mer avancerad, kartläggning kunde man hitta 77 annonser och profiler riktade mot Borås.

Det går inte att på något meningsfullt sätt slå fast vilka personer som utifrån sociodemografiska faktorer är aktiva i sexhandeln. Vad det gäller sexköpare är den starkaste gemensamma faktorn könsidentiteten. En mycket stor majoritet av de som köper sex identifierar sig som män. När det kommer till personer som säljer sex tycks det finnas ett samband mellan olika funktionsvariationer och att ha sex mot ersättning. Även ålder tycks spela in, då de flesta som säljer sex börjar göra det innan de blivit myndiga. Det bör dock understrykas att ingen av de ovanstående faktorerna ensamt förklarar varför en person börjar köpa eller sälja sex. Personer som utnyttjas i människohandel för sexuella ändamål är ofta fattiga som en konsekvens av att de ofta är utsatta för olika typer av diskriminering i hemlandet. De flesta som utsätts är kvinnor.

Drivkrafterna för att köpa eller sälja sex varierar mycket mellan individer. Vad det gäller människor som utnyttjas i människohandel för sexuella ändamål handlar det vanligtvis om en vilja att överleva exempelvis flykt från krig eller ekonomisk utsatthet. Det kan också handla om en dröm om att få ett bättre liv någon annanstans. Att sälja sex i ett rikt land kan för vissa tyckas vara ett bättre alternativ än att fortsätta leva det liv de levt i hemlandet.

Drivkrafterna att köpa sex är olika för olika individer. I forskning har man kunnat se att de flesta män som köper är relativt obekymrade över sina sexköp. Man ser sexköpet mest som att en köper en rekreationstjänst eller som ett nöje. I praktisk erfarenhet har man dock kunnat se att många individer som köper sex bär med sig något slags trauma som de av, olika anledningar, hanterar genom att köpa sex. Detsamma gäller personer som säljer sex. En stor majoritet av de som säljer har varit utsatta för olika typer av sexuella övergrepp innan de började sälja, och att sälja sex blir då ett sätt för dessa personer att hantera sitt trauma. Andra drivkrafter att sälja sex kan exempelvis vara ekonomisk utsatthet, missbruk eller

hemlöshet. Det förekommer också att personer säljer sex för att de tycker att det är roligt eller spännande.

Ovanstående slutsatser kan tyckas glasklara, men som läsaren säkert lagt märke till genom rapporten finns också mycket som vi inte vet och resultaten i de olika studier som den här rapporten bygger på är aldrig entydiga. Inte heller informanternas utsagor är entydiga och det har ibland varit svårt att skilja fakta från värderingar och åsikter. Att det inte går att med tvärsäkerhet säga i hur stor omfattning, vilka eller varför det köps och säljs sex i Borås behöver dock inte nödvändigtvis vara ett problem för att kunna bygga upp kommunens förmåga att arbeta mot fenomenet. Tvärsäkerhet kan tvärtom vara ett större problem än okunskap. Isabel Crowhurst, doktor i sociologi vid Essex universitet, menar att erkänna okunskap kan vara ett steg på vägen att utveckla lämpliga metoder och praktiker, eftersom okunskap kan tjäna till att göra en mer ödmjuk mot dem som interventionerna ska hjälpa. (Crowhurst 2017, s. 49). Ödmjukhet kan förhindra etiskt tveksamma interventioner och förhållningssätt, och okunskap är därmed inte ett tomrum som nödvändigtvis behöver fyllas till varje pris (Crowhurst 2017, s. 49).

Okunskap kan dock också leda till ökad stigmatisering och stereotypifiering. Tendensen att utifrån liten kunskap tvärsäkert fastslå hur ”det är” är tyvärr stark inom fältet prostitution och människohandel. Förmodligen för att det handlar om moraliska frågor som ofta illustreras med fruktansvärda och mycket starka berättelser (Skilbrei 2017). Ett av de största hindren mot att arbeta mot sexhandeln i Borås som informanterna identifierar är just stereotypifiering och stigmatisering. Det leder till ett dåligt bemötande av målgrupperna, vilket i sin tur leder till att målgrupperna drar sig undan hjälp och stöd, vare sig de behöver det eller inte. Detta tycks i mångt och mycket vara en effekt av en okunskap som inte är ödmjuk inför olika erfarenheter av sexhandeln och som i mångt och mycket bygger på moraliserande attityder och på stereotyper hämtade från medierapporteringen om fenomenet. En sådan tvärsäkerhet är mycket olycklig, eftersom den riskerar att utesluta många erfarenheter av sexhandeln som kanske inte är särskilt dramatiska, men likväl svåra för individen. Det är först när individen och dess erfarenheter sätts i den kontext som är unik för hen som en förståelse för vad just den individen behöver hjälp med kan utvecklas (jämför Skilbrei 2017). Att klumpa ihop människor i bestämda kategorier av prostituerade, sexköpare eller allmänna offer är inte gynnsamt för ett arbete med frågan.

Ett exempel på när grupper klumpas ihop på ett sätt som förmodligen inte är gynnsamt för ett förebyggande arbete är idén om att sexköparen är ”vem som helst”. Utifrån kända sociodemografiska faktorer finns det inga specifika kännetecken för personer som köper sex – förutom att en majoritet av de som köper är män. Dock kan vi både genom praktisk erfarenhet och forskning se att den som köper sex ofta har specifika beteendemönster och trauman som antas leda till olika känslomässiga problem som individen löser genom att köpa sex. Sexistiska attityder är också något som tycks vara något vanligare hos dem som

köper sex än hos andra män. På det sättet är inte sexköparen ”vem som helst” (jämför De Cabo och Hall 2021, s. 35).

När det gäller personer som säljer sex ligger fokus ofta på individuella faktorer som olika typer av trauma och psykologisk sårbarhet. Detta kan också vara ett problem. Överfokusering på individuella faktorer riskerar att skuldbelägga offret på ett sätt som inte minskar stigmatiseringen, utan snarare ökar den (jämför Holmström & Grönvall 2019, s. 182). Det är inte heller säkert att fokus på individens inre drivkrafter är det som kan lösa problemet, eftersom de omständigheter som individen befinner sig i kan vara det som skapar och/eller ökar de inre drivkrafterna. Om det är ångestreducerande för individen att sälja sex kan vi anta att ångesten inte mildras av att individen exempelvis också är hemlös. Som informanterna till denna lägesbild vittnar om så är det sällan att en säljer sex som är det enda problemet som individen har. Individen kan behöva ett mångfacetterat stöd, som ömsom riktar in sig på att öka individens motståndskraft, ömsom på att bryta de strukturer som håller fast individen i ett (ekonomiskt/materiellt) beroende av att sälja sex.

Det framkommer i den här lägesbilden att det finns verksamheter i Borås Stad som arbetar mot sexhandeln i Borås. Mikamottagningen är exempelvis en verksamhet som i allra högsta grad arbetar med frågan. Sedan år 2021 driver Relationsvåldsenheten Mikamottagningen som arbetar för personer med erfarenhet av sex mot ersättning och för personer som utsatts för människohandel för sexuella ändamål. Miljöförvaltningen är ett annat tydligt exempel på hur staden redan arbetar med frågan. Under sina tillsyner arbetar olika avdelningar inom förvaltningen med att försöka upptäcka människohandel, även för sexuella ändamål. Det framkommer även att andra enheter inom socialtjänsten stöter på och arbetar med frågan.

Dessa verksamheter arbetar dock med personer som redan är involverade eller utsatta i sexhandeln. Hur det förebyggande arbetet ser ut är mer oklart. I arbetet med lägesbilden var det en del verksamheter som tackade nej till att delta på grund av att man inte ansåg att man hade tillräcklig erfarenhet av att arbeta med problematiken, trots att man i allra högsta grad möter de målgrupper som är aktiva i sexhandeln. En naturlig fortsättning på denna lägesbild är att kartlägga på vilket sätt olika förvaltningar i Borås Stad arbetar med frågor om prostitution och sexuell exploatering. Efter en sådan kartläggning kan relevanta och träffsäkra strategier och planer tas fram för att stärka det förebyggande arbetet.

Utifrån den information som framkommer i den här lägesbilden kan några interventioner som kan antas vara verkningsfulla för att motverka sexköp och att fler börjar sälja sex skönjas. Exempelvis skulle staden kunna:

- Utbilda medarbetare som på olika sätt möter människor om frågor rörande prostitution och människohandel. Utbildningen kan exempelvis handla om hur en bemöter personer med erfarenhet av sexhandeln på ett konstruktivt sätt, hur en kan ställa frågor om sexuell utsatthet och

exploatering eller hur man kan upptäcka tecken på prostitution och människohandel.

- Ge barn och ungdomar kunskap om sina rättigheter och tydligt kommunicera var och hur de kan få hjälp och stöd om de av olika anledningar säljer sex/funderar på att sälja sex eller köper sex/funderar på att köpa sex.
- Systematiskt arbeta mot sexuella kränkningar av barn och unga. Det framgår tydligt i forskning och praktiskt erfarenhet att både de som säljer och de som köper ofta har varit utsatta för sexuella övergrepp och kränkningar innan de började sälja eller köpa sex.
- Se över möjligheterna till att i kommunens regi ge sexköpare hjälp och stöd att sluta köpa sex. Exempelvis i form av en egen KAST-mottagning.

Det finns alltså många olika interventioner som Borås Stad skulle kunna göra för att motverka sexköp och förhindra att fler börjar sälja sex. Dessa kräver dock både tid, eftertänksamhet och resurser för att kunna genomföras på ett sätt som ger resultat och inte bara blir kosmetiska.

Clara Lebedinski Arfvidson
Analytiker

Referenser

11.1 Digitala och tryckta källor och dokument

- Adam, George. (2021). "Polisen: 'Unga tjejer säljer sex för droger'". *Sveriges Radio*. Publicerad: 16 september
<https://sverigesradio.se/artikel/polisen-unga-tjejer-pa-hvb-hem-saljer-sex-for-droger> (hämtad 2022-10-10).
- Brottsförebyggande Rådet. (2022). "Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling – En uppföljning av lagens tillämpning". Rapport 2022:4. Författare: Fjelkegård, Lina. Franke Björkman, Kristin. och Patel, Emma.
- Brottsförebyggande Rådets öppna databas över anmälda brott. (u.d.)
<https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>
- Borg Jansson, Dominika. (2016). *Vår tids slaveri: om offer, förövare och samhällets roll*. Stockholm: Santérus
- Crowhurst, Isabel. (2017). "Troubling unknowns and certainties in prostitution policy claims-making". i *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power*. Skilbrei, May-Len. och Spanger, Marlene (ed.).
- De Cabo, Annelie. och Hall, Anna. (2021). *Omfattningskartläggning av prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet.
- Eriksson Barajas, Katarina, Forsberg, Christina & Wengström, Yvonne (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. första upplagan Stockholm: Natur & Kultur
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer
- Farley, Melissa. Golding, Jacqueline M., Schuckman Matthews, Emily. Malamuth, Niel M. & Jarrett, Laura. (2015). "Comparing sex buyers with men who do not buy sex: new data on prostitution and trafficking". *Journal of Interpersonal Violence*.
DOI:10.1177/0886260515600874
- Folkhälsomyndigheten. (2020). "Stigmatisering kopplad till psykisk ohälsa". Artikelnummer: 20123-2
- Folkhälsomyndigheten. (2019). "Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017 – Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017".
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och->

material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999 (Hämtad 2022-10-14)

- Fredlund, Cecilia. Svedin, Carl Göran. Priebe, Gisela. Jonsson, Linda. & Wadsby Marie. (2017). "Self-reported frequency of sex as self-injury (SASI) in a national study of Swedish adolescents and association to sociodemographic factors, sexual behaviors, abuse and mental health". *Child Adolesc Psychiatry Ment Health* (2017) 11:9. DOI 10.1186/s13034-017-0146-7
- Grönvall, Ylva. (2021). "Otrohetens matadorer – hur män i parrelationer resonerar om sina sexköp". I *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. De Cabo y Moreda, Annelie. Holmström, Charlotta. och Kuosmanen Jari. (red.) Studentlitteratur AB, Lund.
- Gunnarsson, Lena. & Strid, Sofia. (2021). "Varieties of Sugar Dating in Sweden: Content, Compensation, Motivations". *Social Problems*. 00, 1–19
DOI: 10.1093/socpro/spab063
- Hall, Anna. (2021). "Värdigt offer eller själv skyldig? – diskurs och praktik i samhälleliga responser på våld i samband med sex mot ersättning". I *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. De Cabo y Moreda, Annelie. Holmström, Charlotta. och Kuosmanen Jari. (red.) Studentlitteratur AB, Lund.
- Hedlund, Therese. (2020). "Merly Åsbogård, 35: Jag överlevde 16 år som prostituerad". *Amelia (Expressen)*. Publicerad: 21 maj.
<https://www.expressen.se/amelia/reportage/intervju/merly-asbogard-35-jag-overlevde-16-ar-som-prostituerad/> (hämtad 2022-10-10)
- Holmström, Charlotta. Plantin, Lars. Green, Elisabeth & Stjärnhagen, Ola. (2019). "Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för personer som har sex mot ersättning". Hälsa och samhälles rapportserie, Rapport 2020:2. ISBN 978-91-7104-951-3.
- Holmström, Charlotta. och Grönvall, Ylva. (2019). "Sweden: Young people selling sex: knowledge base, social initiatives and legal measures". i *Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries – A Study of Knowledge, Social Initiatives and Legal Measures*. Holmström, Charlotta (ed.). Rosendahls. Danmark.
- ILO – International Labour Office. (2022). "Global Estimates of Modern Slavery Forced Labour and Forced Marriage" ISBN: 978-92-2-037483-2
- ILO – International Labour Office. (2014). "Profits and Poverty: The Economics of Forced Labour". ISBN: 9789221287810; 9789221287827

- Inte din Hora. Child 10 & Ellencentret. (u.d.). "Ingen hörde ropen på hjälp – Vilken hjälp finns för människor som utsätts i prostitution, människohandel för sexuella ändamål och annan kommersiell sexuell exploatering?"
https://nyarsloftet.nu/wpcontent/uploads/2020/12/C10_Rapport_Ingen-horde-ropen-pa-hjalp-WEBB.pdf (hämtad 2022-10-24)
- Johnsdotter, Sara. & Ingrid, Wall. (2022). "Sex as self-injury: The appearance of a new diagnostic category in Sweden". *Sexualities*. Vol. 0(0) 1–18. DOI:10.1177/13634607221077554
- Johansson, Isabelle & Östergren, Petra (2021). "Vem avgör? – Om ansvar och brottsförebyggande åtgärder när sexköp är olagligt". I *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. De Cabo y Moreda, Annelie. Holmström, Charlotta. och Kuosmanen Jari. (red.) Studentlitteratur AB, Lund.
- Jonsson, Linda S. Svedin, Carl Göran, Hydén, Margareta. (2015). "Young women selling sex online – narratives on regulating feelings". *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics* 2015:6 17–27.
- Justitiedepartementet. (2022). "Frågor och svar om inreseförbud till Sverige". <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/04/fragor-och-svar-om-inreseforbud-till-sverige/> (hämtad 2022-03-25).
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022a). "Lägesanalys: Ökad utsatthet för ukrainska kvinnor på flykt". Dnr: ALLM 2022/127.
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/teyfpudu/pom-%C3%A4gesanalys-2022-1-%C3%B6kad-utsatthet-f%C3%B6r-ukrainska-kvinnor-p%C3%A5-flykt.pdf> (hämtad 2022-10-21).
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022b). "Expertstöd mot människohandel – Kända fall 2021". Dnr: ALLM 2022/159.
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/expertstod-mot-manniskohandel-kanda-fall-2021/> (hämtad 2022-10-21)
- Jämställdhetsmyndigheten. (2021). *Motverka mäns våld mot kvinnor*.
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhetsmyndigheten/motverka-mans-vald-mot-kvinnor/> (Hämtad 2022-10-10).
- Kommunstyrelsens beslut Drn: 2021-00893 1.1.6.25 om att ta fram en lägesbild om människohandel och sexköp
- Kulick, Don. (2005). "Four hundred thousand swedish pervers". *GLQ: a journal of lesbian and gay studies*. 11:2. s. 205 – 235
- Nencel, Lorraine. (2017). "Epistemologically privileging the sex worker: Uncovering the rehearsed and presumed in sex work studies". i *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power*. Skilbrei, May-Len. och Spanger, Marlene (ed.).

- Olsson, Narola. (2021). *Crime, punishment and counseling - A study of the local judicial and social work application of prostitution policy in Sweden*. Stema Specialtryck AB, Borås.
- Regeringens skrivelse 2016/17:10 "En nationell strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor" utdrag (kapitel 5, s. 109-155) ur *Makt mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid*.
- Polismyndigheten. (2021). "Människohandel för sexuella och andra ändamål – lägesrapport 22". Dnr: A026.524/2021.
https://www.nmtsverige.se/sites/default/files/lagesrapport-2020-original-final-211203_0.pdf (hämtad 2022-10-14)
- Polismyndigheten. (2020). "Människohandel för sexuella och andra ändamål – lägesrapport 21"
Dnr.A014.885/2020.https://www.nmtsverige.se/sites/default/files/lagesrapport_2019_manniskohandel_for_sexuella_och_andra_andamal.pdf
(hämtad 2022-10-18).
- Proposition 2021/22:231. *En skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar*
- Proposition 1997/98:55. *Kvinnofrid*.
- Proposition 2004/05:45. *En ny sexualbrottslagstiftning*.
- RealStars. (2013). "Del 1 – Män som köper sex". Publicerad 2013-10-23
<https://realstars.eu/del-1-man-som-koper-sex/> (hämtad 2022-10-24)
- Rydström, Jens. (2021). "Sociala rörelser i motvind – nordiska sexarbetare och dess allierade 1970-2020". I *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. De Cabo y Moreda, Annelie. Holmström, Charlotta. och Kuosmanen Jari. (red.) Studentlitteratur AB, Lund.
- Skilbrei, May-Len. (2017). "Speaking the truth about prostitution". i *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power*. Skilbrei, May-Len. och Spanger, Marlene (ed.).
- SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999–2008*.
- Svedin, Carl Göran. Landberg, Åsa. & Linda, Jonsson. (2021). "Unga, sex och internet efter #metoo - om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021". Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
<https://allmannabarnhuset.se/product/unga-sex-och-internet-efter-metoo/> (hämtad 2022-10-14)
- Svenska Internetstiftelsen. (2021) "Svenskarna och internet 2021".
<https://internetstiftelsen.se/kunskap/rapporter-och-guider/svenskarna-och-internet-2021/> (hämtad 2022-10-10)

Uppdrag Granskning: Sexköp i Allahs namn. (2022). Sveriges Television.
Publicerad: 11 maj.

<https://www.svtplay.se/video/35248745/uppdrag-granskning/uppdrag-granskning-sasong-23-sexkop-i-allahs-namn> (hämtad 2022-10-10).

Voulajärvi, Nina (2021). ”Styrning i omsorgens namn – den nordiska modellen och dess repressiva konsekvenser för personer som säljer sex”. I *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. De Cabo y Moreda, Annelie. Holmström, Charlotta. och Kuosmanen Jari. (red.) Studentlitteratur AB, Lund.

Ölund, Jennie. och Strand, Sebastian. (2022). ”Boråssalong ingår i stort massageimperium – där sexhandel pågår i det dolda” *Borås Tidning*.
Publicerad: 17 januari. Sida 4-5.

11.2 Intervjuer

Intervju 1

Datum: 2021-04-21

Längd: 58 minuter

Plats: Digitalt via Microsoft Teams

Intervjuade: Koordinatorerna mot prostitution och människohandel region Väst

Intervju 2

Datum: 2022-04-28

Längd: 1 h 17 minuter

Plats: Stadshuset, Borås

Intervjuade: Relationsväldsenheten, Mikamottagningen Borås, socialsekreterare och enhetschef.

Intervju 3

Datum: 2022-05-12

Längd: 52 minuter

Plats: Stadshuset, Borås

Intervjuade: Individ och familjeomsorgsförvaltningen, Barn och unga, metodhandledare och enhetschef.

Intervju 4

Datum: 2022-05-16

Längd: 50 minuter

Plats: Stadshuset, Borås

Intervjuade: Kvinnojouren Borås, verksamhetsutvecklare

Intervju 5

Datum: 2022-05-30

Längd: 1 h 35 min

Plats: KAST-mottagningen, Göteborg

Intervjuade: Två behandlare

Intervju 6

Datum: 2022-06-01

Längd: 53 minuter

Plats: Individ- och familjeomsorgsförvaltningen, Borås

Intervjuade: Individ- och familjeomsorgsförvaltningen, Unga vuxna, enhetschef och socialsekreterare

Intervju 7

Datum: 2022-06-03

Längd: 28 minuter

Plats: Polishuset, Borås

Intervjuade: Områdespolis

11.3 Personlig kommunikation

Meddelande, 2022-05-02

Okänd avsändare

Facebook Messenger

Personlig kommunikation, 2022-03-11

Martin Lindqvist, Glykol AB.

E-post

Personlig kommunikation, 2022-05-16

Konfidentiell informant

E-post

Personlig kommunikation, 2022-09-20

Utvecklingsledare, Miljöförvaltningen, Borås Stad

Digitalt möte och E-post

Personlig kommunikation, 2022-06-02

Skolkurator, gymnasieskola i Borås Stad

E-post

11.4 Lagar

Barnkonventionen – Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Artikel 1.

Brottsbalk (1962:700)

4 kapitlet: Om brott mot frihet och frid § 1a, § 1b

6 kapitlet: Om sexualbrott § 4, § 9, § 10, § 11, § 12

Utlänningslag (2005:716)

20 kapitlet: § 8

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsöarbete i Borås Stad 2022

Om uppföljning lokalt folkhälsoarbete

Södra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNS) har samverkansavtal med varje kommun inom sitt geografiska område. Det ena avtalet, Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete, är ett avtal som ska gälla det lokala folkhälsoarbetet. Det innebär lokala systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens hälsa och att utjämna skillnader i hälsa. Det andra avtalet, Samverkansavtal avseende folkhälsotjänst, gäller tjänsten som driver det lokala folkhälsoarbetet. Avsikten med avtalen är att underlätta det tvärssektoriella samarbetet för att få ett bättre resursutnyttjande och större genomslagskraft.

Avtalet följs upp varje år tillsammans med verksamhetsplanen för det lokala folkhälsoarbete som bedrivits för gemensamma medel. Besvara frågorna kortfattat och hänvisa inte till eventuellt medsänt material. Eventuella ytterligare dokumentationer som genomförts inom ramen för det lokala folkhälsoarbetet t.ex. verksamhetsberättelse, projekt, utvärderingar eller liknande, kan skickas in tillsammans med uppföljningen som kompletterande information.

Mejla in uppföljningen till HSNS diarium på hsn.sodra@vgregion.se och en kopia till lars.paulsson@vgregion.se senast den 25 januari. Uppföljningen skickas även till kommunstyrelsen eller annan ansvarig nämnd. Om den ekonomiska redovisningen inte är helt klar den 25 januari, skickas ett preliminärt resultat in. Använd den särskilda Excelmallen för detta. Den slutliga ekonomiska redovisningen skickas sedan in senast den 15 februari.

Utgångspunkter för samverkansavtal, verksamhetsplan och uppföljning

Internationella och nationella styrande dokument som anger riktningen för folkhälsoarbetet

- Det övergripande nationella folkhälsomålet ”att skapa *samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*”.
- FN:s Agenda 2030 med 17 Globala målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling och agendans grundläggande princip om att alla ska inkluderas och ingen lämnas utanför.

Exempel på regionala/lokala styrande dokument som ligger till grund för prioriteringar och insatser

Regionala dokument

- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030
- Södra hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och inriktningsdokument
- Kraftsamling fullföljda studier

Kommunala dokument

- WHO's kriterier för en Säker och Trygg Kommun
- Borås Stads Vision 2025
- Borås Stads välfärdsbokslut
- Strategi för ett Socialt Hållbart Borås
- Borås Stads samverkansöverenskommelse med polisen inkl medborgarlöftet
- Överenskommelsen, strategi för samverkan med civilsamhället
- Lokala styrande program: Program för Föräldraskapsstöd, Drogpolitiskt program, Ungdomspolitiskt program, Program för ett integrerat samhälle, Program för jämställdhetsintegrering och Program för ett tillgängligt samhälle.

Gemensamma prioriteringar utifrån vårdialog och hälsoläge

- Prioriterade grupper är barn och unga samt äldre.
- Prioriterade områden är de geografiskt avgränsade områden som är mest utsatta ur ett socioekonomiskt perspektiv och där invånarna har sämst förutsättningar att uppnå en jämlik hälsa. I Borås avser det Hässleholmen, Hulta, Norrby och Sjöbo.
- Fullföljda studier inom ramen för barn och ungas uppväxtvillkor.

Fritids- och folkhälsönämnden antog i juni 2021 ”Välfärdsbokslutet 2020 – En jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås. I det synliggörs följande utsatta grupper och områden:

- Barn och unga, kvinnor, ensamstående, personer med funktionsnedsättningar, HBTQI-personer, utrikes födda och nationella minoriteter.
- Prioriterade områden är de geografiskt avgränsade områdena Norrby, Hässleholmen och Sjöbo, vilka också är mest utsatta ur ett socioekonomiskt

perspektiv. Ytterligare områden som identifierats i Välfärdsbokslutet 2020 är Hulta, Göta, Svaneholm och Trandared.

Lokal styrning, ledning och samverkan

Folkhälsoarbetet ska innehålla systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens hälsa och utjämna skillnader i hälsa. Det ska vara långsiktigt, utgå från identifierade behov hos befolkningen samt bedrivs i samverkan med olika samhällsaktörer.

Det lokala folkhälsoarbetet ska ha en politisk styrning och bedrivs strategiskt. Folkhälsoarbetet förankras i den kommunala förvaltningen genom att verksamhetschefen för folkhälsa regelbundet för dialog med kommunledningen eller en motsvarande strategisk grupp. Verksamhetschefen och utvecklingsledarna för folkhälsa ska ha tillgång till, och föra dialog med, relevanta politiska nämnder och forum.

Det är viktigt att fortsätta arbetet med att synkronisera folkhälsoarbetets planeringsprocess med den kommunala planerings- och budgetprocessen, att integrera folkhälsoperspektivet i de olika aktörernas ordinarie verksamhet och att styra mot att de insatser som görs främjar utvecklingen av en mer jämlik hälsa. Arbetet med att främja och utveckla prioriterade gruppers inflytande och delaktighet i de insatser som görs behöver därmed fortsätta.

Uppföljning om styrning, ledning och samverkan

Välfärdsbokslutet ligger till grund för stadens prioriteringar och ska enligt beslut i Kommunfullmäktige utgöra ett underlag för förvaltningarnas budgetplaneringar. Välfärdsbokslutet avser också att följa upp stadens satsning ”Socialt hållbart Borås”. Socialt hållbart Borås bygger på tre målområden; Goda uppväxtvillkor, Boende och närmiljö samt Förutsättningar för arbete. Socialt hållbart Borås ska verka för ett långsiktigt och riktat utvecklingsarbete. Fritids- och folkhälsoförvaltningen deltar inom ramen för folkhälsoarbetet i Socialt hållbart Borås, i såväl ledningsgrupper som arbetsgrupper. I stort verkar folkhälsoarbetet i Borås genom berörda förvaltningar och ordinarie verksamheter. Det finns inga forum i staden där folkhälsoarbetet saknar tillträde.

Under 2022 har metodutvecklingen på Norrby fortgått. Fritids- och folkhälsoförvaltningen leder och samordnar arbetet, vilket genomförs tillsammans med övriga förvaltningar, lokala aktörer och civilsamhället. Metodutvecklingen syftar till att staden tillsammans med civilsamhället skapar en gemensam bild över utmaningarna på området och tillsammans identifierar lösningar. Arbetet ska ske på lika villkor vilket innebär att civilsamhället behöver resurser för att mobilisera sig och företräda sina intressen, utan styrning från stadens sida. Utifrån arbetet med områdesutveckling inom socialt hållbart Borås förenas nu dessa arbeten för att stärka varandra.

Politiska forum som folkhälsoarbetet förankras i utöver traditionella nämnder, är den politiska beredningsgruppen för demokrati, styrgruppen mot organiserad brottslighet, och Socialt hållbart Borås.

Rollen som utvecklingsledare folkhälsa

Eftersom folkhälsoarbetet i staden i möjligaste mån inkluderats i ordinarie verksamheter handlar utvecklingsarbetet mycket om att vara länken mellan olika aktörer, initiera insatser och följa upp arbetet samt förmedla kunskap utifrån folkhälsoområdet och aktuella behov. Det innebär också att folkhälsoarbetet bygger på ett omfattande samarbete med såväl interna som externa aktörer, där hälso- och sjukvården och civilsamhället är viktiga medspelare och utvecklingsledarna folkhälsa är centrala aktörer i diverse sammanhang, såväl strategiska som operativa.

Inom ramen för avtalet mellan HSN och Borås Stad samfinansieras tre utvecklingsledare för lokalt folkhälsoarbete. I staden arbetar dock 7 tjänstepersoner med folkhälsa plus en verksamhetschef. I praktiken verkar utvecklingsledarna i relevanta styrgrupper, arbetsgrupper och driver flertalet processer tillsammans med tjänstepersoner som är mer verksamhetsnära. Även andra forum, såsom ANDTS-förbyggande rådet, brottsförebyggande rådet, styrgrupp för föräldraskapsstöd, grupper för områdesutveckling, suicidpreventiva gruppen med flera leds av tjänstepersoner på Fritids- och folkhälsoförvaltningen inom ramen för stadens folkhälsoarbete.

Ekonomisk redovisning för lokalt folkhälsoarbete

Folkhälsoinsatserna är 50/50-finansierade och respektive part avsätter 14 kronor/invånare. Folkhälsoinsatserna finansieras enligt separat avtal. Den ekonomiska redovisningen görs i en Excelmall och skickas in tillsammans med avtalsuppföljningen.

Det är enbart de insatser som genomförs med gemensamma medel som ska finnas med i den ekonomiska redovisningen. Lokala insatser som inte finansieras gemensamt inom avtalet, men som tagits upp i verksamhetsplanen, skrivs in i kolumnen "Övrigt" i Excelmallen.

Uppföljning folkhälsoinsatser

Det som följs upp är vad insatsen har lett till, om insatsen genomfördes enligt plan, en förklaring till eventuell avvikelse och hur insatsen genomförandes istället, och vad kommunen tar med sig i det fortsatta arbetet.

Område: Psykisk hälsa		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
<p>MHFA - första hjälpen till psykisk ohälsa</p> <p>Målgrupp: personer som arbetar med barn, unga och äldre.</p>	<p>Borås Stad erbjuder utbildningar i MHFA (Mental Health First Aid), första hjälpen till psykisk hälsa.</p> <p>Syftet är att öka kunskapen om psykisk ohälsa så att personalen kan bemöta människor med psykisk ohälsa på ett mer professionellt sätt.</p> <p>Medverkande parter är elevhälsa, arbetslivsförvaltningen och vård- och äldreomsorgen.</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>Staden har nu drygt 20 instruktörer och fler kurser än tidigare arrangeras. Vilket resulterat i att fler tjänstepersoner kan bemöta betydligt fler invånare med psykisk ohälsa på ett mer professionellt sätt.</p>
<p>Suicidförebyggande</p> <p>Målgrupp: Personal Allmänheten</p>	<p>En handlingsplan för att motverka suicid är under framtagande. Medverkande är Närhälsan, SÄS, föreningar, samfund och berörda förvaltningar.</p> <p>Inom ramen för planen genomförs aktiviteter såsom föreläsningar, framtagande och översättningar av informationsfoldrar, deltagande i riktade temaveckor/dagar inom området.</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>I juni 2022 beslutade ledningsgruppen för närvårdssamverkan att anta den gemensamma handlingsplanen för suicidprevention. Implementeringen fortsätter 2023.</p> <p>Prioriterade insatser är psykiatrins dagar och suicidpreventionsdagen.</p>
<p>Aktiviteter för vuxna kvinnor/mammor</p>	<p>På Sjöbo, Hässleholmen och Norrby arrangeras regelbundet insatser särskilt riktade till kvinnor i syfte att stärka deras hälsa och skapa sociala sammanhang. Exempel på aktiviteter är yoga, dans, samtalscafé, studiebesök och föreläsningar.</p> <p>Samverkande parter är mötesplatserna, familjecentralerna,</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>Uppföljningar visar att kvinnorna utökar sina sociala nätverk i samband med aktiviteterna och upplever att måendet förbättras.</p>

	studieförbund, föreningslivet och Bostäder i Borås.	
--	---	--

Område: Goda uppväxtvillkor		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
<p>Föräldraskapsstöd</p> <p>Målgrupp: Vårdnadshavare och viktiga vuxna</p>	<p>Erbjuda lättillgängligt föräldraskapsstöd genom kurser och föreläsningar.</p> <p>Utveckla digitalt föräldraskapsstödjande material för att öka tillgängligheten och nå fler.</p> <p>Medverkande är förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, kulturförvaltningen och Navet.</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>ABC-kurserna har nått fler föräldrar än tidigare, både i fysisk och digital form. Pilotprojekt med ABC-kurs på arena skola Sjöbo har genomförts.</p> <p>En kommunikationsplan har tagits fram, vilken ska implementeras under 2023.</p>
<p>Språkutveckling hos barn och unga</p> <p>Målgrupp: Personal Vårdnadshavare eller viktiga vuxna Föreningslivet</p>	<p>Språkutvecklande insatser som ska öka kunskapen hos personalen på förskolorna, öka medvetenheten om språkets betydelse hos vårdnadshavare och engagera föreningslivet i språkutvecklingen. Metoden utvecklas initialt på Norrby.</p> <p>Medverkande är förskoleförvaltningen, Norrbyhuset och lokala föreningar.</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>Personal har förbättrat sina kunskaper och flera insatser har genomförts tillsammans med boende, vilket bidragit till en ökad lokal samverkan och förståelse kring språket betydelse.</p> <p>En mindre idrottshall, ”Språkhallen” har iordningställts på området för att kombinera språkutveckling och fysisk aktivitet för barn och föräldrar.</p>
<p>Språkutveckling hos barn och unga</p> <p>Målgrupp: Barn och unga</p>	<p>Genom samarbete med föreningen Ordpalatset genomförs riktade språkutvecklande insatser i skolorna på Hässleholmen och Norrby, i kombination med språkutvecklande aktiviteter på barnens fria tid i</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>Barn och unga har deltagit i språkutvecklande aktiviteter under sina lov,</p>

	anslutning till Mötesplatserna på områdena.	vilket antas bidra till att nå målet fullfölja studier.
Meningsfull fritid Målgrupp: Barn och unga Vuxna Äldre	För barn och unga finns ”Streetgames” på områdena Norrby, Hässleholmen och Sjöbo, en organiserad form av öppna fritidsaktiviteter som genomförs i samarbete med RF/SISU och den öppna ungdomsverksamheten. På Norrby, Hässleholmen och Hulta skapas fysiska allaktivitetsplatser för att stimulera till organiserade och organiserade aktiviteter samt främja att människor möts och fysisk aktivitet.	Insatsen har genomförts enligt plan. På Norrby, Hässleholmen och Sjöbo har samarbetet med RF/SISU resulterat i verksamhet på både kvällar och helger, utomhus- och inomhus. Den sker på olika offentliga platser, såsom parker och torg men också i idrottshallar på områdena. En ny multisportsarena för spontanidrott initierades på Hässleholmen under hösten 2022, vilken kommer stå klar 2023.
Skadeförebyggande arbete Målgrupp: Barn och unga	I samarbete med Svenska livräddningssällskapet (SLS) och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) erbjuds utbildningar för elever i årskurs 5 i ”säker cykling” samt ”hjärt- och lungräddning”. Utbildningarna genomförs klassvis ute på grundskolorna i elevernas närmiljö.	Insatsen har genomförts enligt plan. Ökad kunskap hos barn och unga i HLR. På Norrby, Sjöbo och Hässleholmen har cykelutbildning genomförts i åk 5. Möjligheter att även låna cyklar ska ses över inför kommande år.

Område: Levnadsvanor		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
ANDTS- coach Målgrupp: Personal som möter barn och unga i offentlig, privat och	Genomföra ANDT-coach utbildningar för personal som möter barn och unga i sitt arbete. Syftet är att öka kunskapen om ANDT och skapa en plattform där vuxna som möter barn och unga har samma kunskap och vet vad det finns	Insatsen har genomförts enligt plan. Utbildningarna ökar delvis kunskapen hos medarbetarna men

ideell verksamhet	för stöd att tillgå. De får även verktyg att driva ANDT-arbetet i sin ordinarie verksamhet. Medverkande är SÄS, polisen, Mini-Maria och fältgruppen.	stärker också verksamheternas beredskap att hjälpa och lotsa vidare unga med problem inom ANDTS.
Kritiska datum Målgrupp: Vårdnadshavare Civilsamhället	Samordna arbetet vid kritiska datum för att skapa trygghet och minska alkohol- och droganvändningen genom att öka vuxennärvaron vid kritiska tillfällen. Medverkande är gymnasieskolorna, polisen, fältgruppen och civilsamhället.	Insatsen har genomförts enligt plan. Samordnade insatser resulterade i ett stort engagemang och fysiskt deltagande hos vårdnadshavare tillsammans med aktuella verksamheter.
Dopingförebyggande Målgrupp: Personal inom skola och gym, föreningar	Personalen på gym och träningsanläggningar samt skolpersonal erbjuds regelbundet utbildningar och forum för att underlätta samarbetet med polisen och vårdinstanser i syfte att förebygga missbruk av dopning samt erbjuda vård till de som behöver.	Insatsen har genomförts enligt plan. Samtliga gym i staden är certifierade och arbetar enligt konceptet 100% ren hårdträning.
Äldre och alkohol Målgrupp: Äldre 65+	Erbjuda utbildningar och föreläsningar för målgruppen. I samarbete med vård och äldreförvaltningen, föreningar och studieförbund.	Insatsen har genomförts enligt plan. Föreläsningarna som genomförts i samarbete med föreningar och studieförbund har bidragit till möjlighet till social samvaro och möjlighet att reflektera över främst sina alkoholvanor.
Delaktighet på Förbättrad tandhälsa Målgrupp: Barn i förskolan	Öka kunskapen hos personal i förskolorna på Hässleholmen om barn och deras tandhälsa samt erbjuda tandborstning på förskolan och information till föräldrar. Genomförs i samarbete med förskoleförvaltningen och folktandvården Boda.	Insatsen har genomförts enligt plan. Tandborstningen har startats upp igen efter pandemin. Vi saknar dock relevant statistik för att följa effekten av insatserna. Dialog pågår med regionen

		genom hälsopromotören.
<p>Ökad fysisk aktivitet</p> <p>Målgrupp: Invånare med behovet</p>	<p>Utveckla FaR- arbetet (fysisk aktivitet på recept) genom samarbete mellan regionen, Närhälsan, föreningslivet och kommunen för att öka andelen som använder sig av fysisk aktivitet i sin rehabilitering.</p>	<p>Insatsen har delvis genomförts enligt plan.</p> <p>En FaR-katalog har tagits fram. Dialog förs med Närhälsan angående ett Hälsocenter i staden, vilket avser främja FaR-arbetet. Kan starta upp under 2023. Det upplevs dock svårarbetat att samordna de olika verksamheterna inom Närhälsan och att gemensamt prioritera FaR-arbetet.</p>
<p>Ökad simkunnighet</p> <p>Målgrupp: Kvinnor vuxna</p>	<p>Simskola för kvinnor som erbjuder anpassad undervisning i avskild bassäng för kvinnor som av olika anledningar inte kan delta i ordinarie simkurser för vuxna.</p> <p>Samverkande parter är Svenska Livräddningssällskapet, SK Elfsborg och Bostäder i Borås.</p>	<p>Insatsen har delvis genomförts enligt plan.</p> <p>Under 2022 har simundervisningen för kvinnor behövt anpassas på grund av renovering av badhus. Då simundervisningen kräver enskildhet har den genomförts i mer begränsad omfattning än vad som var planerat.</p>
<p>Ökad simkunnighet</p> <p>Målgrupp: Barn och unga</p>	<p>Öka simkunnigheten hos barn och unga genom riktade insatser, lovskolor, särskild undervisning med mera. I samarbete med Svenska livräddningssällskapet.</p>	<p>Simskolor för barn som inte kan simma har genomförts på sommar- och jullov. Särskild satsning på barn i utsatta områden där även anhörig och syskon kunnat bada i samband med aktiviteten, i syfte att öka vattenvanan.</p>

Område: Delaktighet		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
<p>Medskapande process på Norrby</p> <p>Målgrupp: Personal och föreningar på området</p>	<p>Metoden bygger på att involvera lokala föreningar och verksamheter på området och låta dem tillsammans identifiera områdets utmaningar genom intervjuer och samtalsgrupper med invånare på Norrby. Syftet är att hitta gemensamma lösningar och öka invånarnas delaktighet i arbetet med områdesutveckling.</p> <p>I samverkan med lokala verksamheter, föreningslivet, studieförbund och samfund.</p>	<p>Insatsen har delvis genomförts enligt plan.</p> <p>Som ett resultat av genomförda samtalsgrupper och workshops med politiker och tjänstepersoner har handlingsplaner tagits fram, vilka arbetas med i grupper som leds av civilsamhället. Ambitionen är att gemensamt utveckla området. Arbetet fortsätter 2023.</p>
<p>Trygghetsmätning</p> <p>Målgrupp: Invånarna 16-84</p>	<p>En trygghetsmätning kommer genomföras under 2022, för att få en bild av den upplevda tryggheten samt möjliggöra uppföljning från tidigare genomförda trygghetsmätningar. Den kommer ligga till grund för prioriteringar i det kommande arbetet.</p>	<p>Insatsen har delvis genomförts enligt plan.</p> <p>Trygghetsmätningen har genomförts och resultatet har presenterats i diverse sammanhang. Insatserna under 2023 och framåt bygger på kunskaperna från mätningen.</p>
<p>Trygghetsvandring</p>	<p>Genomföra trygghetsvandringar enligt utarbetad metod. Syftar till att öka kunskapen om- och utveckla området tillsammans med boende på området.</p>	<p>Insatsen har genomförts enligt plan.</p> <p>Genom trygghetsvandringar har boende fått möjlighet att vara med och påverka främst den yttre fysiska miljön, på</p>

		Hässleholmen och i stadskärnan.
--	--	---------------------------------

Övrigt

Fritids- och folkhälsoförvaltningen ansvarar för stadens politiska samarbetsuppdrag avseende lokalt inflytande, demokratifrågor och mötesplatser. Inom ramen för det arbetet pågår bland annat ett omfattande nätverksarbete, på samtliga områden i staden och med olika syften. Det finns nätverk för professionen i anslutning till de kommunala högstadieskolorna med fokus på goda uppväxtvillkor för barn 10-16 år och det finns nätverk med civilsamhället och andra intressenter, verksamheter, bolag och samfund i syfte att öka delaktigheten och den kollektiva förmågan på bostadsområden. Detta arbete löper parallellt med folkhälsoarbetet och många gånger skapas arenor i det ena eller andra syftet som gynnar bägge verksamheterna, de bidrar var för sig och gemensamt till områdesutvecklingen.

Inför valet hösten 2022 genomfördes en rad olika satsningar för att öka valdeltagandet. Dessa gjordes i nära samverkan mellan demokratiuppdraget och folkhälsoarbetet. Valdeltagandet är lågt i stadens utsatta områden och demokratiarbetet är oerhört viktigt. Tyvärr var valdeltagandet, likt i övriga riket, lågt i dessa områden.

Socialt hållbart Borås finansierar, med hjälp av sökta externa medel, ytterligare satsningar inom folkhälsoområdet. Dessa integreras i ordinarie verksamhet och förstärker arbetet. Insatserna är inte beskrivna i denna uppföljning då denna följer upp arbetet inom ramen för avtalen mellan Borås Stad och HSN.

XX kommun	
Budget folkhälsotjänst och folkhälsoinsatser 2022	Resultat folkhälsotjänst och folkhälsoinsatser 2022

Medel för folkhälsotjänst	Budget			Utfall			Resultat		
	HSNS	Kommun		HSNS	Kommun		HSNS	Kommun	
Tjänst folkhälsotjänst (lön inkl. lönebikostnader)	1 193 000	3 231 000		1 193 000	3 231 000		0	0	Noll (0) innebär medlen använts enligt budget
Eventuell motfinansiering av folkhälsotjänst via annan typ av tjänst							0	0	
Totalsumma tjänst/tjänster	1 193 000	3 231 000		1 193 000	3 231 000		0	0	
Eventuella kommentarer till tjänst/tjänster:				Eventuella kommentarer till tjänst/tjänster:					

Medel för lokala folkhälsoinsatser	Budget			Utfall			Resultat		
	HSNS	Kommun	Övrigt	HSNS	Kommun	Övrigt	HSNS	Kommun	Övrigt
Folkhälsoinsatser 14 kronor/nvånare och part	1 841 996	990 000	1 940 000	1 841 996	990 000	1 940 000	0	0	0
Överflyttade medel från 2021 till 2022 på eget initiativ enligt avtal*	50 000	50 000		50 000	50 000		0	0	0
Överflyttade medel från 2021 till 2022 efter av HSNS beviljad ansökan*.	200 000	200 000		200 000	200 000		0	0	0
Eventuella andra medel							0	0	0
Summa totala folkhälsomedel	2 091 996	1 240 000	1 940 000	2 091 996	1 240 000	1 940 000	0	0	0

*=Medel som inte används under året ska återbetalas till respektive part.

Om redovisningen är preliminär skickas det slutliga in senast 15 februari.

Redovisningen är:

Preliminär	X	Slutlig	
------------	---	---------	--

Eventuella kommentarer till budget

Borås Stad samfinansierar tre tjänster, utvecklingsledare folkhälsa som verkar på Hässleholmen, Sjöbo och Norrby. Utöver det finansierar staden ytterligare fyra tjänster som arbetar med folkhälsofrågorna, såsom välfärdsbokslutet, ANDTS, föräldraskapsstöd, äldres hälsa, trygghetsskapande arbete med mera.
Överförda medel på eget initiativ: Utbildning MHFA- och ANDT-coachutbildning som uteblivit på grund av pandemin, avser 50 000 kr.
Överförda medel efter beviljad ansökan: MHFA instruktörsutbildning avser 150 000 kr och

Eventuella kommentarer till utfall och resultatet

ANDT-coachutbildning avser 50 000 kr. Utbildningarna uteblev 2021 på grund av pandemin.

Borås Stad

Detaljbudget folkhälsoinsatser 2022

Folkhälsoinsatser	Budget			Utfall			Resultat		
	HSNS	Kommun	Övrigt	HSNS	Kommun	Övrigt	HSNS	Kommun	Övrigt
Psykisk hälsa							0	0	0
MHFA, suicidprevention, kvinnors hälsa	391 996	350 000		391 996	350 000		0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
Goda uppväxtvillkor							0	0	0
Föräldraskapsstöd	100 000	50 000		100 000	50 000		0	0	0
Språkutveckling	60 000		1 940 000	60 000		1 940 000	0	0	0
Meningsfull fritid	50 000			50 000			0	0	0
							0	0	0
Levnadsvanor							0	0	0
Drog- och brottsförebyggande	400 000	90 000		400 000	90 000		0	0	0
Fysisk aktivitet, tandhälsa, simkunnighet	300 000			300 000			0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
Delaktighet							0	0	0
Medskapande arbete	150 000	500 000		150 000	500 000		0	0	0
Trygghetsmätning	190 000			190 000			0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
Metodutveckling							0	0	0
Välfärdsbokslut, HPL, nätverk	200 000			200 000			0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
							0	0	0
Summa	1 841 996	990 000	1 940 000	1 841 996	990 000	1 940 000	0	0	0

Eventuella kommentarer till detaljbudget

Eventuella kommentarer till utfall och resultat i detaljbudget

--	--

Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) om hur
vi ska arbeta tillsammans kring
”Överenskommelsen om samverkan mellan
idéburna organisationer och Borås Stad”.

Bakgrund

I Borås finns sedan 2016/2017 en Överenskommelse om samverkan mellan Borås Stad och civilsamhället. Syftet är att skapa ett långsiktigt hållbart Borås genom att stärka samspelet mellan den offentliga och idéburna sektorn. Målet är att utveckla möjligheterna för den idéburna sektorn att utgöra en viktig aktör inom välfärdsområdet.

Idéburet Offentligt Partnerskap, IOP, är ett verktyg för att skapa en långsiktig social hållbarhet i Borås. Detta genom att tillvarata de ideellt verkande krafter som finns i Borås som ett komplement till Borås stads egna verksamheter.

Genom avtalet regleras parternas roller i samarbetet mellan det offentliga och den idéburna sektorn. Ett IOP ska aldrig göra så att den idéburna organisationen blir en del av kommunen, utan den skall vara fri och oberoende – men med en tydlig insyn från det offentliga.

Idéburna organisationer och Borås Stad har en gemensam Överenskommelse. Överenskommelsen beskriver hur invånare, idéburna organisationer och Borås Stad ska tillsammans arbeta för att nå visionen om ett ekologiskt, socialt, och ekonomiskt hållbart Borås med lika rättigheter och möjligheter för alla. Centrala områden som lyfts av både idéburna organisationer och Borås Stad är demokrati, folkhälsa, integration, gemenskap och social sammanhållning.

Bakgrunden till samarbetet är att vårt samhälle förändras i allt snabbare takt vilket skapar nya komplexa utmaningar. Sociala och miljömässiga utmaningar som inte längre går att lösa av enskilda aktörer. Samverkan mellan den offentliga sektorn och det civila samhället blir därför en allt viktigare pusselbit för att möta dessa utmaningar och kunna nå de globala målen i Agenda 2030

Genom att bygga upp en hållbar struktur för samverkan mellan den idéburna och offentliga sektorn kan reella behov snabbare identifieras och resurser tas tillvara på bästa sätt. Det är en förutsättning för att vi framgångsrikt ska kunna arbeta för en god samhällsutveckling med bättre välfärd, rikare fritid, stärkt demokrati och minskat utanförskap i Borås och det tjänar vi alla på.

Ett gemensamt samråd med sju representanter från de Idéburna organisationerna och sju representanter från Borås Stad. Samrådet arbetar tillsammans för att stimulera samverkan mellan idéburna organisationer och Borås Stads verksamheter. Syftet är att förverkliga idén om den gemensamma Överenskommelsen om samverkan mellan idéburna och Borås Stad. För att lyckas med det finns behov av gemensam processledning.

Parter

Borås stad genom Fritids- och folkhälsonämnden

Organisationsnummer 212000-1561

Hemgården

Organisationsnummer: 864500-2463

Idéburna organisationerna genom idéburnas representanter i Samrådet

Syftet med samarbetet

Syftet med samarbetet är att hitta former för att gemensamt nå ut om idén och driva arbetet med att förverkliga idén om den gemensamma Överenskommelsen om samverkan mellan idéburna och Borås Stad.

I arbetet behövs gemensamt ansvarstagande och likvärdiga förutsättningar. Syftet med denna överenskommelse är därmed också att ge de idéburna möjlighet att på ett jämbördigt och fristående sätt med Borås Stad föra arbetet med Överenskommelsen framåt genom att engagera fler idéburna organisationer och kommunala verksamheter.

Verksamhetens insatser

Samrådet leder det centrala stödet som Överenskommelsen kan erbjuda. Det handlar om att gemensamt:

- Skapa forum för lärande om förutsättningar för samverkan på mer "lika villkor". Och att skapa förståelse för varandra.
- Skapa forum för att bevara och utveckla relationer mellan kommunala aktörer och idéburna organisationer.
- Visa på den struktur av grupper som finns där man kan utveckla samverkan.
- Bidra med kunskap kring processer för IOP och andra samverkansavtal.
- Följa upp samverkan mellan idéburna organisationer och Borås Stad.
- Ge stöd i att starta upp arbetsgrupper och processleda när det gäller att utveckla samverkan i en viss fråga.

Idéburna ansvarar också för att:

- Arbeta nätverkande mellan idéburna organisationer för att identifiera den gemensamma utmaningen utifrån de idéburnas perspektiv.
- Stimulera och sprida kunskap om Överenskommelsen inom de idéburna organisationerna.
- Rekrytera och arbetsleda processledare för den idéburna sektorn.

- Säkerställa bredd i representationen av de idéburna i samrådet för att få in så bred erfarenhet som möjligt.

Borås Stad ansvarar för att:

- Arbeta nätverkande mellan de kommunala aktörerna för att identifiera den gemensamma utmaningen utefter ett kommunalt perspektiv.
- Stimulera och sprida kunskap om Överenskommelsen inom de kommunala verksamheterna.
- Stötta de idéburna att hitta vägar in i den kommunala verksamheten för att bredda samverkan.
- Arbetsleda en kommunal processledare.
- Finansiera de idéburnas processledare och Överenskommelsens centrala stöd till verksamheter.

Hemgården ansvarar för anställning och har arbetsgivaransvar för de idéburnas processledare.

Grundförutsättningar för överenskommelsen

Detta avtal är framtaget i samtal mellan Borås Stad och de idéburnas representanter i Samrådet tillsammans med Hemgården. Det reglerar åtaganden, organisation samt de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten som är knuten till överenskommelsen.

Hemgården är en medlemsägd förening, med en från Borås Stad oberoende styrelse, utan vinstintresse. Verksamheten anses samhällsnyttig och är därmed inte momspliktig och därmed inte på något sätt att betrakta som konkurrensutsatt.

Hemgården är arbetsgivare och svarar för att arbetsrättsligt gällande lagar, författningar och avtal följs.

Värdegrund för partnerskapet

Partnerskapet ska bygga på den plattform som är antagen och undertecknad av båda parter, kallad Överenskommelsen i Borås. Den innefattar bland annat de gemensamma förhållningsätt och arbetssätt som gäller när Borås Stad och idéburna ska samarbeta.

Kort beskrivet skall partnerskapet bygga på respekt för parternas olika förutsättningar, vilket kräver öppenhet och dialog som karakteriseras av ömsesidig tillit, lyhördhet och förståelse. Det ska finnas acceptans för transparens och kritik som kan följa med detta. För Borås stad är det särskilt viktigt att alltid kunna redovisa hur de gemensamma skattepengarna används.

Samverkan och uppföljning

Det gemensamma arbetet drivs av ett gemensamt samråd som är sammansatt av lika många representanter från deltagande organisationer och Borås stad. De träffas 2-6 gånger per år, för avstämning och reflektion kring hur samarbetet fungerar och eventuellt behöver utvecklas utifrån båda parternas perspektiv. De båda processledarna är sammankallande till mötena. Samrådets möten ska dokumenteras. Samrådet ansvarar också för att sätta upp gemensamma mål för aktiviteter samt dokumentera och följa upp de gemensamma aktiviteterna.

Finansiering och ideella insatser

För att ge de idéburna organisationerna möjlighet att på ett jämbördigt sätt med Borås Stad föra arbetet med Överenskommelsen framåt ersätter Fritids- och folkhälsonämnden kostnaden för en processledare på 50 % och omkostnader för denne motsvarande 287 000 kronor per år med start 2023. Hemgården ersätts också med en startkostnad på max 22 000 kronor för inköpskostnad för dator och telefon.

Ersättningen räknas upp motsvarande den procentuella ramuppräknings som görs årligen och tilldelas Fritids- och folkhälsonämnden för övriga tjänster. För 2023 är den procentuella uppräknings exempelvis 2,5 %.

Ersättningen ska möjliggöra att Idéburna organisationerna kan ta sitt ansvar och vara en aktiv part i genomförande av det centrala arbetet och stödet med Överenskommelsen samt att Hemgården ska kunna ta sin roll som arbetsgivare.

Hemgården har arbetsgivaransvaret för processledaren och de idéburnas representanter i Samrådet ansvarar för att gemensamt arbetsleda processledaren.

Hemgården bidrar med fysisk arbetsplats.

Hemgården fakturerar Fritids- och folkhälsoförvaltningen en gång per år under våren för innevarande år.

Period för partnerskapet

2023-01-01 - 2025-12-31. Överenskommelsen upphör utan uppsägning då denna tidsperiod är slut.

Förlängning

Överenskommet partnerskap kan förlängas med tre år i taget. Ställningstagande till förlängning skall tas av det gemensamma Samrådet senast nio månader innan överenskommelsen upphör.

Förändring av partnerskapets innehåll och inriktning

Båda parter kan påkalla omförhandling av bestämmelser i denna överenskommelse. Om betydande avvikelser från verksamhetsplan och budget planeras, ska parterna innan förändringar genomförs, föra en dialog. Om någon av parterna inte uppfyller villkoren för överenskommelsen eller brister i sina åtaganden, eller om väsentligt ändrade omständigheter uppstår kan någon av parterna när som helst under perioden påkalla nya förhandlingar alternativt säga upp överenskommelsen. I sådana fall gäller 6 månaders uppsägning.

Återbetalningsskyldighet

Skulle medel inte användas för avsett ändamål eller på annat sätt användas felaktigt har den andra parten rätt att helt eller delvis begära att av denne tillskjutna medel återbetalas.

Underskrifter

Denna överenskommelse är upprättad i två likalydande exemplar där parterna tagit sitt original.

Borås; 20/12 - 2022

Maria Wallengren
(Namn), Förvaltningschef Fritids- och folkhälsoförvaltningen, Borås stad

Borås; 28/12 - 2022

(Namn), ordförande i (Hemgården)

Kontaktpersoner

(Förvaltningen/verksamheten) Borås stad

(Namn) Isabell Warkki

Tel: 033-358236

(Föreningen/Organisationen) Hemgården

(Namn) Janne Nolin

Tel: 0722 180155

Sammanträdesdatum
2023-01-19

Kommunfullmäktige

§ 6

Dnr KS 2022-00694 1.2.2.2

Revidering av rådens reglementen

(Kommunfullmäktiges tryckta handlingar 2023, nr 1, B 1)

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar med 66 röster mot 7:

Godkänna Reglemente för funktionshinder- och pensionärsråden.

Reservation

Mot beslutet reserverar sig Stefan Lindborg (V), Anne Rapinoja (V), Peter Viberg (V), Lennart Andreasson (V), Sofia Bryngelsson (V) och Inger Landström (V) till förmån för Stefan Lindborgs (V) alternativa förslag.

Kommunstyrelsens beslut 2022-12-05, § 462

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Godkänna Reglemente för funktionshinder- och pensionärsråden.

Sammanfattning av ärendet

Inför varje mandatperiod ska funktionshinder- och pensionärsrådets reglementen utvärderas. Svaren från en enkät, som har skickats till rådets alla deltagare, samt resultatet från en arbetsgrupp med deltagare från föreningarna/organisationerna och tjänstepersoner från samtliga råd, har legat till grund för ett nytt gemensamt reglemente för funktionshinder- och pensionärsråden.

Det nya reglementet innebär att det lokala rådet Fritids- och folkhälsonämnden upphör i sin nuvarande form och frågorna från det rådet omhändertas i de båda centrala råden fortsättningsvis. Orsaken till lokalt råd Fritids- och Folkhälsonämnden integreras i de båda centrala råden är att alla nämnder med övergripande och samhällsplanerande frågor samlas under de centrala råden. Endast en förening avstyrker förslaget om att lokalt råd Fritids- och folkhälsonämnden integreras i de centrala råden. Det nya reglementet innebär också en likvärdighet i antal ledamöter i råden och arvodet. Konsekvensen blir att bättre förutsättningar skapas för inflytande och delaktighet. Ledamöternas och kommunens ansvar och roller har förtydligats. Ett gemensamt temasammanträde för de båda centrala råden har lagts till på grund av att Fritids- och Folkhälsonämndens lokala råd integreras i de centrala råden. Övervägande remissinstanser tillstyrker förslaget på ett nytt reglemente.

Beslutsunderlag

1. Remissammanställning
2. Reglemente för pensionärsråd i Borås Stad Anpassad 2022-09-12

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige

3. Reglemente för Kommunala funktionshinderrådet(KPR)i Borås Stad
Anpassad 2022-09-12
4. Reglemente för funktionshinder- och pensionärsråd

Yrkanden

Stefan Lindborg (V) yrkar att Kommunfullmäktige beslutar: Att godkänna Reglemente för funktionshinder- och pensionärsråden med ändringen att skrivningen ”Dessa medverkar endast ... erhåller då ersättning” ersätts med ”Ersättarna bjuds in att delta på samtliga möten”, se bilaga.

Lennart Andreasson (V) yrkar bifall till Stefan Lindborgs (V) alternativa förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på bifall dels till Kommunstyrelsens förslag och dels till Stefan Lindborgs (V) yrkande och finner förstnämnda proposition med övervägande ja besvarad. Votering begärs.

Följande voteringsproposition föreslås och godkänns: ”Den som vill bifalla Kommunstyrelsens förslag röstar ja, den det ej vill röstar nej; vinner nej har Kommunfullmäktige beslutat enligt Stefan Lindborgs (V) yrkande i Kommunfullmäktige.”

Omröstningsresultat

Omröstning, se bilagd voteringslista nr 1.

Ekonomisk uppföljning avtal om ortsmiljonen

Utbetalda medel 2022	Utbetalt till (förening, ordsråd ...)	För (aktivitet, anläggning av,)
50 000 kr	Ramsjöns Fiskeförening	Anläggande av brygga i anslutning till Dannike samhälle som hela byn kan nyttja inkl. låna båtar.
15 000 kr	Målsryd Ordsråd	Jazz-aktivitet för ungdomar. Medlen är beviljade men ännu inte utbetalade. Attraktiva Toarp kommer betala detta då arrangemang genomförs under 2023 varvid fakturor erhålls som betalas.
Summa: 65 000 kr		

Ortsmiljonen - här redovisar ni de medel som flyttas över till 2023.

Fyll i tabellen nedan och komplettera med text.

Återstående medel 2022	Planerar att utbetalas till ... 2023	För (aktivitet, anläggning av,)
185 000 kr		Under 2022 erhöles 250 000 kr av Borås Stad från vilket 65 000 kr har beviljats/utbetalats. Således återstår 250 000 kr – 65 000 kr = 185 000 kr till ytterligare projekt under 2023.

Övrigt.

Finns det något annat som ni vill berätta om eller vill skicka med?

Årsredovisningen mejlas **senast den 15 januari 2023** till susanne.carlsson@boras.se

Verksamhetsberättelse för Attraktiva Toarp 2022

Tre händelser som definierar 2022:

Vårt deltagande i årets Toarpsdagen där vi hade en välbesökt monter/bord.

Årets eldsjäl som gick till P-O Fernfelt för sin långa, ideella, gärning för Rångedala. P-O har tidigare också varit styrelsemedlem för AT.

Ortsrådsmiljonen: Borås Stad beslutade om att fördela 1 000 000 kr mellan de fyra centralorterna (Fristad, Dalsjöfors, Sandared och Viskafors) som vardera fick 250 000 kr att fördela bland lokala projekt.

AT har valt att orterna får söka för sina projekt. AT:s styrelse bestämmer sedan vilka projekt som skall tilldelas medel. Under 2022 var det endast två projekt som fick medel: Jazzfestival i Målsryd, 15 000 kr, och en brygga till Dannikes Fiskeförening där allmänheten också har tillträde. De fick 50 000 kr.

Aplared: Apledreds-gruppen har sakta ökat sista året till drygt 400 medlemmar, samtidigt drivs en parallell Aplared, Grannsamverkan med nära 300 medlemmar. Evenemang och frågor om hjälp kommer denna väg till invånarna. Förslag om ansökningar för ortrådspengar cirkulerar mellan de olika föreningarna, för att på bästa sätt komma byn till del. 2022 har varit ett ganska lugnt år i föreningslivet, men bl.a hembygdsföreningen har haft ett flertal fysiska träffar. På nationaldagen arrangerades ett trevligt firande på hembygdsgården. Tankar och idéer för aktiviteter pågår för 2023

Dalsjöfors: Färdigställande av sista biten av "Gångväg runt Dalsjön, gärna belyst" mellan badplatsen och "aven" genom Calle Karlssons försorg. Borås Stad har åtagit sig att förbättra övergången vid Dalsjöns utlopp mot fabriken. Dalsjöfors ordråd har haft 3 möten under året.

Dannike: "Facebook-gruppen "Dannike Ordråd", vilken nu varit i drift sedan ett par år, har nästan 700 medlemmar (ökat med ca 70 under 2022). Via den kommuniceras händelser på orten likväl som vad som händer och sker i ortens olika föreningar, vilket uppskattas av de som är medlemmar. Föreningarna har fysiska träffar varvid mycket aktivitet sker i såväl pensionärs-, hembygds- som idrottsförening. Föräldraföreningen fick en nystart med ny styrelse vilket vi är glada för. Likaså med beviljade medel från ordrådsmiljonen för ordnandet av brygga nedanför orten till allas glädje."

Gånghester: Ingen aktivitet då de. Tyvärr, inte har någon representant i styrelsen.

Målsryd:

Rångedala: Det stora gemensamma för Rångedalas föreningar som genomfördes gemensamt var att anordna en Hemvändardag den 7 augusti. Där alla fick en chans att visa upp sin verksamhet för både nya och gamla Rångedala Bor.

Tyvärr så har en förening lagt ned sin verksamhet NH/ Färgatorpet vänner. Och sålt sin fastighet, skapar en fond/stipendier för utdelning. Denna uppkomna situation har kommit genom att det är svårt att engagera personer i en styrelse, där åldern är ganska hög.

De föreningar som är igång har verksamhet på lite olika tider på året, och FB sidan för "Rångedala (vi som bor, har bost)

Sedan har det etablerats lite företag i Falskogskorset. i övrigt så pågår det verksamhet i alla föreningar.

Äspered:

Övrigt.

Finns det något annat som ni vill berätta om eller vill skicka med?

Årsredovisningen mejlas **senast den 15 januari 2023** till susanne.carlsson@boras.se

Årsredovisning för Ortsråd Väst för verksamhetsåret 2022.

Verksamhetsberättelse

Våra mål för 2022

I Sjömarken hade vi som mål att planera för en aktivitet tillsammans i samhället och att göra någon förbättring på våra spår och leder.

I Sandhult hade vi bland annat som mål att stärka vår samverkan inom Samråd Sandhult, få igång gemensamma projekt, köpa utemöbler till föreningar samt införskaffa hjärtstartare.

I Sandared var våra övergripande mål för att genomföra våra sedvanliga aktiviteter Sandaredsdagen, Höstmingel och Ljuständningen. Blommor i våra blomsterkärllar vår, sommar och höst samt underhåll av våra motionsanläggningar, slingorna, utegymmet och discgolfbanan fanns som alltid med i planerna. Det här året planerade vi även att satsa på förbättrad belysning på olika platser i samhället, ett antal gångstigar samt i Sandaredsparken, något som stått högt på medborgarnas önskelista.

Vad har vi åstadkommit?

I Sjömarken arrangerades ”Höstdag i Sjömarken”, ett arrangemang i musikens tecken och ett samarrangemang i samarbete med Sjömarkenkyrkan, Nya ladan och Sjömarkens IF.

Den planerade grillplatsen bygges också vid våra spår och leder.

I Sandhult fortsatte föreningarna i Samråd Sandhult att samverka. Ortsmiljonen uppmuntrade. För pengarna för engagemanget i ortsrådet köptes rejäla utemöbler till Hembygdsföreningen och till Sandhults SK.

För bidrag från ortsmiljonen köptes en hjärtstartare in som sitter centralt i byn utanför församlingshemmet. Även utbildning genomfördes. Arbetet bidrog till ökad samverkan mellan föreningar bland annat kring event som Sandhultsloppet.

I slutet av året fick vi kontakt med engagerade barnfamiljer som bland ordnade nystartad stor julmarknad på Elins gård i Sandhult. Där var vi med och sponsrade och vi var även utställare där. Vi har fortsatt dialog med den gruppen. Därifrån kommer många intressanta idéer att fundera på och utveckla framöver.

Den under året avslutade lokala utvecklingsplanen har gett struktur och grund för fortsatt arbete.

I Sandared genomfördes de årligen återkommande arrangemangen, blomsterutsmickningen, underhållsarbeten mm enligt planerna och till allas belåtenhet.

Tre olika korta gångstråk har fått ny belysning som satts upp av Sandhult – Sandareds Elektriska Förening. Sandareds Intresseförening har, tillsammans med Sandareds Vägförening, bekostat projekten. Vägföreningen har stått för två av sträckorna och Intresseföreningen för en.

Den planerade belysningen i Sandaredsparken blev inte klar utan är ännu så länge på planeringsstadiet. Föreningen beror till viss del på Borås Stad som kom in med synpunkter och önskemål om ändringar i ett sent skede. Alla beslut och godkännanden finns så projektet kommer att genomföras nästa år

Kommunikation

För att nå ut till medborgarna använder vi främst direktutskick till brevlådorna respektive information via sociala medier. I samband med Höstdagen i Sjömarken samt Sandaredsdagen och Ljuständningen i Sandared gjordes utskick via Posten. I övrigt har vi annonserat via sociala medier. Sandareds Intresseförenings Facebooksida har fler än 2600 följare inom ortsrådets hela område.

Utmaningar

Vår största utmaning är att få med övriga orter som tillhör Ortsråd Västs område i verksamheten. Gäller främst Hedared men även Lundaskog borde eventuellt involveras. Vi har, trots olika försök, inte nått fram så här har vi förhoppningar om att få hjälp av kommunen och Anethe. En annan utmaning är som vanligt, att vilja och ideér finns det gott om men att få tiden att räcka till är ibland en utmaning för oss som arbetar ideellt och på fritiden.

Ekonomisk uppföljning **avtal Landsbygdsutveckling ortsråd**

Tillgängliga medel	Verksamhet, aktivitet ...	Använda medel
10-% ersättning 55 632	Allmän verksamhet såsom trivselaktiviteter, blommor julpynt, underhåll och skötsel av anläggningar, utemöbler till föreningar mm	55 632
Verksamhetsmedel 25 000	Lokalhyror Bokföringskostnader mm Kostnader hemsida Kontorsmateriel Porto mm	5 300 2 835 900 3 275 12 563

Kort beskrivning av ortsmiljonen och hur ni arbetat med den.

Eftersom vi kom igång sent med ortsmiljonen det här första året och vi kände att vi inte skulle kunna få igång något större projekt, varken gemensamt eller i någon av orterna beslutade vi att i utgångsläget fick varje ort disponera en tredjedel av pengarna för lokala mindre projekt. På våra möten delar vi då information om vad man har för aktuella projekt på gång som man vill använda pengarna till så att alla får ta ställning till detta.

Pengarna från kommunen betalas in på ett gemensamt konto, administrerat av Sandareds Intresseförening, och härifrån betalas pengarna för varje projekt ut till aktuell ort som sedan betalar fakturor mm för projektet.

För att nå ut till medborgarna med information om aktuella projekt och hur vi arbetar med dessa använder vi både direktutskick till brevlådor och sociala medier såsom till exempel

Intresseföreningens hemsida

Ekonomisk uppföljning avtal om ortsmiljonen

Utbetalda medel 2022	Utbetalt till (förening, ordsråd ...)	För (aktivitet, anläggning av,)
24 113	Sandhults Hembygdsförening	Hjärtstartare i Sandhult
20 396	Sjömarkens IF	Höstdag i Sjömarken
3 683	Sjömarkens IF	Grillplats på 5-km spåret i Sjömarken
28 191	Sandareds Intresseförening	Vägbelysning utefter gångstig, Sandared

Ortsmiljonen - här redovisar ni de medel som flyttas över till 2023.

Återstående medel 2022	Planerar att utbetalas till ... 2023	För (aktivitet, anläggning av,)
173 617 kvar totalt		
85 000	Sandareds Intresseförening	Belysning i Sandaredsparken
50 000	Samråd Sandhult	Skatepark
10 000	Vision Sjömarken	Gemensamma anslagstavlor i samhället
20 000	Vision Sjömarken	Höstdag i Sjömarken
5 000	Vision Sjömarken	Blomlådor

Övrigt.

I projektet med belysning i Sandaredsparken arbetar vi tillsammans med Borås stad och Sandhult-Sandareds Elektriska Förening. Projektet inkluderar även en belysningsstolpe på Badvägen strax

före järnvägsövergången. Bättre belysning här har länge efterfrågats sv allmänheten och kan ses som en trafiksäkerhetsfrämjande åtgärd, speciellt som det talats om tillbud på platsen tidigare. I den här delen av projektet samarbetar vi även med Sandareds vägförening

Årsredovisningen mejlas **senast den 15 januari 2023** till susanne.carlsson@boras.se

Årsredovisning 2023-03 23

Årsredovisning för 2022 avseende Viskaforsbygden orsråd

Inledning

Viskaforsbygden orsråd bildades genom ett konstituerande möte den 11 november 2020.

Enligt stadgarna har Orsrådet till uppgift att verka för en långsiktig och positiv utveckling av hela Viskaforsbygden dvs Rydboholm, Viskafors, Kinnarumma, Svaneholm, Seglora och kringliggande områden. Föreningen skall ha en nära samverkan med föreningar, företagare, Borås stad samt myndigheter. Föreningen **skall stödja föreningar och företag genom att** anordna möten och på andra sätt driva debatt för att påverka Viskaforsbygden utveckling.

Verksamheten

Under verksamhetsåret 2022 har Orsrådet fortsatt arbetet med att rekrytera medlemmar. I slutet av 2022 uppgick antal medlemmar till 62 varav 38 föreningar och 24 företag. Sedan slutet av 2021 har antal medlemmar ökat med 32.

Styrelsen har under verksamhetsåret 2022 haft 9 sammanträden. Vid fyra tillfällen har styrelsemötena hållits Kinnarumma, Seglora, Svaneholm och Rydboholm och då har en speciell inbjudan riktats till medlemmar från dessa orter.

Detta har Orsrådet ägnad kraften åt under 2022!

- Vi anordnade i juni en samrådsarena gällande bostadspolitik, byggnation mm med inbjudna politiker och tjänstemän från Borås Stad.
- Vi har lämnat in remissvar till Borås Stad gällande utvecklingen av Viskaforsbygden.
- Utegym finns numera i både Svaneholm och Viskafors.
- Promenadstråk och grillplats vid Viskan, bakom SE-vallen i Viskafors.
- Vi för dialog med Borås Stad angående möjligheten att bygga en discgolfbana vid f.d. skjutbanan i Viskafors.
- Vi har agerat för förbättrad busskommunikation till/från Seglora.
- Vi har skrivit till Tekniska nämnden i Borås stad om två övergångsställen i Rydboholm.
- Tankar om vindkraftverk i närheten av Gäddered har diskuterats.
- Remissvar angående LSS-boende vid Storåsavägen har lämnats.
- Lördagen den 10 september anordnades Viskaforsbygden dag med aktiviteter både i Viskafors kring Herrgårdsområdet och i Seglora vid Hembygdsgården.
- Orsrådet har kostnadsfritt fått ta över ägarskapet av hemsidan viskafors.net. Vi har startat ett arbete att utveckla sidan. Där blir det samtidigt ett namnbyte till viskafors.se. En plats för information om Orsrådet och vad som händer i bygden. Det kommer även bli lättare för medlemmar att lägga ut information om sin verksamhet, kommande event m.m. Vi kommer även ta fram rutiner om hur vi ska kommunicera med våra medlemmar och ut mot allmänheten.
- Vi har startat arbetet med att ta fram en plan med förslag till utvecklingsinsatser för hela Viskaforsbygden. Exempelvis bostadsbyggande, gång-och cykelbanor både i Svaneholm och Kinnarumma, övergångsställen i Rydboholm, ny idrottshall m.m.
- Orsrådet har projekt pengar som föreningar kan söka. Det handlar om den s.k. ortsmiljonen från Borås stad. Föreningen Vbytes har fått bidrag på 15 000 kr för att i samverkan med Fritidsgården starta ett projekt för flickor. 20 000 kr har disponerats för kompletterande insatser på utegymmet vid Sven Eriksonsvallen. Orsrådet diskuterar med FMCK om bidrag till att bygga en mellanbana och med Kinnarumma Hembygdsförening om trafikskylt till Flenstorp. Sammanlagt handlar detta om ca 200 000 kr. Detta innebär att 35 000 kr av 250 000 kr har förbrukats och att idéer finns om hur resterande del kommer att användas. Fler idéer är välkomna inför kommande år!
- Orsrådet har även börjat att sondera terrängen hos de politiska partierna kring intresset att bygga en fast scen i Viskafors.

Årsredovisning 2023-03 23

- Lördagen den 3 december arrangerades en Julmarknad på Herrgårdstorget i Viskafors.
- Ortsrådet har tecknat ett nytt samarbetsavtal med Borås stad för 2023.

Ekonomi

Som framgår av bilagda resultat- och balansräkningar har Ortsrådet en stabil ekonomi. Intäkter uppgick 2022 till 375 802 kr varav huvuddelen kommer från Borås stad. Kostnaderna uppgick till 209 525 kr. Resultatet för verksamhetsåret 2022 blev därmed ett överskott på 166 277 kr. Ca hälften av kostnaderna är arvoden och avser delvis lön till den person som haft uppdraget att värva medlemmar samt samordna genomförandet av både Viskaforsbygdens dag den 10 september och julmarknaden den 3 december. Dessutom har vi betalt ut arvoden till musiker på dessa båda arrangemang. I övrigt avser kostnaderna nämnda två aktiviteter, vårens samrådsarena, komplettering av utegym vid Sven Eriksonsvallen samt bidrag till föreningar m.m. Nedan ekonomiska sammanställningar för Viskaforsbygdens dag och Julmarknaden.

Som framgår av bilagda Balansräkning så hade Ortsrådet den 31/12-22 tillgångar på 262 305 kr och en skuld till Skatteverket på 3069 kr.

Ekonomisk sammanställning avseende Viskaforsbygdens dag

INTÄKTER	Kr	KOSTNADER	Kr
Ortsrådet	84 049	Scen	15 625
Tempo	6 250	Skärm	35 000
Kinnarumma Pastorat	5 000	Ljud,ljus	31 375
Viskaforshem	5 000	Musiker	35 394
LunaLife	2 000	Skate/DJ	6 250
Borås stad Publika möten	50 000	Marks Skateklubb	3 000
SUMMA	152 299	Mat Florida	2 350
		Godis m.m.Tempo	2 250
		Blommor Wedbergs	800
		Vakt	3 942
		Hoppborg	8 500
		Polistillstånd	870
		Efterfest och diverse	7 043
		SUMMA	152 299

Årsredovisning
2023-03 23

Ekonomiska sammanställning avseende Julmarknaden

INTÄKTER	Kr	KOSTNADER	Kr
Viskaforshem	3 700	Scenbygge	12 500
Tempo	1 000	Musikunderhållning	6 600
Nyfiken Nos	500	Godispåsar	1 000
Ortsrådet	23 500	Skinkor	1 000
SUMMA	28 700	Luciabesök	2 700
		Informationsmaterial	2 500
		Insamling Ukraina	1 200
		Polistillstånd	900
		Diverse	300
		SUMMA	28 700

Ekonomisk uppföljning avtal om ortsmiljonen

Utbetalda medel 2022 (kr)	Utbetalt till	Ändamål
22 476 k	Ortrådet	Komplettering utegym
15 000 (beslut ej utbetalt)	VBytes	Projekt teknik för flickor
Återstående medel 31/12	Pågående diskussioner	Ändamål
212 524 kr		
Preliminärt 150 000 kr	FMCK Borås	Mellanbana vid Gäddered
Prliminärt 50 000 kr	Kinnarumma Hembygdsför.	Vägskyltning hembygdsgård
Kvarstående: 12 524 kr		

Viskafors den 16 januari 2023

Michael Flodhag
Ordförande

Bengt Sandell
Vice ordförande
Sekreterare

Jan-Åke Brorsson
Kassör

Johan Blomquist
Ledamot

Maria Erixon
Ledamot

Lars Hermansson
Ledamot

Eva Kindvall Vinkvist
Ledamot

Ingvar Zachrisson
Ledamot

§ 9

Dnr KUN 2022-001563.6.1.3

Årsbidrag för kulturverksamhet 2023

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden beslutar att fördela årsbidrag och hyresbidrag för 2023 enligt bilaga.

Kulturnämnden beslutar att reservera summan 270 tkr av Kulturförvaltningens buffert, för att kostnadsäcka beslutet.

Jäv

Annelie Jernberg (M) lämnar lokalen på grund av jäv.

Sammanfattning av ärendet

Sammanlagt har 23 ansökningar om Årsbidrag inkommit för verksamhetsåret 2023. I fördelning ingår även hyresbidrag till fyra föreningar samt ett bidrag till Åhaga enligt ett tidigare beslut. Fördelningen av Årsbidrag utgår från föreningarnas ansökningar och kulturnämndens regler för kulturbidrag. Kulturnämndens rambudget 2023 för stöd till övrig kulturverksamhet är 4465,1 tkr och fördelas enligt följande; 1 059,6 tkr till hyresbidrag, 280 tkr till Projekt- och arrangemangsbidrag, 60 tkr till En snabb slant och 45 tkr till kulturstipendier. Det ger 3020,5 tkr att fördela på årsbidrag för föreningars kulturverksamhet. Summan som föreningarna totalt har ansökt om för verksamhet är 4336 tkr. För 2023 får alla föreningar samma bidragsbelopp som förra året, förutom Borås Fotoklubb, B-Street och Ny musik. Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Kulturföreningarna möter fortfarande utmaningar med att reparera publikrelationer efter pandemin. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Exempel på ökade omkostnader är högre driftskostnader på grund av inflation, förändrade regler gällande rapportering av studiecirkel och ökade kostnader för lokal, ström och material m.m.

Beslutsunderlag

1. Fördelning av föreningsbidrag 2023

Yrkanden

Sverigedemokraterna genom Maria Lindgren (SD) lämnar in ett alternativt förslag (bilaga 7), "Kulturnämnden beslutar att fördela årsbidrag och hyresbidrag för 2023 enligt bilaga, med undantag för H.E.L.P Foundation som nekas årsbidrag".

Sammanträdesdatum
2023-01-30

Kulturnämnden

Vid protokollet

Johanna Jönsson
Nämndsekreterare

Ida Burén
Kulturchef

Justeras

Viktor Åberg (S)
Ordförande

Lotta Löfgren Hjelm (M)

Justeringen tillkännagiven på Borås Stads anslagstavla den 2 feb 2023

Linnea Dahlin
Nämndsekreterare

Rätt utdraget betygar

Linnea Dahlin

Årsbidrag för kulturverksamhet 2023

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden beslutar att fördela årsbidrag och hyresbidrag för 2023 enligt bilaga, **med undantag för H.E.L.P Foundation som nekas årsbidrag.**

Kulturnämnden beslutar att reservera summan 270 tkr av Kulturförvaltningens buffert, för att kostnadsäcka beslutet.

Sammanfattning

Sammanlagt har 23 ansökningar om Årsbidrag inkommit för verksamhetsåret 2023. I fördelning ingår även hyresbidrag till fyra föreningar samt ett bidrag till Åhaga enligt ett tidigare beslut. Fördelningen av Årsbidrag utgår från föreningarnas ansökningar och kulturnämndens regler för kulturbidrag. Kulturnämndens rambudget 2023 för stöd till övrig kulturverksamhet är 4465,1 tkr och fördelas enligt följande; 1 059,6 tkr till hyresbidrag, 280 tkr till *Projekt- och arrangemangsbidrag*, 60 tkr till *En snabb slant* och 45 tkr till kulturstipendier. Det ger 3020,5 tkr att fördela på årsbidrag för föreningars kulturverksamhet. Summan som föreningarna totalt har ansökt om för verksamhet är 4336 tkr. För 2023 får alla föreningar samma bidragsbelopp som förra året, förutom Borås Fotoklubb, B-Street och Ny musik. Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Kulturföreningarna möter fortfarande utmaningar med att reparera publikrelationer efter pandemin. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Exempel på ökade omkostnader är högre driftskostnader på grund av inflation, förändrade regler gällande rapportering av studiecirklar och ökade kostnader för lokal, ström och material m.m.

Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Kulturföreningarna möter fortfarande utmaningar med att reparera publikrelationer efter pandemin. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Exempel på ökade omkostnader är högre driftskostnader på grund av inflation, förändrade regler gällande rapportering av studiecirklar och ökade kostnader för lokal, ström och material m.m.

Boras Stad ämnar inte sponsra utländska kulturers upprätthållande i Sverige i de fall då dessa inte omfattas av de nationella minoriteterna och nekar således årsbidrag till H.E.L.P Foundation.

Ärendet i sin helhet

Sammanlagt har 23 ansökningar om Årsbidrag inkommit för verksamhetsåret 2023. I fördelning ingår även hyresbidrag till fyra föreningar samt ett bidrag till Åhaga enligt ett tidigare beslut. För Hemgården, Flaménska gården och Biblioteksmuseet följs hyresnivån enligt LFFs årliga hyresuppräknings, som inte är påverkbar för Kulturnämnden. För I15 Vänner och Åhagas del, finns tidigare beslut från KS om årligt bidrag.

Årets ansökningar har skett via Borås Stads webbsida och bidragssystemet Smart Book.

Till ansökan ska verksamhetsberättelse, verksamhetsplan 2023, revisionsberättelse, årsmötesprotokoll, preliminär budget 2023 och ekonomisk sammanställning bifogas. Vid förändringar eller för nya föreningar ska även föreningens stadgar bifogas.

Fördelningen av Årsbidrag är föreslagen utifrån föreningarnas ansökningar och hur väl verksamheten följer kulturnämndens regler samt huruvida de uppfyller kriterierna för kulturbidragen. I Borås finns det många föreningar som upprätthåller en högkvalitativ nivå på verksamhet och har ordnad ekonomi trots små marginaler. Borås kulturella föreningsliv har på olika vis påverkats av pandemin och möter fortfarande utmaningar med att bygga upp publikrelationer. Det är positivt för Borås att föreningslivet är så aktivt, samtidigt innebär de otillräckliga bidragsmedel som kulturnämnden har till förfogande, en utmaning vid bidragshandläggningen.

Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Sammantaget finns det ett ökat ekonomiskt behov hos föreningarna, både på grund av pandemins följd effekter och inflationen 2022.

Kulturnämndens rambudget 2023 för stöd till övrig kulturverksamhet är 4465,1 tkr och fördelas enligt följande; 1 059,6 tkr till hyresbidrag, 280 tkr till *Projekt- och arrangemangsbidrag*, 60 tkr till *En snabb slant* och 45 tkr till kulturstipendier. Det ger 3020,5 tkr att fördela på årsbidrag för föreningars kulturverksamhet.

Summan som föreningarna totalt har ansökt om för verksamhet är 4336 tkr.

För 2023 får alla föreningarna samma bidragsbelopp som förra året, förutom Borås Fotoklubb, Bstreet och Ny musik.

För att upprätthålla bidragsnivån för nuvarande föreningar och även stödja föreningarnas utveckling beslutas att reservera summan 270 tkr från kulturförvaltningens buffert för att kostnadsstämka beslutet.

Årsbidrag till föreningarna

Borås Fotoklubb.

Föreningen har under 2022 allt mer arbetat med föreläsningar för extern publik. Föreningens långsiktiga kulturarbete med att fotodokumentera utvecklingen av Borås Stads projekt "Viskans Park" startades under 2022 och fortsätter 2023. Under 2023 fokuserar även föreningen på att driva studiecirklar för fotointresserade och publika föreläsningar för allmänheten. Föreningen söker 30 tkr och beviljas bidrag på 27 tkr för 2023.

Borås Orkesterförening

Borås Orkesterförening bidrar till Borås kulturliv genom symfonikonsserter för stadens publik.

Föreningen har under 2022 betalat musiker under nuvarande minimiavtal och fått höjda omkostnader för repetitioner, marknadsföring och iordningställande av lokal. För 2023 planeras fem konserter med varierande innehåll. En av konsakterna riktar sig till målgruppen unga. Föreningen söker 1100 tkr och beviljas bidrag på 800 tkr för 2023.

Borås Släktforskare

Föreningen involverar både föreningsmedlemmar och andra intresserade.

Föreningens verksamhet minskade kraftigt under Coronatiden då ett stort antal medlemmar valde att lämna föreningen. De tänker nu satsa på marknadsföringsåtgärder för att rekrytera nya medlemmar.

För att komma upp i minst tidigare nivå i medlemsantal.

Föreningen söker bidrag på 50 tkr och beviljas 25 tkr för 2023.

Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening

Föreningen bedriver kvalitativ verksamhet och arbetar med målgruppsarbete både för utställare och besökare. Föreningens mål är att utveckla kulturen i Borås Stad genom konstutställningar med etablerade konstnärer på olika nivåer i eget galleri. Målet för 2023 är att öka medlemsantalet med fokus på unga konstnärer och publik.

Föreningen söker 40 tkr och beviljas bidrag på 40 tkr för 2023.

Bredareds Hembygdsförening

Föreningens verksamhet är primärt inriktad mot att arrangera löpande aktiviteter under året i Bygdegården eller i bygden samt att driva museet Unos Djur.

Föreningen söker 20 tkr och beviljas bidrag på 15 tkr för 2023.

Bstreet

Bstreet har ett tydligt ungdomsfokus och bedöms ha en potentiellt stödjande funktion för Borås övriga kulturliv. Inför 2023 står föreningen inför ökade lokalhyreskostnader. Förändrade regler gällande rapportering av studiecirkel slår hårt mot föreningen. Detta leder till minskade intäkter det kommande året. Föreningen söker 120 tkr och beviljas bidrag på 61 tkr för 2023.

Club Jazz in Time

Föreningen vänder sig till alla åldrar och har ambitionen att uppnå jämställdhet i samband programläggning och verksamhet. Föreningen arrangerar 8-10 konserter per år och möter ökade omkostnader beträffande i första hand lokaler och orkesterarvoden. Föreningen söker 80 tkr och beviljas 50 tkr.

Dannike Hembygdsförening

Verksamheten består bland annat av öppet hus, grillkväll samt midsommarfirande. Föreningen hanterar skötsel av hembygdsgård och torpinventering i området. Föreningen söker 5 och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

De Sju Häradernas kulturbistoriska förening

Föreningen gör en viktig kulturhistorisk gärning i nära samarbete med Textilmuseet och bedriver en bred verksamhet med utvecklingsprojekt för

Ramnaparken i samarbete med andra aktörer. En årsboksutgivning planeras inför 2023 vilket innebär kostnadsökningar. Föreningen söker 165tkr och beviljas bidrag på 100 tkr för 2023.

Fristads Hembygdsförening

Föreningen bedöms bedriva en omfattande hembygdsverksamhet både pedagogiskt och med socialt fokus. Under 2022 har tre riktade satsningar gjorts för barnfamiljer och unga. Under 2023 fortsätter satsningarna för barnfamiljer och unga. I januari ska julen dansas ut vid ”Småstugorna” och under Mölarpdagen kommer olika aktiviteter att göras för barn och unga. Föreningen söker 12 tkr och beviljas bidrag på 10 tkr för 2023.

Gingri hembygdsförening

Gingri hembygdsförening bedriver hembygdsverksamhet kring två stugor i Gingri by med flertalet sammankomster under året, dels för att locka nya besökare och dels för att öka gemenskapen i byn. Föreningen söker och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Hedareds byalag

Föreningen har till syfte att bevara och vårda en rad av kulturarvets byggnader och föremål. Vid alla aktiviteter är föreningens mål att nå ut till och engagera ungdomar, nyinflyttade och övriga intresserade i Borås samt närliggande orter. Föreningen söker 10 tkr och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

H.E.L.P Foundation

Föreningen har till syfte att gynna afrikansk kultur i Sverige och att skapa interkulturella band mellan afrikanska och andra nationaliteter oavsett deras religion, tro, kön, hudfärg, fysisk förmåga eller funktionshinder, i samhället. Föreningen söker 38 tkr och beviljas bidrag på 20 tkr för 2023.

Hemgården

Föreningen Hemgården är ett betydande inslag i Borås kulturliv. De tillhandahåller och arrangerar olika typer av evenemang och kursverksamhet under ett och samma tak. De ingår och möjliggör även breda samarbeten inom Borås kulturliv. Under 2023 producerar föreningen en föreställning om Algots och Borås Textila historia. Föreningen vill även fortsätta att vara en kulturell mötesplats för alla åldrar året runt. De vill också arbeta med visionen att nå ungdomar. Föreningens söker 1 800 tkr och beviljas bidrag på 900 tkr för 2023.

Jazz och Bluesföreningen Cookin´

Föreningen har en stabil och välbesökt verksamhet av hög kvalitet som utvecklas årligen. Föreningen söker 80 tkr och beviljas ett bidrag på 70 tkr för 2023.

Kammarmusiken i Borås

Föreningen bedöms utveckla sitt arbete kontinuerligt, bland annat genom nya samarbeten och programläggning. Föreningen har ökade kostnader för bl a konserter, musikgager och merkostnad för extern redovisningstjänst. Föreningen söker 90 tkr och beviljas bidrag på 80 tkr för 2023.

Knalleslördarna

Föreningen främjar, bevarar och utvecklar bygdens slöjdkunskap bland annat med kursverksamhet. För 2023 fokuserar Knalleslördarna på integrationen i civilsamhället och för dialoger med Studieförbundet Vuxenskolan, SV. Detta med förhoppningen om ett vidareutvecklat samarbete som ska gagna målsättningen. Prioriterade fokusprojekt det kommande året är bl a en barnslöjdsgrupp och ett internationellt projekt som för tillfället planeras. I

föreningens lokal bedrivs omfattande vävkurser. Föreningen söker 50 tkr och beviljas bidrag på 20 tkr för 2023.

Kinnarumma Hembygdsförening

Föreningen bedriver hembygdsfrämjande verksamhet. De samarbetar med andra föreningar för att organisera kulturafton, julmarknad med mera. Inför kommande år satsar föreningen på verksamhet för målgrupperna barnfamiljer och ungdomar. Föreningen söker 9 tkr och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Ljushult Hembygdsförening

Föreningen bedriver hembygdsfrämjande verksamhet och vill öka med nya öppna arrangemang för att hitta fler intresserade. Föreningen söker och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Ny Musik

Föreningen är ett unikt inslag som tillgängliggör ett smalt program av hög kvalitet i stadens kulturliv. Föreningen söker 100 tkr och beviljas bidrag på 80 tkr för 2023.

Toarps hembygdsförening

Toarps Hembygdsförening äger och förvaltar en Hembygdsgård i Hjortryd i Dalsjöfors. I byggnaderna förvaras en stor samling av föremål från bygden. Ett litet skolmuseum och en syverkstad finns i Hembygdsgården. Föreningen har ca 450 medlemmar och ett brett ideellt engagemang för att underhålla byggnaderna och ordna programaktiviteter för allmänheten.

Föreningen söker 20 tkr och beviljas 10 tkr.

Föreningen Älgården Konstnärernas Kollektivverkstad

Föreningen utgör ett viktigt inslag i Borås kulturliv. Föreningen, som även har ett regionalt uppdrag, tillgängliggör verkstäder och utställningslokaler för konstnärer och arrangörer och bedriver residensverksamhet samt en betydande publik verksamhet. Under 2022 har föreningen bl a digitaliserat sin verksamhet genom förbättrad hårdvara och moderniserad mjukvara. Inför 2023 planerar föreningen att stödja konstnärerna i den digitala utvecklingen samt digitalisering av vernissagerna. Föreningen bedriver en Artist in Residence där internationella såväl som nationella konstnärer bjuds in och presenterar där sin konst för boråsarna. Föreningen söker 500 tkr och beviljas bidrag på 450 tkr för 2023.

Hyresbidrag

Hemgården

Föreningen erhåller samma hyresbidrag som föregående år.

I 15:s vännen

Föreningen har sedan 2017 haft hyresbidrag som hanteras av Kulturnämnden då lokalen främst ska användas som museum.

Flaménska

Föreningen har samma hyreskostnad för 2023 som föregående år och som fastställts av Lokalförsörjningsförvaltningen.

Biblioteksmuseet

Föreningen har en ökad hyreskostnad för 2023 som fastställts av Lokalförsörjningsförvaltningen.

Övrigt bidrag

Åhaga erhåller ett årligt bidrag på 500 tkr enligt beslut från Borås Stads kommunstyrelse.

Beslutsunderlag

1. Fördelning av föreningsbidrag 2023

Samverkan

FSG 2023-01-25

Beslutet expedieras till

1. Fritids- och folkhälsonämnden, FF.diariuam@boras.se

Maria Lindgren

Ledamot

Valter Kotsalainen

Ersättare

Ann-Charlotte Blomqvist

Ersättare

Föreningsbidrag 2023			BESLUT			
Verksamhet 48800	2022			2023		
	Söker	Förslag	Beslut	Söker	Förslag	Beslut
Borås Fotoklubb	30	10	10	30	27	
Borås Orkesterförening	1 150	850	800	1 100	800	
Borås Släktforskare	60	30	25	50	25	
BOSK	40	35	40	40	40	
Bstreet	60	60	60	120	61	
Bredareds hembygdsförening	20	15	15	25	15	
Club Jazz Intime	70	50	50	80	50	
Dannike Hembygdsförening	5	5	5	5	5	
De Sju häradernas kulturhistoriska	165	105	100	165	100	
Fristads hembygdsförening	10	10	10	12	10	
Fristads orkesterförening	10	5	5	0	0	
Gingri hembygdsförening	5	5	5	5	5	
Jazz och Bluesför. Cookin´	75	70	70	80	70	
Knalleslördarnas	50	30	20	50	20	
Kammarmusiken i Borås	90	85	80	90	80	
Kinnarumma hembygdsförening	9	5	5	9	5	
Ljushults hembygdsförening	7	5	5	7	5	
Ny Musik	100	75	75	100	80	
Seglora hembygdsförening	5	5	5	0	0	
Toarps hembygdsförening	0	0	0	20	10	
Ålgården	450	450	450	500	450	
Hedareds byalag	10	5	5	10	5	
Åhaga	500	500	500	500	500	500
H.E.L.Projects Foundation	50	20	20	38	20	
Rångedala hbf	8	8	8	9.6	8	
Hemgården verksamhetsbidrag	1 800	900	900	1 300	900	
Summa föreningsbidrag	4 779,0	3 338,0	3 268,0	4 336,0	3 291,0	
Kulturstipendier	45	45	45	45	45	
En snabb slant	60	60	60	60	60	
Arrangemang/Projektbidrag	280	280	280	280	280	
Summa kulturbidrag			385,0			
HYROR						
Hemgården hyra	410,0	410	410,0	375,4	375	375,4
I15:s Vänner, regementet	293	293	293	293	293	293
Flaménska gården	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2
Biblioteksmuseet	314,8	314,8	315,0	321,0	321,0	321,0
Summa hyror			1 088,2		1 059,6	
Summa bidrag	11 031	4 811	4 741	10 117	4 736	
Nämndbidrag	4 459	4 459	4 459,0	4 459	4 465	
Differens	0	0	-282		-270	

Samar Jabri
Handläggare
033 357179

Datum
2023-01-30

Instans
Kulturnämnden
Dnr KUN 2022-00156 3.6.1.3

Årsbidrag för kulturverksamhet 2023

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden beslutar att fördela årsbidrag och hyresbidrag för 2023 enligt bilaga.

Kulturnämnden beslutar att reservera summan 270 tkr av Kulturförvaltningens buffert, för att kostnadsäcka beslutet.

Sammanfattning

Sammanlagt har 23 ansökningar om Årsbidrag inkommit för verksamhetsåret 2023. I fördelning ingår även hyresbidrag till fyra föreningar samt ett bidrag till Åhaga enligt ett tidigare beslut. Fördelningen av Årsbidrag utgår från föreningarnas ansökningar och kulturnämndens regler för kulturbidrag. Kulturnämndens rambudget 2023 för stöd till övrig kulturverksamhet är 4465,1 tkr och fördelas enligt följande; 1 059,6 tkr till hyresbidrag, 280 tkr till *Projekt- och arrangemangsbidrag*, 60 tkr till *En snabb slant* och 45 tkr till kulturstipendier. Det ger 3020,5 tkr att fördela på årsbidrag för föreningars kulturverksamhet. Summan som föreningarna totalt har ansökt om för verksamhet är 4336 tkr. För 2023 får alla föreningar samma bidragsbelopp som förra året, förutom Borås Fotoklubb, B-Street och Ny musik. Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Kulturföreningarna möter fortfarande utmaningar med att reparera publikrelationer efter pandemin. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Exempel på ökade omkostnader är högre driftskostnader på grund av inflation, förändrade regler gällande rapportering av studiecirklar och ökade kostnader för lokal, ström och material m.m.

Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Kulturföreningarna möter fortfarande utmaningar med att reparera publikrelationer efter pandemin. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Exempel på ökade omkostnader är högre driftskostnader på grund av inflation, förändrade regler gällande rapportering av studiecirklar och ökade kostnader för lokal, ström och material m.m.

Ärendet i sin helhet

Sammanlagt har 23 ansökningar om Årsbidrag inkommit för verksamhetsåret 2023. I fördelning ingår även hyresbidrag till fyra föreningar samt ett bidrag till Åhaga enligt ett tidigare beslut. För Hemgården, Flaménska gården och Biblioteksmuseet följs hyresnivån enligt LFFs årliga hyresuppräknings, som inte

är påverkbar för Kulturnämnden. För I15 Vänner och Åhagas del, finns tidigare beslut från KS om årligt bidrag.

Årets ansökningar har skett via Borås Stads webbsida och bidragssystemet Smart Book.

Till ansökan ska verksamhetsberättelse, verksamhetsplan 2023, revisionsberättelse, årsmötesprotokoll, preliminär budget 2023 och ekonomisk sammanställning bifogas. Vid förändringar eller för nya föreningar ska även föreningens stadgar bifogas.

Fördelningen av Årsbidrag är föreslagen utifrån föreningarnas ansökningar och hur väl verksamheten följer kulturnämndens regler samt huruvida de uppfyller kriterierna för kulturbidragen. I Borås finns det många föreningar som upprätthåller en högkvalitativ nivå på verksamhet och har ordnad ekonomi trots små marginaler. Borås kulturella föreningsliv har på olika vis påverkats av pandemin och möter fortfarande utmaningar med att bygga upp publikrelationer. Det är positivt för Borås att föreningslivet är så aktivt, samtidigt innebär de otillräckliga bidragsmedel som kulturnämnden har till förfogande, en utmaning vid bidragshandläggningen.

Nämndbidragets storlek motsvarar inte det stora behov som finns hos föreningarna. Många föreningar har under bidragsprocessen och i sina ansökningar lyft problemen med ökade omkostnader. Sammantaget finns det ett ökat ekonomiskt behov hos föreningarna, både på grund av pandemins földeffekter och inflationen 2022.

Kulturnämndens rambudget 2023 för stöd till övrig kulturverksamhet är 4465,1 tkr och fördelas enligt följande; 1 059,6 tkr till hyresbidrag, 280 tkr till *Projekt- och arrangemangsbidrag*, 60 tkr till *En snabb slant* och 45 tkr till kulturstipendier. Det ger 3020,5 tkr att fördela på årsbidrag för föreningars kulturverksamhet.

Summan som föreningarna totalt har ansökt om för verksamhet är 4336 tkr.

För 2023 får alla föreningarna samma bidragsbelopp som förra året, förutom Borås Fotoklubb, Bstreet och Ny musik.

För att upprätthålla bidragsnivån för nuvarande föreningar och även stödja föreningarnas utveckling beslutas att reservera summan 270 tkr från kulturförvaltningens buffert för att kostnadstäcka beslutet.

Årsbidrag till föreningarna

Borås Fotoklubb.

Föreningen har under 2022 allt mer arbetat med föreläsningar för extern publik. Föreningens långsiktiga kulturarbete med att fotodokumentera utvecklingen av Borås Stads projekt "Viskans Park" startades under 2022 och fortsätter 2023. Under 2023 fokuserar även föreningen på att driva studiecirkel för fotointresserade och publika föreläsningar för allmänheten. Föreningen söker 30 tkr och beviljas bidrag på 27 tkr för 2023.

Borås Orkesterförening

Borås Orkesterförening bidrar till Borås kulturliv genom symfonikonsalter för stadens publik.

Föreningen har under 2022 betalat musiker under nuvarande minimiavtal och fått höjda omkostnader för repetitioner, marknadsföring och iordningställande av lokal. För 2023 planeras fem konserter med varierande innehåll. En av

konserterna riktar sig till målgruppen unga. Föreningen söker 1100 tkr och beviljas bidrag på 800 tkr för 2023.

Borås Släktforskare

Föreningen involverar både föreningsmedlemmar och andra intresserade.

Föreningens verksamhet minskade kraftigt under Coronatiden då ett stort antal medlemmar valde att lämna föreningen. De tänker nu satsa på marknadsföringsåtgärder för att rekrytera nya medlemmar.

För att komma upp i minst tidigare nivå i medlemsantal.

Föreningen söker bidrag på 50 tkr och beviljas 25 tkr för 2023.

Borås och Sjubäradbygdens konstförening

Föreningen bedriver kvalitativ verksamhet och arbetar med målgruppsarbete både för utställare och besökare. Föreningens mål är att utveckla kulturen i Borås Stad genom konstutställningar med etablerade konstnärer på olika nivåer i eget galleri. Målet för 2023 är att öka medlemsantalet med fokus på unga konstnärer och publik.

Föreningen söker 40 tkr och beviljas bidrag på 40 tkr för 2023.

Bredareds Hembygdsförening

Föreningens verksamhet är primärt inriktad mot att arrangera löpande aktiviteter under året i Bygdegården eller i bygden samt att driva museet Unos Djur.

Föreningen söker 20 tkr och beviljas bidrag på 15 tkr för 2023.

Bstreet

Bstreet har ett tydligt ungdomsfokus och bedöms ha en potentiellt stödjande funktion för Borås övriga kulturliv. Inför 2023 står föreningen inför ökade lokalhyreskostnader. Förändrade regler gällande rapportering av studiecirkel slår hårt mot föreningen. Detta leder till minskade intäkter det kommande året. Föreningen söker 120 tkr och beviljas bidrag på 61 tkr för 2023.

Club Jazz in Time

Föreningen vänder sig till alla åldrar och har ambitionen att uppnå jämställdhet i samband programläggning och verksamhet. Föreningen arrangerar 8-10 konserter per år och möter ökade omkostnader beträffande i första hand lokaler och orkesterarvoden. Föreningen söker 80 tkr och beviljas 50 tkr.

Dannike Hembygdsförening

Verksamheten består bland annat av öppet hus, grillkväll samt midsommarfirande. Föreningen hanterar skötsel av hembygdsgård och torpinventering i området. Föreningen söker 5 och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

De Sju Häradernas kulturbistoriska förening

Föreningen gör en viktig kulturhistorisk gärning i nära samarbete med Textilmuseet och bedriver en bred verksamhet med utvecklingsprojekt för Ramnaparken i samarbete med andra aktörer. En årsboksutgivning planeras inför 2023 vilket innebär kostnadsökningar. Föreningen söker 165tkr och beviljas bidrag på 100 tkr för 2023.

Fristads Hembygdsförening

Föreningen bedöms bedriva en omfattande hembygdsverksamhet både pedagogiskt och med socialt fokus. Under 2022 har tre riktade satsningar gjorts för barnfamiljer och unga. Under 2023 fortsätter satsningarna för barnfamiljer och unga. I januari ska julen dansas ut vid "Småstugorna" och under Mölarpsdagen kommer olika aktiviteter att göras för barn och unga. Föreningen söker 12 tkr och beviljas bidrag på 10 tkr för 2023.

Gingri hembygdsförening

Gingri hembygdsförening bedriver hembygdsverksamhet kring två stugor i Gingri by med flertalet sammankomster under året, dels för att locka nya besökare och dels för att öka gemenskapen i byn. Föreningen söker och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Hedareds byalag

Föreningen har till syfte att bevara och vårda en rad av kulturarvets byggnader och föremål. Vid alla aktiviteter är föreningens mål att nå ut till och engagera ungdomar, nyinflyttade och övriga intresserade i Borås samt närliggande orter. Föreningen söker 10 tkr och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

H.E.L.P Foundation

Föreningen har till syfte att gynna afrikansk kultur i Sverige och att skapa interkulturella band mellan afrikanska och andra nationaliteter oavsett deras religion, tro, kön, hudfärg, fysisk förmåga eller funktionshinder, i samhället. Föreningen söker 38 tkr och beviljas bidrag på 20 tkr för 2023.

Hemgården

Föreningen Hemgården är ett betydande inslag i Borås kulturliv. De tillhandahåller och arrangerar olika typer av evenemang och kursverksamhet under ett och samma tak. De ingår och möjliggör även breda samarbeten inom Borås kulturliv. Under 2023 producerar föreningen en föreställning om Algots och Borås Textila historia. Föreningen vill även fortsätta att vara en kulturell mötesplats för alla åldrar året runt. De vill också arbeta med visionen att nå ungdomar. Föreningens söker 1 800 tkr och beviljas bidrag på 900 tkr för 2023.

Jazz och Bluesföreningen Cookin'

Föreningen har en stabil och välbesökt verksamhet av hög kvalitet som utvecklas årligen. Föreningen söker 80 tkr och beviljas ett bidrag på 70 tkr för 2023.

Kammarmusiken i Borås

Föreningen bedöms utveckla sitt arbete kontinuerligt, bland annat genom nya samarbeten och programläggning. Föreningen har ökade kostnader för bl a konserter, musikgager och merkostnad för extern redovisningstjänst. Föreningen söker 90 tkr och beviljas bidrag på 80 tkr för 2023.

Knalleslördarna

Föreningen främjar, bevarar och utvecklar bygdens slöjdkunskap bland annat med kursverksamhet. För 2023 fokuserar Knalleslördarna på integrationen i civilsamhället och för dialoger med Studieförbundet Vuxenskolan, SV. Detta med förhoppningen om ett vidareutvecklat samarbete som ska gagna målsättningen. Prioriterade fokusprojekt det kommande året är bl a en barnslöjdsgrupp och ett internationellt projekt som för tillfället planeras. I föreningens lokal bedrivs omfattande vävkurser. Föreningen söker 50tkr och beviljas bidrag på 20 tkr för 2023.

Kinnarumma Hembygdsförening

Föreningen bedriver hembygdsfrämjande verksamhet. De samarbetar med andra föreningar för att organisera kulturafton, julmarknad med mera. Inför kommande år satsar föreningen på verksamhet för målgrupperna barnfamiljer och ungdomar. Föreningen söker 9 tkr och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Ljusbult Hembygdsförening

Föreningen bedriver hembygdsfrämjande verksamhet och vill öka med nya öppna arrangemang för att hitta fler intresserade. Föreningen söker och beviljas bidrag på 5 tkr för 2023.

Ny Musik

Föreningen är ett unikt inslag som tillgängliggör ett smalt program av hög kvalitet i stadens kulturliv. Föreningen söker 100 tkr och beviljas bidrag på 80 tkr för 2023.

Toarps hembygdsförening

Toarps Hembygdsförening äger och förvaltar en Hembygds gård i Hjortryd i Dalsjöfors. I byggnaderna förvaras en stor samling av föremål från bygden. Ett litet skolmuseum och en syverkstad finns i Hembygds gård. Föreningen har ca 450 medlemmar och ett brett ideellt engagemang för att underhålla byggnaderna och ordna programaktiviteter för allmänheten.

Föreningen söker 20 tkr och beviljas 10 tkr.

Föreningen Älgården Konstnärernas Kollektivverkstad

Föreningen utgör ett viktigt inslag i Borås kulturliv. Föreningen, som även har ett regionalt uppdrag, tillgängliggör verkstäder och utställningslokaler för konstnärer och arrangörer och bedriver residensverksamhet samt en betydande publik verksamhet. Under 2022 har föreningen bl a digitaliserat sin verksamhet genom förbättrad hårdvara och moderniserad mjukvara. Inför 2023 planerar föreningen att stödja konstnärerna i den digitala utvecklingen samt digitalisering av vernissagerna. Föreningen bedriver en Artist in Residence där internationella såväl som nationella konstnärer bjuds in och presenterar där sin konst för boråsarna. Föreningen söker 500 tkr och beviljas bidrag på 450 tkr för 2023.

Hyresbidrag*Hemgården*

Föreningen erhåller samma hyresbidrag som föregående år.

I 15:s vänner

Föreningen har sedan 2017 haft hyresbidrag som hanteras av Kulturnämnden då lokalen främst ska användas som museum.

Flaménska

Föreningen har samma hyreskostnad för 2023 som föregående år och som fastställts av Lokalförsörjningsförvaltningen.

Biblioteksmuseet

Föreningen har en ökad hyreskostnad för 2023 som fastställts av Lokalförsörjningsförvaltningen.

Övrigt bidrag

Åhaga erhåller ett årligt bidrag på 500 tkr enligt beslut från Borås Stads kommunstyrelse.

Beslutsunderlag

1. Fördelning av föreningsbidrag 2023

Samverkan

FSG 2023-01-25

Beslutet expedieras till

1. Fritids- och folkhälsonämnden, FF.diariuam@boras.se

Viktor Åberg
Ordförande

Ida Burén
Förvaltningschef